

KAITSE KODU!

KAITSELIIDU AJAKIRI NR 3 (63/509) 2006

**AEG ON SÕDALASE
SUURIM VAENLANE,
KUID KA PARIM LIITLANE**

ADMIRAL JOHAN PITKA VIIMANE RETK

**TASUB TEADA:
MIDA SÕÖD, SEDA SUUDAD**

1. MAIL KORRALDAS NAISKODUKAITSE ESTONIA KONTSERDISAALIS VALGE ROOSI BALLI

PATRULLSELJAKOTT: MUDEL 105-237
(seljakotti saab kanda koos jalaväerakmetega, kotil on sademetekindel kattekile ja koti sisse saab paigutada joogiveekoti (CamelBak))

TAKTIKALINE MOLLE
(*Modular Lightweight
Load-carrying Equipment*)

VEST: MUDEL 106-5
(Vastavalt ülesandele on võimalik lisada erinevaid varustusetaid)

- Välja töötatud koostöös Rahuoperatsioonide Keskusega.
- Küsi pakkumisi kaitseliitlastele.

GALVI-LINDA

AS Galvi-Linda

Tallinna 44, 71008 Viljandi, tel 433 5616, faks 433 5276, gsm 505 8035

e-mail: tanelt@galvilinda.ee,

www.galvilinda.ee

AEG ON SÕDALASE SUURIM VAENLANE, KUID PARIM LIITLANE

Sõjaväelise juhi suutlikkus arvestada lahingutegevuse ettevalmistamiseks vajalikku aega võib otsustada lahingu saatuse. Kaitsepolitsei välja õpetavad juhid peavad arvestama, et aeg on nende alluvate kõige kallim ressurss ja seda tuleb targalt kasutada. Loe lk 30–33.

KÕRBE- JA MÄGIMATKAJA OLEV MARGI ÜHEKSA AMETIT

Ekstreemmatkaja ja pikamaajooksjana tuntud Kirde-Eesti mees Olev Mark õpetab oma oskusi Alutaguse kaitsepolitseilastele ja noorkotkastele 16

PEDAGOOGIKAKURSUSED KAITSELIIDU KOOLIS

Instruktor Riina Nemvalts tutvustab Kaitsepolitsei Kooli pedagoogikakursuste üht osa – instruktorikursust 26

MIDA SÖÖD, SEDA SUUDAD

Toitumissoovitusi kestvaajaladega tegelejatele jagab Anne Must Tartu Ülikooli füsioloogiat instituudist 34

Mereparaad 2006 6

Laevastikutervitustest 9

Quo vadis, Naiskodukaitse? 11

Neliteist aastat politsei ja Kaitsepolitsei koostööd 13

ESTGUARD-1 missioon on lõpusirgel 19

Admiral Johan Pitka viimane retk 21

Doonorlus on auasi 24

Jüriöö karikas 2006 taktikalises laskmises 38

Akadeemilistel kaitsepolitseilastel on spordiklubi 40

Soomes osatakse riigikaitseõpetus atraktiivseks muuta 42

Kindral Tõnissoni rännak-jooks 2006 43

Valvekoer ongi kuri 44

Õpi orienteeruma: Kuidas mõõta kaugusi? 46

Laskevõistlusi Männikul 50

Ivar Jõesaar, kapten

Kaitseliidus on tarku küll

Kaitseliit on ideekaaslaste vennaskond. Idee ise on lihtne – eesti asi tahab ajamist. Ja seda isegi hoolimata seltskondlikest hetketrendidest või kutsutud ja seatud poliitiliste juhtide erakondlikest slõuganitest. Iseasi on muidugi see, et vana hea eesti asi ise kipub vaba maailma ahvatluste keerises ähmaseks muutuma.

Sellegipoolest, kui inimesed kord juba on kätte võtnud ja Kaitseliidus kokku saanud, tuleb neil oma riigikaitsele pühendatud aega targalt kulutada. Ja siin selgubki, et kõik pole nii lihtne kui vanaisade juttudest kuulnud. Olud meie ümber on muutunud. Enam ei piisa tareseinte nõesse talletatud muistsest talupojatarkusest ega Vabadussõja alguse kogemusest, kui õppursõdur sai kümme padrunit taskusse ja püssiloksu nõõriga selga ning sõdimisoskus tuli lahingute käigus. Peaasi, et püssilukk rännakul ära ei kaoks.

Tänane kodu kaitsmine nõuab vabatahtlikult hoopis enamat. Aimate võib, et peamine pole, kas tulevikusõja kaevikuid kaevatakse ruutpesiti või rivistatakse sõjaaja üksusi diagonaalselt. Oluline on, et inimesed oleksid võimalikud ohud ja riskid ning nendega hakkama saamise võimalused selgeks mõelnud ja nende vastu valmistunud.

Just seepärast on tähtis, et need meie seast, kes ennast kodu- või välismaal harinuna on hakanud aru saama, mida 21. sajandil isamaa eest seismine tegelikult tähendab, seda teadmist üksnes endale ei hoiaks. Ega jääks ootama, millal seesama arusaamine kord staapide tagumistes tubades lahingumäärustikesse raiutakse. Selle uue, juba sündinud ja võib-olla juba homme kuskil tagarannas maale jõudva katsumuse vastu seismise tarkust tahab vennaskond juba täna teada. Et see siis isekeskis vaikselt läbi seedida ning vaim ja muud vastuhakuvahendid valmis panna. Muidu võib selguda siis, kui on vaja hakata kirjutama uue sõja esimest lahingukäsku, et oot-oot, see on nüüd küll selline asi, millest Sinimägede-meeste mälestustes juttu polnud...

Ja just seepärast tuleb teil, lugupeetud teadjad inimesed, kes te Kaitseliidu tulevikule mõtlete, Kaitse Kodu! oma kodukaitsmise mõtteid ja tarkusi tutvustada. Et kõik kaitseliitlased neid lugeda saaksid ja eesti asja ajamine võiks jätkuda. **KK!**

**Kaitseliidu ajakiri
Kaitse Kodu!**

Asutatud 11. september 1925

VÄLJAANDJA KAITSELIIT

Ilmub kaheksa korda aastas.

PEATOIMETAJA:

kpt Ivar Jõesaar

MAKETT JA KÜLJENDUS:

Matis Karu

REKLAAM JA LEVI:

Virgo Tamm
kaitsekodu@hot.ee

TOIMETUS:

Riia 12, Tartu 51013
Telefon 717 9155
Faks 717 9150

Toimetuse e-mail:

kaitsekodu@kaitseliit.ee
kaitse.kodu@ksk.edu.ee

Trükitud ASi Printall trükikojas

Toimetus kaastõid ei
retsenseeri ega tagasta.

KAITSELIIT INTERNETIS:

www.kaitseliit.ee
www.alutaguse.ee
www.jogevamalev.ee
laane.kaitseliit.ee
www.staap.ee
www.hot.ee/parnukl
polva.kaitseliit.ee
rapla.kaitseliit.ee
tallinn.kaitseliit.ee
akm.zzz.ee
www.hot.ee/laanemk
nomme.kaitseliit.ee
yhend.kaitseliit.ee
www.virumalev.ee

Toimetuse kõnetund
esmaspäeviti kell 13–15
Tallinnas Toompea 8

KAITSELIIDU KONTROLLÕPPUS “LÕUNAOSARIIKIDES”

28.–30. aprillini viidi Viljandi maakonnas Välustes läbi Kaitseliidu taktikaõppus. Kontrollõppusel osalesid Kaitseliidu Valga, Sakala ja Tallinna maleva üksused.

Kaitseliidu Tallinna maleva üksused alustasid rännakuga Viljandisse 28. aprilli õhtul, seal rajati esimene tugipunkt Sakala maleva staabi territooriumile, kust pataljoni staap alustas pealetungi planeerimist Väluste alale. Samal

ajal käis luure selle planeeringu tagamiseks ja täiendamiseks infot hankimas.

Taktikaline olukord algas 29. vabahommikul. Järgnes rännak Välustesse. Tallinna malevlaste rännakut takistasid vastutegevuses Kaitseliidu Sakala ja Valgamaa maleva kaitseliitlased. Välustes asusid tallinlased kaitsepositsioonidele, tegevus kaitses kestis 30. aprilli hommikuni. **KK!**

10. PATRULLVÕISTLUS VALGE LAEV

8. ja 9. aprillil viidi Kaitseliidu Lääne maleva korraldusel juba kümnendat korda läbi patrullvõistlus Valge Laev, kus seekord asus mõõtu võtma 16 võistkonda.

Tänavune Valge Laev leidis aset Palivere mõisa ja Piirsalu baasi vahelisel territooriumil, kus neljaliikmelised võistkonnad pidid varjatult läbima linnulennult 35 kilomeetrit vahelduvat maastikku – sood ja metsad, sekka liivandikke. Võistlejatel tuli arvestada vastutegevusega ja läbida kontrollpunkte, kus tuli täita

erinevaid ülesandeid: miinivälja ületamine, esemete otsimine, luureülesanne, raadioside ülesanne.

Esimese Valge Laeva peakorraldaja oli nüüdne Kaitseliidu ülema kt major Urmas Muld. Esmalt oli võistlus mõeldud Kaitseliidu Lääne maleva kaitseliitlaste sõjaliste oskuste ja füüsilise vormi kontrollimiseks, kuid on kasvanud koguni rahvusvaheliseks ettevõtmiseks: 1999. aastal võttis võistlusest osa ka kaks Taani võistkonda. **KK!**

SÕNUMID

NAISKODUKAITSE TÄHISTAS MÄLESTUSPÄEVA

22. ja 23. aprillil tähistasid Naiskodukaitse ringkonnad üle Eesti Naiskodukaitse mälestuspäeva, millega meenutati 1942. aasta aprillis Siberis Sosva surmalaagris hukatud naiskodukaitsjaid. Teiste hulgas hukkusid 1942. aastal surmakuuli läbi Naiskodukaitse juhtivatel kohtadel olnud Alice Kuperjanov, Ebba Saral, Salme Noor ja Alviine Rüütel. Jäljetusse hauda jäänud nõukogude terrori ohvrite mälestussammas asub Tartus Maarja kalmistul perekond Noore matuseplatsil.

Tartu ringkonna liikmed külastasid jumalateenistust Peetri kirikus, süütasid Raadil Maarja kalmistul küünlad nii terroriohvrite mälestussamba kui ka Tartusse maetud naiskodukaitsjate haudadel. Heino Noor, 24. aprillil 1942 hukatud naiskodukaitsja Salme Noore poeg, pidas mälestuskõne. Tallinnas tähistati mälestuspäeva loengutega Eesti muinasusundist, külastati sõjaväekalmistut ja süüdati küünlad hiljuti lahkunud major Benno Leesiku haul.

Saaremaal asetati lilled Vabadussõja mälestusmärgi jalamile. Kuressaare Laurentsiuse kirikus peeti mälestuspäeva jumalateenistus, millel teenis naiskodukaitsjast kirikuõpetaja Anu Konks. Kogu Eestis langetati pea meie vaprate eelkäijate mälestuseks. **KK!**

XI MILITAARISA ON SCOUTSPATALJONI SIDEMEES JANEK PENT

Volbriööl Paldiskis Rahuoperatsioonide Keskuse sõdurikodus korraldatud konkursi Military Father 2006 võitjaks tunnistati Scoutspataljoni A-kompanii rühmaülem nooremseersant Janek Pent, kes sai aastaks enda valdusse ka rändkrooni ja -keebi. Publiku lemmikuks oli rahuvalvajast vanemseersant Veikko Hipponen, kes tunnistati sama võistluse võitjaks aastal 2001.

Military Father 2006 Janek Pentile anti Tooberfest OÜ poolt välja pandud kinkekaart “Little Present from Saaremaa” ning militaarisa saab Õlletoobriale 2006 kahepäevase priipääsme kahele, lõunasöögi peoplatsil, öömaja Oitme matkamajas ja auliikme koha konkursil “Saaremaa parim koduõlu”. Publiku lemmik Veikko Hipponen sõidab aga koos kaaslasega ürituse patrooni Kaitseliidu vanematekogu esimehe Olari Taali poolt välja pandud auhinnakruisile Stockholmi. **KK!**

MEREPARAAD 2006

Mereparaadi 2006 staabi ülem vanemleitnant Toomas Peek selgitab, millest lähtudes valiti paraadi mudel, kuidas teenindatakse sõjalaevu ja milline on kriisivalmidus, protokoll ja logistika.

PARAADI MUDEL

Paraadi mudeli, marsruudi, akvatooriumi tsoneerimise, navigatsiooniliste piirangute ja mereoperatsiooniks vajalike merekaartide trükkimise korraldamisega tegeleb navigatsioonitoimkond lipnik Tiit Einbergi juhtimisel. Toimkonda kuuluvad Eesti Mereakadeemia laevjuhtimisteaduskonna dekaan Rein Raudsalu, Veeteede Ameti kartograafiaosakonna juhataja Tõnis Siilinarusk ja Veeteede Ameti hüdrografia ja navigatsioonimärgistuse teenistuse juhataja, peadirektori asetäitja Toivo Prela. Toimkonnaga liitub ka Eesti Meteoroloogia ja Hüdroloogia Instituudi spetsialist.

Koostöös Eesti Mereväe ja Eesti Mereakadeemia spetsialistidega on valminud paraadi mudel ja marsruut ning teostatud akvatooriumi tsoneerimine. Mudeli tegemisel on arvestatud viimase 30 aasta andmeid tuulte suuna ja tugevuse ning lainekõrguse kohta paraadi akva-

tooriumil. Kontrolliks ja detailide täpsustamiseks mängitakse laevade liikumine läbi ka laevajuhtimise valmendil.

Kriisihaldamise valmendil tehakse kõik vajalikud ettevalmistused

Lähtudes akvatooriumi eripärast, meteoroloogilistest tingimustest, laevade eritüüpsusest ning paraadi juhitavuse, vaadeldavuse ja riskide minimeerimise nõuetest, valiti paraadi läbiviimiseks mudel, kus paraadi vastu võttev Eesti Mereväe lipulaev Admiral Pitka on ankrus ja tema vööril möödub suuruse järjekorras rivistatud laevastik.

paraadi akvatooriumi võimaliku reostuse leviku kiireks modelleerimiseks, mis hädaolukorra tekkimisel hõlbustaks kriisikomisjoni tööd. Paraadi kontseptuaalse mudeli kinnitas paraadi juhataja viitseadmiraal Tarmo Kõuts 8. märtsil 2006. Kogu paraadi läbiviimise dokumentatsioon valmistatakse ette vastavalt NATO standardiseeritud nõuetele.

Lähtudes akvatooriumi eripärast, meteoroloogilistest tingimustest, laevade eritüüpsusest ning paraadi juhitavuse, vaadeldavuse ja riskide minimeerimise nõuetest, valiti paraadi läbiviimiseks mudel, kus paraadi vastu võttev Eesti Mereväe lipulaev Admiral Pitka on ankrus ja tema vööril möödub suuruse järjekorras rivistatud laevastik. Admiral

Pitka pardal asuvad Eesti Vabariigi president ja paraadi juhataja.

Laevu võib rivistada ka kas osavõtivate riikide prantsuskeelsete nimede tähestikulises järjekorras või vanim lipp (Taani) esimesena ja siis ülejäänud ühel kahest eespool kirjeldatud võimalusest.

Täna on suurimaks registreerunud aluseks Briti Kuningliku Mereväe hävitaja HMS Edinburgh, mille pikkus on 141 m ja meeskonnaliikmete arv 287. Paraadi avaval juhtlaeval asub paraadi rivistav ohvitser, kelleks on määratud miini-laevade divisjoni ülema kohusetäitja vanemleitnant Indrek Hanson.

Paraadi läbiviimiseks on Küdema laht, Tagalaht ja nendega piirnev

Paraadi läbiviimiseks on Küdema laht, Tagalaht ja nendega piirnev

Mereparaadi läbiviimist tutvustav pressikonferents välisministeeriumis 5. aprillil 2006.

Läänemere akvatoorium tsoneeritud ankrualaks, rivistus- (ehk koonduimis-)alaks ja operatsioonialaks, kuhu on kavandatud paraadi marsruut. Kõigis neis kehtivad omad piirangud, st reegliid ja tsoonide läbimise kord.

OSALEVATE LAEVATE TEENINDAMINE

Paraadist osavõtt on käesoleval juhul sõjalaevale riigivisiidiks ning see toob korraldajale kaasa kohustuse iga laeva personaalseks käsitamiseks enne ja pärast paraadi. Nende ülesannete täitmiseks on moodustatud laevateenistuse toimikond, mida juhib staabi sideohvitser lipnik Alo Tamm. Toimikonna koosseisu kuuluvad infojuht Pelle Peek, programmijuht lipnik Andres Kostiv ning laevateeninduse juht Tiit Leis.

Võõrustav riik peab saatma igale laevale sideohvitseri, kes on riigi esindajana abiks laeva juhtkonnale kõikide tekkivate küsimuste lahendamisel ning saadab laeva komandöri tema ametlikel visiitidel ja vastuvõttudel.

Sideohvitser on esimene, kes astub võõrriigi sõjalaeva pardale, ja viimane, kes lahkub enne lootsi. Seega on sideohvitseri amet üks vastutusrikkamaid ja pingelisemaid – ta peab olema kaasatud juba laeva programmi ettevalmistamisel ja olema siis piltlikult öeldes kogu ööpäeva ametis kuni laeva lahkumiseni. Sideohvitseri ettevalmistusest ja tema käitumisest sõltub oluliselt see, millise mulje jätame oma riigist ja tema institutsioonide haldus-suutlikkusest.

Sideohvitseri ametikohtade täitmiseks kuulutati 2. märtsil 2006 välja konkurss. Sideohvitseride koolitusprogramm oli kinnitatud ja esimene koolituspäev on 1. mail. Lisaks sideohvitseri tehtavale korraldab vastuvõttev riik ka kõigi laevade logistilise toetuse.

MEREPARAADI KRIISIVALMIDUS JA JULGEOLEK

Eesti Vabariigi taasiseseisvumise järgse ajaloo esimene mereparaad on ilmselgelt üleriigilise tähtsusega üritus, mistõttu on enesestmõistetav, et paraadi korraldajad pööra-

Võidupäeva mereparaadi suurim alus on Suurbritannia hävitaja HMS Edinburgh (pikkus 141,1 m, laius 15,2 m, süvis 5,8 m, veeväljasurve 460 tonni ja meeskonnas 287 liiget).

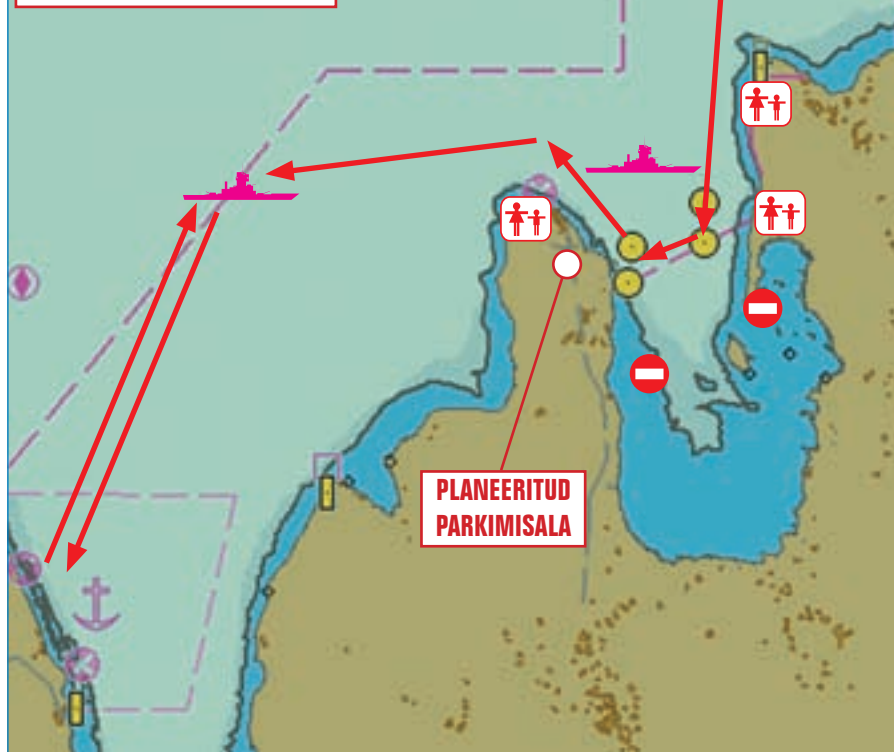

RIIKLIKU KRIISIVALMIDUSE EESMÄRGID

- Hinnata ürituse ettevalmistamise käigus komplekselt paraadi ja sellega kaasnevat võimalikke ohte ning rakendada meetmed nende ennetamiseks ja likvideerimiseks.
- Looa võimaliku hädaolukorra lahendamiseks kriisireguleerimise mehhanism, mis vastab nii hädaolukorraks valmisoleku seadusele, Saare maakonna kriisireguleerimisplaanile kui ka reageerivate ametkondade operatiivplaanidele.

Laevade liikumised, pealtvaatajate autode parkimisala ning pealtvaatamiskohad. Paraadi ajal on lahe lõunakaldal kaatrite ja skuuritrite sõidukeeld.

- **Laevade liikumised**
- Pealtvaatamiskohad**
- Kaatrite ja skuuritritega sõitmise keeluala**

PLANEERITUD PARKIMISALA

luuakse seekord paraadi ettevalmistava kriisitoimkonna poolt ka riiklik kriisivalmidus.

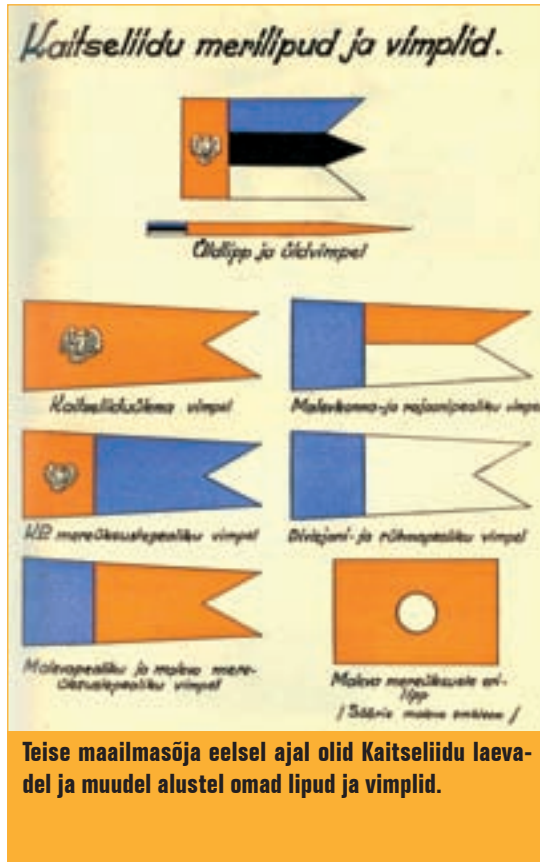
Antud juhul ei ole tegemist üleplaneerimise ega ülereageerimisega, vaid paraadi ettevalmistajad soovivad tagada mõistliku valmisoleku olukordadeks "juhul, kui...", et muuta riigi reageerimine hädaolukorras võimalikult kiireks, efektiivseks ja koordineerituks. See on üleriigilise tähtsusega ürituste planeerimisprotsessi loomulik osa.

Kriisitoimkonda juhib staabi kriisikomisjoni juhtohvitser nooremleitnant Raine Eenma, kes tsiviilelus töötab siseministeeriumi sisejulgeolekupoliitika osakonna kriisireguleerimisbüroo juhatajana. Toimkonna koosseisu kuuluvad Tallinna kiirabi peaarst Raul Adlas, Lääne-Eesti Päästkeskuse koordinatsiooniteenistuse juht Priit Laos, Põhja Politseiprefektuuri politseinõunik Peeter Moora ja siseministeeriumi piirivalvepoliitika büroo juhataja vanemleitnant Toomas Kasemaa.

Strateegilise julgeoleku analüüsi, sõjalaevade kaitse, VIPide julgeoleku ja operatsioonialal piirangutest kinnipidamise ning avaliku korra tagamise eest paraadi eel ja ajal vastutab julgeolekutoimkond, mida juhivad staabi julgeolekuohvitserina kapten Allan Martin. Julgeolekutoimkonda kuuluvad ohvitserid leitnant Taivo Runno, leitnant Meelis Sarapuu, leitnant Maanus Nigul, nooremleitnant Ivare Sarapuu ja lipnik Heldur Lomp.

PROGRAMM, PROTOKOLL JA AVALIKUD SUHTED

Võidupüha ja mereparaadi olulisim (emotsionaalseim ja nähtavaim osa) on seotud ürituse programmi-ga. Programmi sisustamisest ja selle ajalisest korraldusest sõltub suurel määral kogu suurürituse rütm ja mänguilm, aga sellele aitavad kaasa ka juhtimiseks ja korraldamiseks

Teise maailmasõja eelsel ajal olid Kaitseliidu laevadel ja muudel alustel omad lipud ja vimplid.

tehtavad pingutused ning kasutatakse ressursid. Paraad on mereväeoperatsioon nn tsiviilkeskkonnas, kuid suure pillerkaari ootajatele siiski teadmiseks, et antud juhul on tegemist väärika ja talitsetud üritusega, mille läbiviimisel lähtutakse rahvusvaheliselt tunnustatud pro-

Paraad on mereväeoperatsioon nn tsiviilkeskkonnas, kuid suure pillerkaari ootajatele siiski teadmiseks, et antud juhul on tegemist väärika ja talitsetud üritusega, mille läbiviimisel lähtutakse rahvusvaheliselt tunnustatud protokollist ja etiketist, meretraditsioonidest, mis pärinevad 19. sajandi algusest, ning strateegilise julgeoleku hetkeolukorra analüüsist.

tokollist ja etiketist, meretraditsioonidest, mis pärinevad 19. sajandi algusest, ning strateegilise julgeoleku hetkeolukorra analüüsist.

13-liikmelist programmi- ja protokollitoimkonda juhivad staabiohvitserina nooremleitnant Toivo Lipstok. Suurimat vastutust kannavad selles toimkonnas välisministeeriumi protokolliosakonna tseremooniade ja visiitide büroo direktor Ülde-Marika Põldma, kaitsejõudude peastaabi protokolliosakonna ülem major Toomas Peda, Kaitseliidu Saaremaa maleva pealik kapten Toomas Luik, Mereväe staabi avalike suhete juht

Reet Naber, tuletoimetaja kaitseleitlane Jüri Uppin ning Saare maavalitsuse ametnikud Valve Heiberg ja Lea Kuldsepp.

Üldjuhul on meedia see, mis teeb väljavalitustest kangelased ja üritustest suursündmused, seetõttu on oluline roll võidupüha ja mereparaadi kui meediasündmuse ettevalmistamisel ning selle kuvamisel ühiskonda leitnant Tanel Rütmani juhitalval teavitustoimkonnal. Toimkonda kuuluvad veel nooremleitnant Merle Ott ja strateegiline konsultant Kalle Tarien. Confuciuse printsiibi ("maailma juhivad sümbolid, mitte sõnad ja seadus") täitmist valvab heeroldmeistrina Priit R. Herodes.

LOGISTIKA JA TOETUS

Arvestades paraadi korraldamise paiga kaugust pealinnast, kust saabub suur osa VIP-külalisi ja korraldamisega seotud personali, samuti pühadest tulenevat praamiikluse ülekoormust, on kapten Andre Lillelehe juhitava logistika- ja ressursitoimkonna üheks tähtsaks ülesandeks kõigi paraadiga seotud osapoolte õigeaegne Saaremaale toimetamine, majutamine ja toitlustamine. Kõikide paraadi läbiviimiseks vajalike ressursside planeerimise (parkimiskohad, ajutine bussühendus ja muud tugi-teenused), logistilise korraldamise ja juhtimisega tegeleva toimkonna koosseisu kuuluvad veel toitlustusohvitser kapten Margus Hanson, transpordiohvitser leitnant Margus Pihlakas, meditsiiniohvitser leitnant Jüri Teras ja sadama komandant lipnik Heimar Põld.

Mereparaadiga seotud küsimuste lahendamisel kasutame palju staabi finantstoimkonna strateegiliste konsultantide leitnant Neinar Seli ja Riho Sõrmuse, finantsnõuniku Ants Prümmeli ja raamatupidaja Reet Umjärve ning õigusnõuniku kaitseleitlane Vahur Glaase abi.

Täna kõiki paraadi ettevalmistusega seotud inimesi, kelle töö tulemusena on ettevalmistustööd ajagraafikus. **KK!**

Laevastikutervitustest

Sõjalaeva pardal viibides on kasulik tunda sealseid tseremooniasid

Tekst: REET NABER

E t sõjalaevastikel on tähtis roll rahvusvahelises läbikäimises, on nende tegevuse tseremoniaalne külg säilinud tänaseni mereväeteenistuse ühe olulisima osana. Sõjalaevastiku kohta kasutatakse ka üldtuntud väljendit “sinised diplomaadid” – seega võib väita, et teatud osas on tegemist lausa riikliku diplomaatilise protokolliga. Tuleb mees pidada, et sõjalaev on välissadamas viibides oma riigi väike esindus, mis kannab riigilippu ja mille pardal kehtib koduriigi kord.

Enamasti on laevastikutavad eri riikides väga sarnased – paljude riikide laevastikel ja mereväelastel koguni ühised, hõlmates teatud määral ka tsiviilmeresõitjaid. Eesti tänapäevased laevastikutavad on välja kujunenud peajoones Briti laevastikutavade põhjal. Visiitide puhul, samuti võõrriigi sadamate küllastamisel lepatakse alati enne kokku, milliseid tseremooniasid korraldatakse ja milliseid mitte.

TSEREMOONIA SUUNITLUS

Termin tseremoonia on tuletatud ladinakeelsest sõnast *caeremonia*, mis tähendab ilmalikus mõttes kombetalitust, religiooselt riitust, rituaali. Enamik mereväetseremooniasid korraldatakse väljendamaks lugupidamist, viisakust, rõõmu või kaastunnet. Seoses sellega lisandub eri riikides teatud kohalik eripära.

Kaitseväge garnisonimäärustik formuleerib vastava alalõigu kaitse-

väe tegevusest nii: “Kaitseväetseremooniate eesmärk on anda pidulikkust sündmusele, mille tähtsust on kaitseväelastele ja kaaskodanikele vaja rõhutada. Tseremoonias avalduvate kaitseväetraditsioonide eesmärk on mõjuda kasvatuslikult, väljendada kuuluvust ühtsesse perre ning tugevdada sisemist sidet kaitseväes ja kaitseväge ning tsiviilstruktuuride vahel.”

Kõikide nende tseremooniate korraldamine on enamiku mereriikide laevastikes väga täpselt kirja pandud teenistus- või meremäärustikes, kui ei ole lausa eraldi tseremooniaali, nagu näiteks brittidel.

Enamik mereväetseremooniasid korraldatakse väljendamaks lugupidamist, viisakust, rõõmu või kaastunnet.

Eesti merejõududes oli selle loomise algusaegadel kasutusel Vene määrustike kogu (*Svod morskikh postanovlenii*), mida esialgu tasapisi parandati ja millesse merejõudude juhataja käskkirjadega vajalikke muudatusi kehtestati. 1920. aastatel hakati kokku kirjutama

päris oma mere-määrustikku, mis kinnitati 1929. aastal. Olgu merevägi nii traditsiooniline kui ta ka on, ent see

on ikkagi arenev institutsioon, leiti kümnekonna aasta pärast, kui arvati vajaliku olevat meremäärustiku täiendada ja selle keelelist külge ajakohastada. 1929. aastaks saadi valmis väga põhjalik uus meremäärustik, mis aga kooskõlastustest kaugemale ei jõudnud, sest Eesti Vabariik sai enne otsa. Praeguseks võib eesti keelset materjali tseremoniide kohta leida vaid arhiividest. Kui võrrelda neis sisalduvat teistes riikides praegusajal praktiseeritavaga, on nad üsna samasuguses süsteemis.

AUSTUSAVALDUSTE VÕIMALUSED

Peale juba kirjeldatud liputseremooniate ja saluteerimise on veel rida võimalusi austusavaldusteks. Paraadil osalevate laevade hulgas on kahtlemata kõige vastutusrikkam osa täita Admiral Pitkal, mille pardale tuleb president.

Üks võimalus on üles rivistada tervitusmeeskond. Riigipea külastuse puhul on selles meeskonnas allohvitserid ja nende ülemaks ohvitser. Kui laev on kai ääres, on kaks meest all trapi

Sõjaajal olid laevastikutavad Eesti mereväes hästi hoitud. Sõjalaev Lennuk saluutkahurist saluuti laskmas, reelingu ääres pardamehitus.

kõrval ja kaks üleval trapi kõrval, näoga vööri suunas. Meeskonna ülem seisab nende vastas näoga ahtri suunas, tema vastas vahiallohviter. Kui külalist võetakse vastu merel, on mehed kahel pool treppi. Vähemtähtsatele külalistele pannakse välja kaks madrust, ülemaks allohviter.

See olevat vana komme, pärit ajast, kui enamik visiite tehti laevale selle reidil olles. Et kõrgetel külalistel oleks kergem mööda ebakindlat redelit paadist laeva turnida või hoopiski tõstetuna pootsmanitooliga (see on kõiega parda taha lastav lauatic, millel istudes mingit hädavajalikku tööd teha sai) pardale saada, oli vaja kedagi neid julgestama ja aitama. Laevameeste pikaajaline kogemus on näidanud, et mida kõrgem külaline, seda kogukam ta olla võib ja vajab seetõttu ka rohkem abimehi.

On võimalik välja panna ka relvasutatud auvahtkond, riigipeade puhul kuus madrust ohvitserist vahtkon-

naülemaga. Teistele piisab kahest madrust.

Merel on pidulikel puhkudel laeval ka pardamehitus. (Varem on kasutatud ka terminit *špaleerimine*.) Meeskond rivistatakse

mööda reelingut ja laeva tekiehitisi ühtlaste vahedega. Laeva ohvitserid rivistatakse vanuse järjekorras. Pardamehituse korral on mõeldavad ka elagu-hüüded tervituseks. Meie paraadil peaks kolmekordne *Elagu!* kõlama presidendi auks. Protseduur ise on imelihtne: rivistatud meeskond võtab käskluse *Valvel!* järel mõlema käega reelingust kinni. Kui kõlab käsklus *Presidendi auks 3 korda "Elagu!"*, siis esimene kord (ikka käskluse järgi) võetakse parema käega müts peast ja sirutatakse käsi koos mütsiga 45-kraadise nurga all paremale üles. Kui elagu-hüüd on lõpetatud, tõmmatakse müts rinnale. Nii tehakse ka teine kord ja kolmanda korra järel pannakse müts uuesti pähe.

Kusjuures teine käsi jääb reelingust kinni hoidma. Ka nii pidulikul puhul kehtib igipõline laevareegel: üks käsi olgu alati enda jaoks. Äraseletatult: kunagi ei tohi unustada seda, et äkki võib tekkida vajadus milleski kinni haarata, et mitte üle parda lennata või muidu viga saada.

Viletervitused on väga vana komme, väidetavalt olid vilesignaalid kasutusel juba Vana-Kreeka ja Rooma galeeridel, et määrata sõudmise rütmi. Ka laeva tavateenistuses kasutatakse erinevate manöövrite puhul praeguseni vilesignaale.

Viletervitused on väga vana komme, väidetavalt olid vilesignaalid kasutusel juba Vana-Kreeka ja Rooma galeeridel, et määrata sõudmise rütmi.

Viletervitus on puhtalt mereline austusavaldus laeva tulevatele vanemohvitseridele, komandörile ja väarikatele tsiviilkülalistele. Viletervitus alustatakse siis, kui külaline astub trepile. Ülejäänutele tähendab see vile sedasama mis valvel-käsklus. Seega – kui tervitatavaid on mitu, vilistatakse neist igale eraldi ja korraga nad trepile ei astu. Sama kord kehtib laevast lahkumisel. **KK!**

Mereparaad on riiklik suursündmus

Tekst: PEETER IVASK, kaptenmajor, Mereväe ülema kt

Taaasiseseisvunud Eesti on arenenud tormiliselt. Vaatamata sellele, et Eesti Vabariik tähistas hiljuti 88. aastapäeva, on see tegelikult noor ja arenemisjärgus riik. Otsus korraldada 2006. aasta võidupüha paraad mereväeparaadina annab võimaluse näidata Eestit areneva ja innovaatilise mereriigina. Siinkohal toon välja mereväeparaadi eesmärgid ja tähtsuse, mille korraldajad ja organiseerijad on võtnud oma tegevuse aluseks.

Esiteks on mereparaad suur õppus, millesse on riiklikul tasemel kaasatud palju institutsioone. Planeerimis- ja koordineerimisprotsessi teostavad militaarsed organisatsioonid, nagu kaitsevägi ja Kaitseliit, aga suurt rolli mängivad ka politsei, piirivalve, Keskkonnaamet ja Veeteede Amet. Oma osa on akadeemilisel poolel: paraadi läbiviimist modelleerib Eesti Mereakadeemia. See kõik võimaldab riiklikel ametkondadel olla paremini valmis tegutsema kriiside lahendamisel, õnnetustele reageerimisel ja suurürituste korraldamisel. Lisaks on mereparaadile kaasatud äriettevõtted, kes on ühise eesmärgi nimel valmis tegema muudatusi pikaajalistes planeeringutes, seades paraadi õnnestumise nimel ümber tegevuse raskuspunktid. Kogu see ettevalmistustöö on harjutus, mis võimaldab õppida koordineerimist, ühisplaneerimist ja koostööd ühise eesmärgi nimel. Ja see harjutus tipneb n-ö testiga, milleks on mereväeparaad.

Teise olulise asjaoluna pean silmas võidupüha ja riikliku iseseisvuse tähistamist. 2006. aastal täitub 15 aastat Eesti Vabariigi taasiseseisvumisest. Eesti kui iseseisva riigi ajalugu ei ole tõepoolest kuigi pikk, kuid oluline pole riigi vanus, vaid selle olemasolu. Seetõttu väärib riigi iga sünnipäev tähistamist. Mereväeparaadi korraldamine võidupühal on side ajaloo, Vabadussõja päevadega, mil vaprad võitlejad panid riigile aluse. Samas on see viit tulevikku, kus oleme võrdsetena teiste seas arenev, innovaatiline riik, mis on valmis võtma vastu väljakutseid.

Viimasena, kuid mitte vähem olulisena nimetan Eesti proovilepanekut vastuvõtva riigi toetuse andjana. Eestile kui NATO liikmele, kes on oma kaitsekontseptsiooni üles ehitanud kollektiivkaitsele, on selle võime väljaarendamine riigikaitse oluline osa. Mereväeparaad on üritus, kus osaleb palju sõjalaevu ja kõrgeid ametnikke nii Eestist kui ka välismaalt. Teenindada ja koordineerida on vaja suurt hulka inimesi ja tehnikat. Korraldada tuleb nende transport ja sealjuures olla valmis kõikvõimalike kriiside lahendamiseks. Kõigele lisaks toimub see avalikkuse, meedia ja rahvusvahelise üldsuse teravdatud tähelepanu all.

Seetõttu on mereväeparaadi korraldamine riiklik suursündmus, milles sisaldub võimas sõnum nii liitlastele kui ka vastastele. Selle ettevõtmise õnnestumisele aitab kaasa iga inimese ja iga ametkonna panus. See on Eesti mereriigiks olemise tõestus. **KK!**

Quo vadis, Naiskodukaitse?

Tekst: DAGMAR MATTIISEN

Esmakordselt pärast Naiskodukaitse (NKK) taasloomist 1991. aastal vahetus 9. aprillil 2006 organisatsiooni esinaine. Sündmus, mis iseenesest polegi märkimisväärne, sest organisatsioonid saavad ikka aeg-ajalt uue juhi, kuid taasisesivsunud Eesti riigis ja riigikaitstes, kus vahetusi tehakse enamasti liigagi kiiresti, tekitab iga uue juhi tulek (vahel ka põhjusetut) ootusärevust ja tõstatab küsimusi. Mis edasi saab? Nüüd vast algab NKKs uus aeg! Kindlasti algab!

Selleks, et selgitada, mis võiks tulema hakata, peab põgusalt tagasi vaatama. Ma ei hakka heietama mälestusi – teen seda kunagi tulevikus. Ja süvaanalüüsi ka ei tule, ma lihtsalt mõtisklen.

NAISKODUKAITSE ON OSA KAITSELIIDUST

NKKd ei saa vaadelda ilma Kaitseliiduta. Need kaks organisatsiooni on arenenud käsikäes, mis sest, et sidusus pole kummaltki poolt olnud rahuldav. Kaitseliidu taastamisjärgne ajalugu jaguneb minu arvates kolme perioodi, nagu kõik ajalood. Kui kasutada Leonid Stolovitši periodiseeringut, on need prehüsteriline, hüsteriline ja posthüsteriline periood (Leonid Stolovitš, "Kohtumised elu radadel", Tallinn: Ilo 2006, lk 88).

Prehüsterilisel ajajärgul sai teoks Kaitseliidu ja Naiskodukaitse taasasutamine. Ühiskond suhtus mõlemasse organisatsiooni teatava umbusuga, aga riik andis siiski natuke raha. Kõlas retooriline jutt Kaitseliidu korrastamise ja kontrolli alla saamise vajadusest ning organisatsioonile selgete ülesannete andmisest. Olime sellega rõõmuga päri ja valmistasime usinasti ette Kaitseliidu seadust, mis

Dagmar Mattiisen oli Naiskodukaitse esinaine 19. novembrist 1991 kuni 9. aprillini 2006.

pidi kõik segadused lõpetama. Kirjutasime seadust Andres Mihkelsi juhtimisel tõesti südamega, selleks kulus mitu aastat tõsist tööd. Kui seadus kooskõlastusringi läbis ja lõpuks Riigikogusse jõudis, oli sealt palju välja visatud ja tehtud veel rohkem muudatusi, aga et nii meile ja kui ka seadusandjale oli vaja normdokumenti, võeti see 1999. aasta kevadel niisugusena siiski vastu. Arvasime naiivselt, et edasi läheb kergemaks. Aga ei...

Algas hüsteriline ajajärk, mis kestab siiani. Meie lähimad koostööpartnerid ei suutnud ega tahtnud seadusest kinni pidada ja me ise ei olnud ka piisavalt sirge seljaga – lootsime ikka, et ehk muutuvad teised mõistlikumaks. Pealegi annab targem ju järele.

Nüüd on Kaitseliidul väga palju ülesandeid. Nii palju, et nuta või naera. Kahjuks ei ole saanud loodetud selgust ja organisatsiooni nägu on peaaegu tundmatuseeni muutunud. See on kaasa toonud teatud võõrandumise. Võõrandumine on selline ühiskondliku elu paradoksaalne nähtus, kus nii inimtegevuse produktid kui ka tegevus ise muutuvad inimesele võõraks. Seejuures saavad võõraks ka inimeste loodud institutsioonid, mis tekitab liikmeskonnas sisemist rahulolematust.

NAISKODUKAITSE TEGI KAASA

NKK tegi selle galopi Kaitseliiduga vaprasti kaasa. Alguses taastasime olnud nii hästi kui suutsime ja siis püüdsime leida endale kohta Kaitseliidu kõrval. Mõtlesime endale välja baasväljaõppe, mis on siiski siiani kinnitamata. Koolitame analoogiliselt Rootsi, Norra Lottade ja Taani Kodukaitsega instruktoreid ning vabatahtlikke juhte. Püüame luua erialarühmi ringkondadesse.

Kaitseliit hakkas tegelema sõjaaja üksustega – meie hakkasime neid formeerima. Kaitseliit läks välismissioonidele – meie püüame luua missioonil olivate toetusprogrammi. Toitlustame ja väljendame valmidust Kaitseliitu toetada. Kõik see kokku pole kindlasti olnud kasutu, aga tõelist sidusust Kaitseliiduga ei ole see kaasa toonud. See ei ole etteheide, pigem on see nukker konstateering.

MILLELE TOETUDA EDASPIDI?

Mismoodi võiks NKK nüüd edasi toimida? Organisatsioon on saavutanud arvestatava suuruse, meil on oma vorm, lipp ja traditsioonid. On oma arengukava, millest me

ka lähtume. Aga tegutsemisrõõmu on jäänud vähemaks. Vaba vaim ja loominguilisus on kadumas ning puudub naistele nii vajalik selge ja teostatav eesmärk. Aastaid on olnud direktiivseks ülesandeks arendada organisatsiooni, mis on mind läbi-paistvuse ja mõõdi-kute nõude taustal segadusse ajanud. Olen arvamusel, et organisatsiooni areng on protsess, mis kaasneb talle antud ülesannete täitmisega.

Aga praegu tegeldakse kogu Kaitseliidu (sh ka Naiskodukaitse) uutmisega väljaspool organisatsiooni. Loodetavasti ei unustata siiski küsida ka naiskodukaitsejate arvamust. Senini pole seda küll tehtud, kuid lootus jääb.

MÕNED SOOVITUSED

Seda aega, mil tuleb oodata moderniseerimise tulemusena uut ja vägevat Kaitseliitu, mis on arusaadav ja mugav kõikidele institutsioonidele, võib täita kunagi meie endi püstitatud eesmärkide saavutamiseks.

1. Jaoskondade esinaised võiksid otsida üles oma malevkonna pealikud ja nendega tuttavaks saada. Malevkonnad praegu eriti ei tegutse, aga lokaalsed üksused on tegelikult jätkuvalt vajalikud. Usun, et varsti jõutakse sellele arusaamisele ja malevkondade tegevus saab uuesti jalad alla.

2. Erialarühmade tööd tuleks jätkata. Kaitseliit pole meile öelnud, mida ja kui palju neil tarvis on, aga kui naised on koolitatud ja me saame teada, missuguste ülesannetega me hästi hakkama saame, küllap pakutakse meile ka rakendust. Nii läks näiteks staabiassistendidega. Alguses ei nähtud mingit vajadust nende järele, kuid praegu vajatakse neid isegi rohkem, kui suudame välja panna.

3. Julgelt tuleks liikuda organisatsioonist väljapoole, nagu näeb ette NKK arengukava. Kursus on olemas, seda hakatakse katsetama ja olen veendunud, et sellel suunal on tulevikku – saame õpetada inimesi ja kaasata neid riigikaitse tege-

vusse, mis vaieldamatult suurendab rahva kaitsetahet.

4. Igati tuleb toetada Kodutütarde organisatsiooni. Meie seast on välja kasvanud palju tublisid Kodutütarde juhte, aga neid läheb vaja veel rohkem. Kui suudame kasvatada noori neide, kellele oma-riiklus, töö-

kus ja ausus ei ole võõrad mõisted, kasvatavad nad oma lapsi samas vaimus.

LOOTUSRIKKALT TULEVIKKU

Need eesmärgid pole pälvitud ametlikku heakskiitu, kuid on aluseks NKK arengule ja kasuks eesti rahvale. Selle kõigega saab uus esinaine koos NKK piirkonnavanematega kindlasti suurepäraselt hakkama. Olen veendunud, et peatselt saabuv posthüsteeriline periood toob kaasa ühtse sõbraliku Kaitseliidu, kus kõik organisatsiooni osad – meeste, naiste, poiste ja tüdrukute organisatsioon – teevad tihedat koostööd ja arenevad ühtlases tempos ehk astuvad käsikäes läbi kastese rohu tõusvale päikesele vastu. **KK!**

Naiskodukaitse esinaine AIRI NEVE

Sündinud 7. jaanuaril 1979 Antslas

HARIDUS

1986–1994 – Antsla Keskkool

1994–1997 – Hugo Treffneri Gümnaasium

1997–1998 – Tartu Ülikool, matemaatika

1998... – Tartu Ülikool, semiootika ja kulturoloogia (kõrvaleriala eesti ajalugu)

TÖÖKÄIK

1997–2001 – AS Express Post

2001 – Kodakondsus- ja migratsiooniamet, rahvaloendaja

2001 – Tartu Ülikooli üliõpilasesindus, intervjuerija

2001 – Tartu Jõulumaa, klienditeenindaja

2002 – Tartu Ülikooli üliõpilasesinduse sotsiaaltoimkonna esimees

2003–2004 – Naiskodukaitse Lõuna piirkonna vanem

2005... – Naiskodukaitse Põhja piirkonna vanem

2006... – Naiskodukaitse esinaine

TEGEVUS NAISKODUKAITSES

2000 – võetud Naiskodukaitse tegevliikmeks

2000 – NKK Tartu ringkonna Akadeemilise jaoskonna aseesinaine

2001 – NKK Tartu ringkonna Akadeemilise jaoskonna esinaine

2001 – NKK Tartu ringkonna juhatuse liige

2002 – NKK Keskjuhatuse liige

2002 – NKK Tartu ringkonna esinaine kt

2003 – NKK instruktor (Lõuna piirkonna vanem)

2005 – NKK Põhja piirkonna vanem

AUTASUD

2003 – Kaitseliidu Tartu maleva teenetemärk

2004 – Naiskodukaitse keskjuhatus tänukiri

2005 – Naiskodukaitse Liiliaristi V klass

PEREKOND: vabaabielus, peres kasvab poeg

HOBID: sport, ajalugu, mälumäng, lugemine

Neliteist aastat politsei ja Kaitseliidu koostööd

Tekst: UDO REHKALT

MUUTUSED POLITSEIS

Politsei taasiseseisvumise järel 1991. aasta märtsis oli üheks esmaseks ülesandeks luua selle tegevusele normatiivne alus. Politsei koosseis oli väikese riigi kohta liiga suur – ca 5000 inimest. Seaduse kohaselt oli lubatud luua ka munitsipaalpolitsei, mida rahastas omavalitsus. Üsna varsti aga liitus Eesti ainus munitsipaalpolitsei Tartus rahapuudusel riigipolitseiga. Samas täitis politsei ka mitmeid mittepoliitilisi funktsioone (objektide valvamine, looduskaitse jms).

1994. aastal likvideeriti raudteepolitsei ja selle funktsioonid pandi kohalikele politseiasutustele. Resursside kokkuhoiu eesmärgil likvideeriti 1996. aastal endise miilitsapataljoni baasil loodud Sisekaitse Operatiivrügement. Samal aastal lõpetas tegevuse ka Tallinna Politseikool.

1998. aastal korraldati ümber endise liikluspolitsei büroo töö. Prefektuurides, välja arvatud Tallinnas, kus moodustati omaette liiklusjärelvalve osakond, pandi liiklusjärelvalve ülesanded ühisele patrulli- ja liiklusjärelvalve üksusele.

Politseijõudude mõistlikumaks kasutamiseks ja töö tõhustamiseks on pidevalt otsitud teid politseiasutuste võrgu optimeerimiseks. 1994. aastal moodustati Politseiametis politseiprefektuuride töö tõhustamise töörühm. 1998. aastal moodustati uus töörühm, seekord eesmärgil vähendada politseiprefektuuride hulka. Töörühm jõudis järeldusele, et prefektuuride arvu vähendamine on politsei arengu seisukohalt vältimatu, ainult et seda ei tohi teha kiirustades. Pärast nelja politseiprefektuuri allesjäämist on politsei struktuur suuresti muutunud. Sidepidamisvõimaluste ja sidetehniliste vahendite (mobiil-

telefonide levik) arengu, samuti politsei mobiilsuse paranemise tõttu kadus vajadus ööpäev läbi töötavate politseijaoskondade korrapidamisteinistuste järele.

Oluliseks edasiminekuks politsei arengus on olnud ka politsei juhtimises toimunud mõtteviisi muutus. Taasiseseisvumise algaastatel valitses politseijõudude juhtimises selgelt käsumeetod. Praeguseks on sellest tasapisi loobutud ja jõutud normatiivse juhtimiseni, st vahetult korra kaitsel olev politseiametnik ei vaja pidevaid käske ja korraldusi, vaid tegutseb oma pädevuse piires vastavalt teenistuse vajadusele, juhindudes seadustest ja muudest õigusaktidest. Selle meetodi rakendamise eelduseks on politseikoolituse pidev paranemine.

Et reorganiseerimise ja reformide olukorras ülesannetega edukalt toime tulla, on Eesti Politsei arengu üheks toeks olnud tihe koostöö avaliku korra kaitsel ja kuritegevuse tõkestamisel teiste ametkondade, organisatsioonide, omavalitsuste ja elanikkonnaga.

KOOSTÖÖ KAITSELIIDUGA AASTANI 1998

Politsei ja Kaitseliit on teinud koostööd alates politsei taasloomisest. 1990. aastate algul oli koostöö väga nõrk. Nii politseil kui ka Kaitseliidul olid omad kasvuraskused. Kuigi juba 21. veebruaril 1992 sõlmiti politsei, Kaitseliidu ja Eesti Kodukaitse koostöö ajutine juhend ja sama aasta 28. aprillil aastal arvati Kaitseliit Eesti kaitsejõudude koosseisu, oli koostöö 1992. ja 1993. aastal alles problemaatiline. Vene sõjavägi oli veel Eestis ja Kaitseliidu prioriteet oli riigikaitse ülesehitamisel osalemine. Politseil oli selleks ajaks kujunenud hea koostöö Eesti Kodukaitsega. Koostööd Kaitseliiduga segasid nii Pullapää Jäägrikompaniiga seonduvad probleemid kui ka Kaitseliidu liikmete omapäi tegutsemine (näiteks Kaitseliidu ründed Vene sõjaväelaste vastu, mida politsei pidi lahendama).

Kuid mitmes Eesti piirkonnas oli koostöö tõhus. Koostööd tehti nii Jõgeval, Valgamaal, Alutagusel, kui ka Tallinnas. Kui Tallinnas Mustamäel alustati ühispatrullimist ja

Mõnedes Eesti piirkondades on paljud politseiametnikud olnud juba 14 aastat Kaitseliidu liikmed.

osaleti politseiooperatsioonidel, siis näiteks Läänemaal astus 1992. aastal palju politseinikke Kaitseliitu. See sai alguse aktiivsetest juhtidest. Aeg oli ka politseile keeruline. Keda saab usaldada või kellega julgeb koostööd teha? Varguste hulk kasvas ja midagi tuli selle pidurdamiseks ette võtta. Osa vabatahtlikest abilistest andsid politseile kasutada oma sõiduki, eraldasid lisakütust või abistasid politseitöoks vajalike vahendite soetamisel (raha kontoritarkete või arvuti ostmiseks). Vabatahtlikega koos käidi avalikku korda kaitsmas. Haapsalus võeti ette ööpäevane politseiooperatsioon "Linn lukku!", kus kaitseliitlased valvasid koos politseiametnikega korda linna suubuvatel teedel.

1992. aastal tehti mulle ettepanek asuda Palivere politseijaoskonna komissari ametikohale. Esmalt tuli endisesse kolhoosikontorisse ehitada politseijaoskond. Selleks ei olnud raha ja kõik tuli lihtsalt "leida". Piirsalust Vene raketibaasist sain näiteks relvaruumi varbseina, mis pärast väikest kohendamist sobis ajutisele kinnipidamisruumile nii seinaks kui ka ukseks.

1. septembril 1992 alustas Paikus politseijaoskond tööd ja paljude noorte politseinike seas suunati sinna ka kriminaalpolitsei inspektor ja hilisem Kaitseliidu ülem Benno Leesik. Ta oli kogenud töötaja, kelle eriline suhtlemisoskus tuli keerulises olukorras igati kasuks. Lisaks kuritegude avastamisele jõudis ta tegelda noorte politseiametnike koolitamise ja sõbralike sidemete loomisega kohalike ettevõtjatega ning tal olid head suhted ka Pullapää jäägrite ja kaitseliitlaste, aga ka Piirsalu raketibaasis veel pesitsevate Vene sõjaväelastega.

Inspektor Leesiku veenmisel kirjutatakse koos temaga suur osa Palivere politseijaoskonna töötajatest ühel septembrikuu päeval avalduse Kaitseliitu astumiseks. Tema põhiline argument, miks peaks Kaitseliitu astuma oli, et "juba sõjaeelse Eesti Vabariigi ajal olid kõik konstaablid Kaitseliidu liikmed". Tänu veenmis-

oskusele suutis Leesik Kaitseliitu värvata ka aktiivseid külamehi, kes olid jäänud tööta või lihtsalt tahtsid Kaitseliidu tegemistes kaasa lüüa. Nii olime kursis, mis toimub Jäägrikompaniis, Piirsalus venelaste sõjaväebaasis ja ka Kaitseliit tegutses kohaliku politsei teadmisel.

Ühel päeval tuli Leesik ja teatas saladuskatte all, et Läänemaale saabub osa soomlaste abist (kastid vintpüssidega). Et nende hoidmiseks kohta ei olnud, otsustasime paigutada relvakastid politseijaoskonna ruumidesse. See oli küll hea koht, kuid kastide tõttu kannatasid politseinike töö- ja olmetingimused. Et ka politsei asjast kasu saaks, otsustati, et Kaitseliit võtab enda peale politseijaoskonna valvamise töövälisel ajal.

Et asi oleks põnevam, alustasime kaitseliitlastele õppuste korralda-

Hiljem, juba Kaitseliidu ülema ametis olles ütles Benno Leesik politsei ja Kaitseliidu esimese koostöölepingu sõlmimise kohta: "Politseiameti peadirektor Harry Tuul oli väga julge mees, kui sellise koostöölepingu sõlmimisega nõustus, sest 1998. aastal oli Kaitseliidu ja kaitseliitlaste ümber veel palju segast."

mist. Esimene ühisõppus (mille üheks osaks oli laskeharjutus Soomest saadud vintpüssidest) korraldati Palivere kruusakarjääris. Et õppus oleks tasemel, kutsusime sinna ka oma soomlastest sõbrad, kes olid varem Eestis jahil käinud. Kõik oli uus ja huvitav.

Teine Leesiku korraldatud õppus viidi läbi juba Piirsalu endises raketibaasis. Emotsioone hoidis kõrgel asjaolu, et raketibaasust räägiti igasugu jutte, kuid käinud olid seal vähesed. Nüüd aga oli äkki võimalik tulistada granaadiheitjast venelaste tühja sõjaväekasarmut.

Peale avaliku korra tagamise (ühispatrullimine, kuritegude avastamine) tuli meil juhuse tahtel täita veel mitmesuguseid ülesandeid. 1993. aasta alguses avastati Läänemaal mitmeid lõhkekehasid. Üks selline leid oli Virtsu lähedal Kukerannas, kus puuriida alt leiti suur mürsuhunnik. Kohapeal selgus, et osa mürske oli sealt juba laiali tassitud. Mõned paremini säilinud ja ilusamad lõhkekehad oli

peremees toimetanud koguni oma magamistuppa. Leesik leidis, et nende valvamine pole lihtne ülesanne ja parim lahendus on need kahjutuks teha. Peaegu samast kohast oli leitud ka üks lennukipomm. Meie politseijaoskonnas töötas üks politseinik, kes oli Vene sõjaväes õppinud sapööriametit. Leesik leidis, et temale tulebki anda rakendust, ja Kukerannast leitud lõhkekehad hävitati kohapeal.

1993. aastal oli ka Tallinnas Mustamäe piirkonnas edukalt koos politseiga töötav Kaitseliidu rühm. See koostöö sai alguse konkreetsest kuriteost, kus uksekella helina peale korteriukse avanud perenaine oli sattunud kuritegeliku ründe ohvriks ja peremees Tiit Kivikas tegi selge otsuse, et nii ei ole enam võimalik edasi elada ning otsustas koos mõttekaaslastest kaitseliitlastega politseile appi minna.

MURRANGULINE 1998. AASTA

1998. aastal kutsuti mind oktoobrikuu alguses Taani Birkerodi 91. piirkonna Kodukaitse politseikompanii iga-aastasele suurõppusele. Mul tekkis seal hea kontakt politseikompanii juhi John Lund Gregerseniga. Taanist tagasi jõudnud, kohtusin siis juba Kaitseliidu peastaabis töötava Leesikuga. Avaldasin arvamust, et Taani mudel ongi see õige, mille poole ka meie peaksime liikuma. Samal teemal tegin ettekande ka politsei peadirektorile. Mõlemad pooled seisukohal, et eduka koostöö aluseks on koostööleping.

Koostöölepingu ettevalmistamiseks oli vähe aega. Ka oli tunda üksikute ametnike tugevat vastuseisu. Enne jõule sai koostööleping valmis ning Politseiameti peadirektor Harry Tuul ja Kaitseliidu ülema kohusetäitja kolonelleitnant Lui Jaansonil allkirjastasid selle Politseiametis 23. detsembril 1998.

Hiljem, juba Kaitseliidu ülema ametis olles, ütles Benno Leesik selle koostöölepingu sõlmimise kohta: "Politseiameti peadirektor Harry Tuul oli väga julge mees, kui sellise koostöölepingu sõlmimisega nõustus, sest 1998. aastal oli Kaitseliidu ja kaitseliitlaste ümber veel palju segast."

KOOSTÖÖST AASTATEL 1998–2004

2005. aastal sai seitse aastat eelnimetatud koostöölepingu allkirjastamisest. Selle aja jooksul tehtud Kaitseliidu peastaabi ja Politseiameti tasandi koostööd võib pidada igati heaks. Koostöö sai võimalikuks tänu Kaitseliidu ülema major Benno Leesliku ja Kaitseliidu peastaabi tõisele suhtumisele, märkida tuleb ka Kaitseliidu ülema nõunike Andres Mihkelsi ja Anu Allekandi ning peastaabi ülema major Urmas Muldi panust. Koostöö oli edukas Kaitseliidu eelmiste malevapealike ja aktivistide (major Mart Puusepp Tallinna malevas, major Ants Nurk Jõgeva malevas, major Rein Kikas Sakala malevas, Tallinna maleva juhatusse liige Tiit Kivikas jpt) aktiivsel eestvedamisel.

Politseil on stabiilselt olnud 1100–1200 abipolitseinikku, neist 250–300 Kaitseliidu liikmed. Umbes 200 politseiametnikku on Kaitseliidu aktiivsed liikmed ja osa neist on läbinud vabatahtlikud reservohvitseride kursused. Vastavalt koostöölepingule määrati Kaitseliidu peastaabi poolt kontaktohvitseriks kapten Meelis Rätsep. Koostöös on lahendatud Kaitseliidu relvaregistri korrastamise ning uute relvade soetamise ja registreerimisega seonduvaid küsimusi. Oleme osalenud maakaitsepäeva paraadidel ning Erna retke ettevalmistamisel ja läbiviimisel.

Politsei abistamisel on Kaitseliitlastest abipolitseinikud teinud tuhandeid töötunde. Järjest rohkem on kaitseliitlased abistanud maa- ja piirkondade konstaableid. Kaitseliitlaste abiga on otsitud metsa vm eksinud inimesi. Kaitseliit on võimaluste piires osalenud politseioperatsioonidel, patrullteenistuse töös ja ühistel preventiivtööd tutvustavatel üritustel. Politseiamet ja Kaitseliit on autasustanud parimaid koostöö arendajaid.

Väga oluline on politseiprefektuuri suhtumine kaitseliitlastest abipolitseinikesse ja nendega pidev informatsiooni vahetamine. Politseiprefektuurides, kus paljud politseiametnikud (eriti kõrgemad ametnikud) on Kaitseliidu liikmed, edeneb koostöö kahe ametkonna vahel eriti tulemuslikult. Kõrge politseiametniku Kaitseliidu maleva

juhatusse kuulumine on parandanud koostööd teineteisemõistmise ja informatsiooni vahetamise osas. Politseiameti peadirektorid Harry Tuul, Robert Antropov ja Raivo Aeg on olnud aastaid Kaitseliidu liikmed. Senine koostöö on näidanud, et rohkem tuleb tähelepanu pöörata ühisele teoreetilisele koolitusele ja praktilisele õppele. Eriti tähtis on anda kaitseliitlastele süsteemselt õigus- ja korrakaitsealaseid teadmisi, politseinikele on aga vaja anda riigikaitsealaseid teadmisi. Selleks on politseijuhtidele viidud ühiselt läbi täiendkoolitusi.

2001. aastal jätkus koostööprojekt Taani Kodukaitsega. Selle raames korraldati kaitseliitlastele ja polit-

Politseiprefektuurides, kus paljud politseiametnikud (eriti kõrgemad ametnikud) on Kaitseliidu liikmed, edeneb koostöö kahe ametkonna vahel eriti tulemuslikult.

seiametnikele instruktorikursus. Kaitseliiduga koostööd koordineerivad instruktorid asuti koolitama vastavalt Taani Kodukaitse kooli politseifunktsioonikursuse programmile. Ühe kursuse käigus koolitatakse kümme instruktorit. Kursuse esimene osa viidi läbi Taanis ja teine osa 19.–21. oktoobrini 2001 Paikuse Politseikoolis. Järgmises etapis koolitati veel kümme uut instruktorit. 2005. aastal alustas Politseiamet kaitseliitlastest abipolitseinikele instruktorikoolituste korraldamist (kolmepäevase koolituse läbis 21 koolitajat). 2006. aastal korraldab Politseiamet samadele instruktoritele kolmepäevase jätkukoolituse.

Viimastel aastatel on tekkinud vajadus politsei ja kaitsejõudude koostegutsemiseks erinevates olukordades. See vajadus on kasvanud seoses maailmas suurenenud terrorismihuga. Koostegutsemist mõjutab ka NATOga liitumine.

Vastuvõtva riigi toetus (*Host Nation Support* = HNS) on ühtaegu tsiviil- ja sõjaväeline toetus, mida osutab Eesti või muu vastuvõttev riik rahu-, häda-, kriisi- ja konfliktiolukorras NATO ja teistele sõbralikele vägedele ja organisatsioonidele, mis paiknevad või tegutsevad vastuvõtva riigi territooriumil või läbivad seda.

Aluse sellele toetusele moodustavad vastuvõtva riigi (*Host Nation* = HN) ja saatvate riikide (*Sending Nation* = SN) ja/või NATO asjaomase tasemega juhtkonna vahel sõlmitud kokkulepped.

Vastuvõtva riigi toetus on oluline osa kõikide operatsioonide ja õppuste stsenaariumis. Sõbralike vägede Eestis liikumise toetamisel ja tagalaalal (laagripaigas) julgeoleku korraldamisel langeb osa ülesannetest politseile. Koostöös Kaitseliiduga lahendatakse tagalaala julgeolekut puudutavad küsimused.

KOOSTÖÖLEPINGU UUENDAMINE

Kaitseliit ja Politseiamet uuendasid koostöölepingut 27. oktoobril 2004. Uue lepingu vajaduse tingis asjaolu, et kehtiva lepingu järgi tuli see läbi vaadata, kui muutub ühe osapoole struktuur ja politsei struktuur oligi muutunud. Ka ei vastanud leping enam aja nõuetele.

Aastatepikkune koostööpraktika on näidanud, et tihti on vaja politseid abistama ka neid kaitseliitlasi, kes ei ole saanud abipolitseiniku ettevalmistust. Parim näide selle kohta on metsa eksinud inimeste otsingud, kus kaitseliitlastest on olnud palju abi. Uues lepingus olemegi tähelepanu pööranud sellele koostöövormile, mida me nimetame politseitegevuse toetamiseks.

Oluline uuendus on, et otsustati luua Politseiameti ja Kaitseliidu koostöönõukogu. Leping lubab vajadusel sõlmida lisakokkuleppeid.

Nõukogu esmaseks ülesandeks on konkreetse koostöökokkuleppe (aasta tegevuskava) koostamine. Tegemist on raamlepinguga, mille alusel sõlmivad kõik Kaitseliidu malevad juba konkreetsemad koostöölepingud kohalike politseiasutustega. Kõikidel Kaitseliidu ja politsei tasanditel on määratud ka konkreetse valdkonna tegevuse eest vastutavad isikud.

Lepingu järgi on iga kaitseliitlase kohus olla seaduskuulekas kodanik ja abistada igati politseid. Iga politseinik omalt poolt peab aukohuseks olla Kaitseliidu liige. **KK!**

Kõrbe- ja mägimatkaja Olev Margi üheksa ametit

Ta teeb noortele ekstreemkooli, on ametis Illuka noortekeskuses, peab koolis loengud hädaolukorras käitumisest ning õpetab täiskasvanutele lahingutaktikat, käsivõitlust ja mägironimist. Suvel veab paar kuud turiste Mont Blancile ja käib sama kaua jalgsi mööda Sahara kõrbe, valmistades ette ekstreemmatkamarsruuti miljonäridele.

Tekst: GERLI ROMANOVITŠ

Kunagi olin aastas kodust ära kaheksa kuud, nüüd on vastupidi, räägib Olev Mark, mees, kellel on üheksa ametit nagu Hunt Kriimsilmal. Aastaid nii Kaitseliidus kui ka koolides kriisisituatsioonides käitumist õpetanud Mark ei jaga ainult teoreetilisi teadmisi. Tema oskused kriisisituatsioonis kainelt mõelda ja õigesti käituda on ka reaalses elus läbi proovitud.

“Näiteks olen ma teinud üle 2700 langevarjuhüppe ja nendest kahel korral vari ei avanenud. Aga siis pole aega mõelda, vaid pead ruttu tagavaravarju lahti päästma. Alles siis, kui all oled, mõtled, mis oleks võinud juhtuda,” räägib mees, kellel pole surm pelgalt silme eest läbi jooksnud, vaid kes on mitu pikka minutit kliinilises surmas olnudki.

HAIGE POLE OLNUD, SURNUD AGA KÜLL

Aastaid Mont Blancile turiste vedanud professionaalne matkajuht Mark on Euroopa kõrgeimat tippu läinud aastate jooksul võtma 24 korda, nendest 19 korral on see õnnestunud.

“Läksime üles kolme rumeenlasega – üks oli tuntud naisajakirjanik ja kaks Rumeenia koondisesse kuulunud ujujat,” räägib Mark. Käidi tipus ära ja alustati laskumist mööda Euroopa suurimat liustikku. “Chamonix, mis oli lõppeesmärgiks, juba paistis ja minna oli minna veel paar tundi,” meenutab Mark temale saatuslikuks saanud päeva.

Mark tuli paaris ühe noormehega, ajakirjanik teisega. “Liustik on lõhesid täis ja kui pehme lumi on peale sa-

Olev Margi ekstreemkoolis Kaitseliidu Alutaguse maleva juures käib 30 noorkotkast. Nädalavahetustel käiakse metsas nii väljaõppel kui ka loodushoidu jälgimas.

Kaks aastat tagasi jooksis Olev Mark 7000 km Narvast Atlandi ookeanini vastu Euroopa Liidule.

danud, siis ei saa aru, kust lähivad sillad üle lõhede,” selgitab ta. Kontrollimiseks läheb instruktor kõhuli ees. Tema turvalisuse tagamiseks lööb sama kõie külge seotud kaaslane kirka õige nurga all märke nii, et see liikuma ei hakkaks. “Kui kõik oleks õigesti tehtud, oleksin jäänud kõiega kirka külge rippuma. Aga ilmselt oli nurk vale ja kirka tuli minu raskuse all lahti. Lendasime mõlemad alla, sest olime ju sama kõie küljes,” räägib Mark.

“Ma pole elus kunagi haige olnud, aga surnud olin küll,” ütleb naerdes Olev Mark, kes arvestab oma vanust seetõttu kahe daatumi järgi.

Olümpiakoondislasest ujuja hukkus kohe. Mark lendas allapoole koos pehme lumesillaga ning maandus 15–20 meetrit madalamal, kus liustikulõhe kitsamaks muutus. “Mind päästis ilmselt see, et kukkusin, selg ees, pehmesse lumme. Kott hoidis mu selga soojas,” ütleb Mark ja tunnistab et tal oli kukkumisel õnne.

Kuigi õnnetuste korral oleksid teised pidanud kohe päästjad kutsuma, otsustasid nad iseseisvalt alla minna ja alles seal rääkida, mis juhtus. “Nad olid kindlad, et oleme mõlemad hukkunud. Igal juhul lamasin ma muudkui lõhes, ajast polnud aimugi. Teadsin ainult, et abi peab saabuma iga minut,” jutustab õnnetusest pääsenu. “Esimene reegel on, et ei tohi ennast liigutada, sest siis on oht veelgi allapoole kukkuda,” räägib Mark, kes alustas kohe lihaste pingutamise, et paarikümnekraadises külmas sooja saada.

“Lamasin seal ja võitlesin unega. Ja ilmselt siis, kui nägin lõpuks helikopteri prožektoreid, panin silmad kinni ja vajusin kohe ka kliinilisse surma. Mind tõmmati üles, süda saadi uuesti tööle ja arst arvas, et mu süda oli seisnud umbes neli minutit,” meenutab mees. “Ma pole elus kunagi haige olnud, aga surnud olin küll,” ütleb naerdes Olev Mark, kes arvestab oma vanust seetõttu kahe daatumi järgi. Üks näitab sünniaja järgi, et ta on 56, teine, et 4 aastat vana – just nii palju aastaid on õnnetusest möödas.

Juba pärast paari päeva haiglas läks Mark uuesti mäele ja tõi koos sõpradega alla oma seljakoti. “Kui tava-

liselt hakkasid mul põlved laskumisel suurest koormusest valutama, siis pärast seda õnnetust pole enam valu olnud. Ilmselt tegi külm liigestele head,” arvab ta.

SATELLIIDIMAJAKAD MILJONÄRIDE KÕRBEMARSRUUDILE

Kui hooaeg Alpides läbi, pakib Mark taas seljakoti ja pörutab Sahara kõrbe. Sellele tööle on ta ka kaaslast otsinud, seltsis oleks segasem käia ja koormuski saaks väiksem. Kuid ühtegi vastust pole interneti ega ajalehte pandud kuulutustele tulnud. “Teist sellist lollu vist pole,” kahtlustab mees ja tunnistab, et kõrbes jalgsimatka ettevõtmiseks peab ka korralik ettevalmistus olema.

Mark alustas rännakuga Marokost. Seejärel läbis Lääne-Sahara (kus on sõjaseisukord) ja Mauritania ning on jõudnud juba Dakarini. “Kui põhja pool olid ainult mäed, liiv ja tühjus, siis lõuna pool on juba lõbusam. Kliima sarnaneb troopikale ja vett peab vähem kaasa tassima,” on kõrberändur rahul.

Lisaks veele tuleb kaasa tassida satelliidimajakaid, mille paigalda-

miseks pikk matk ette võetaksegi. “Kannan kaasas umbes 60 kilogrammi asju,” arutleb Mark. Antenniga majakad ning nende juurde kuuluvad liitumpatareidega akud on kõhul ja seljas. Lisaks toit ja vesi. Kõrbes paneb Mark majakad üles ja satelliidid annavad Milanos olevasse firma peakontoris tema asukohast signaali. “Nii märgistatakse teekond ja mina annan üksiti märku, et olen elus,” ütleb mees muigamisi.

Tulevikus hakkavad seda marsruuti läbima ekstreemseid elamusi otsivad miljonärid, kel kaasas vaid kompass ja kaart. “Et kõrbes on palju miinivälju, on kaart kohustuslik. Kui muidu on kõrbes kõige otstarbekam liikuda öösel, mil veekulu väiksem, siis miiniväljade läheduses peab liikuma valgus ja kaardi järgi,” selgitab Mark.

Kui miljonär teelt eksib, võtab ta kaasa antud ümbrikust välja lähima majaka koordinaadid. Nende abil tehakse kindlaks tema asukoht, kutsutakse abi ja tuuakse inimene kõrbest välja. Järjekord sellisele matkale pääsemiseks on seitse-kaheksa aastat ja korraldab neid tuntud rändur, teadlane ja ajakirjanik poolakas Jacek Palkevic.

Enne Saharat pani Mark samasuguse matkaraja maha ka Kamtšat-

Alutaguse on ainus koht Eestis, kus NATO standarditele vastavaid mäeinstruktoreid õpetatakse.

OLEV MARK

- Pärit Kohtla-Järvelt, sündinud 1950. aastal.
- Lõpetanud Leningradi kehakultuuriinstituudi poksitreenerina.
- Töötanud käsitsivõitluse treenerina ja lahinguettevalmistuse instruktorina miilitsas ja politseis.
- Sooritanud üle 2700 langevarjuhüppe.
- Hobiks on lennud paraplaaniga, seda ka Prantsuse Alpides. 2003. aastal sooritas lennu Mont Blanci tipust.
- Esimese väliööbimisega matka sooritas Alutaguse metsas 1958. aastal, esimene mägitatka Kaukasuses 1964. aastal.
- Professionaalse matkamisega tegeleb 1980. aastate lõpus.
- Töötab treeneri ja lektorina, õpetab enesekaitset ja korraldab ellujäämiskursusi.
- Suvise hooaja töötab Alpides giidina ja viib gruppe Euroopa kõrgeimasse tippu Mont Blancile, millele ta ise on tõusnud 19 korda.
- Varustab satelliidimajakatega poolakast ränduri, teadlase ja ajakirjaniku Jacek Palkevici juhitud rännuhuviliste miljonäride matkamarsruute Sahara kõrbes.
- Elab Jõhvis. Abielus, tütre isa.

kale. Selle eest sai mees ka preemiati.

TEGID KOOPERATIIVIMATKASID

Nõukogude aja lõpul, tegi Mark koos teise matkamehe ja giidi Enn Käissiga toonase Nõukogude Liidu esimese matkakooperatiivi Estomer. Nad hakkasid inimesi Nõukogudemaa piiritsoonidesse vedama. Matkade sihid olid nii Kamtšatka kui ka Kuriili saared.

“Vaat sel ajal ei käinud ma kuude kaupa kodus. Koola poolsaarel tegime matkasid noortele, sealt läksin otse edasi Kamtšatkale, sealt omakorda Kara-Kumi kõrbe. Mina olin kohapeal ja Enn Käiss saatis mulle gruppe,” meenutab Mark, kes tol ajal miilitsas töötades sai piiritsoonidesse pääsemiseks eriload. Käisid eestlased, käisid venelased, aga ka välismaalased. Näiteks sakslased, kellel olid kaasas Kohtla-Nõmme poiste dokumendid.

POISTE EKSTREEMKOOJ JA KESKKONNATEADLIKKUS

Ehkki nüüd möödub suurem osa Margi ajast kodus, ei tule tal tege-

Miljonäridest kõrbematkajatele marsruute märgistav Olev Mark on jalgsi läbinud Sahara kõrbe Marokost Dakarini.

vusest puudu. Kaitseliidus õpetab ta enesekaitset, teeb meestele treeninguid ja õpetab neid tagatipuks veel NATO standarditele vastavateks mäeinstruktoriteks. Alutaguse on ainus koht, kus mäeinstruktooreid õpetatakse ning 12 tulevast mäematkatreenerit lähevad sel suvel lähevad koos Margiga Alpidesse, kus on eesmärgiks ronida kõrgemale kui 3000 meetrit.

“Esimesel aastal läheme mööda lumerada, teisel aastal on praktiline matk juba jääl ning kolmandal aastal tuleb juurde kaljuronimine,” selgitab ta. Kõige lõpus on eksam, mille võtavad vastu Eesti Alpinismiklubi liikmed. Kui kursus läbi, on meestel õigus õpetada teisi. Juhul, kui Eesti sõdurid lähevad teenima mägis- sisse piirkonda.

Suur osa Kaitseliidu algusaastast saati Alutaguse maleva juures ühiskondlikel alustel ehk siis aitähi eest tegutsenud Margi ajast kulub noortele. Noorkotkastele on maleva juurde loodud ekstreemkool, kus õpib 30 poissi. Kord nädalas käiakse staabis teooriatundides, nädalavahetusel Pannjärvel suusatamas. “Koolivaheaegadel on laagrid, suvel oleme metsas nädala või kauemgi,” jutustab Mark.

Tema koolis õpitakse ellujäämist linnas ehk enesekaitset ja ellujäämist looduses. Teoorias võetakse

läbi ka see, kuidas käituda mägedes, kõrbes või siis, kui oled lennuõnnetuse tõttu vette sattunud. Kõige selle juurde kuulub tõrtsuke keskkonnasäästlikkust ja tervislike eluviiside propageerimist.

Poiste keskkonnateadlikkuse parandamiseks pani Mark neile kohustuseks jälgida, mida teised inimesed looduses valesti teevad. Sellest kasvas välja roheline patrull, mis on loodud Alpides toimiva jälgimissüsteemi eeskujul. Praeguseks on patrull laienenud, juurde on tulnud täiskasvanud. Nii Kaitseliidu seest kui ka väljastpoolt seda. “Et liigume nagunii looduses, ole-

Alutaguse noorkotkaste ekstreemkoolis õpitakse ellujäämist linnas ehk enesekaitset ja ellujäämist looduses. Teoorias võetakse läbi ka see, kuidas käituda mägedes, kõrbes või siis, kui oled lennuõnnetuse tõttu vette sattunud.

me lihtsalt tähelepanelikumad. Kui näeme kedagi valesti käitumas, noomime teda. Vajadusel anname ta üle

korra kaitseorganitele. See õpetab lastele kõige paremini, kuidas on õige looduses käituda,” on Mark kindel. Alguses vedasid poisid ninad vingu, kui pidid teiste järelt sodi korjama. Nüüd tehakse seda vastuvaidlemata – puhtas looduses on endal meeldivam liikuda.

Roheline patrull on suusaradadelt tabanud maastikuauto, mille roolis oli jõustruktuuride esindaja. Praeguseks on see mees ise patrulliga liitunud. Nagu ka see mootorrattur, kes suusaradadel sõita armastab. **KK!**

JOOKSIS VASTU EUROOPA LIIDULE

17. märtsil kaks aastat tagasi alustas Olev Mark läbi Euroopa jooksu, mis oli ajastatud nii, et täpselt 1. mai esimestel minutitel, kui Eestist sai Euroopa Liidu liige, ületas ta Saksamaa, seega toonase Euroopa Liidu piiri.

Enne seda, 29. märtsil ületas Mark Leedu-Poola piiri. See sai teoks päeval, kui Eesti ja teised Balti riigid said NATO täieõiguslikuks liikmeks. “Nii olin ma esimene mees, kes läks NATOsse ja Euroopa Liitu. Ma viisin Eesti sümboolselt liitu, astudes täpselt kell 00.00 üle Pooles-Saksamaa piiri,” selgitas Mark.

Jooksu alustas Mark Narvast ning lõpetas Portugalis Atlandi ookeani ääres pärast paari vahenaasmist Eestisse septembrikuus. Euroopa veerel seistes pistis Mark sponsorite logodega märgistatud lipu plastikpudelisse ja laskis selle kaluritel ookeani heita. Teine selline pudel jäeti Euroopa kõrgeima mäe tippu – sinna üles jooksmine võttis Margil aega 36 tundi. Kokku läbis ta joostes 7000 kilomeetrit.

ESTGUARD-1 missioon on lõpusirgel

Teen ülevaate Tuzla lennuväljal läbitava teenistuse olemusest, elamistingimustest, vaba aja veetmise võimalustest ja ka mõnedest huvitavatest kogemustest.

Tekst: MARGUS MÜÜR, nooremseersant, ESTGUARD-1 vanemlaskur, Kaitseliidu Harju maleva liige

Käesoleva Kaitse Kodu! jõudmisel lugeja kätte on Kaitseliidu missioonirühma ESTGUARD-1 teenistus Bosnias ja Hertsegoviinas Tuzla lähistel *Camp Eagle Base*'is lõpule jõudmas. Kuus kuud on möödumas ja juuni esimesel poolel lendab rühm tagasi Eestisse. Tõe huvides olgu öeldud, et 11. märtsist 3. aprillini viibisime kodus puhkusel.

ESTGUARD-1 on osa baasikaitsekompaniist SECCOY (*Security Company*). Lisaks eestlastele kuuluvad sellesse Austria, Tšehhi ja Slovakkia rühmad. Ühe toimkonna kestvuseks on 8 tundi, millele järgneb sama pikk puhkeaeg. Üldjuhul tuleb ühel rühmal niimoodi tööl käia kolm vahetust, mille järel on 1–3 ööpäeva vaba. Vabade päevade hulk oleneb sellest, kas mõni rühm on kodumaal puhkusel või komandeeritud Sarajevoisse valvama Butmiri baasi, kus puudub oma valvekompanii.

VIIS TOIMKONDA

SECCOY mehitatavaid toimkondi on meie baasis viis. Kõige tömahukam ja pingelisem on teenistus peapääsblas eks *Eastgate*'is, kus tuleb kontrollida sisenevaid ja väljuvaid inimesi ning masinaid. Et baasis käib leiba teenimas väga palju kohalikke, on pääsblas tööd kuhjaga.

Teine töökoht BDOC (*Base Defence Operation Centre*) on meie võrreldav pataljoni korrapidamisruumiga. Seal juhitakse toimkondade tööd ja tegeldakse jooksvate teenistusalaste küsimustega.

Kolmas post on nn Valge Maja (*White House*). See on EUFORi vägede Bosnia põhjapiirkonna MNTF(N)

ehk *Multinational Task Forces (North)* staap. Seal on ülesandeks hoone valve ja külaliste eskortimine.

Neljandaks toimkonnaks on autopatrull, mida teostatakse seda piki baasi ja lennuvälja siseperimeetrit.

Erilisim on viies teenistukoht – kiirreageerimisüksus QRF (*Quick Reaction Force*). Sealsete toimkonna pikkus ei ole kaheksa, vaid tervelt 24 tundi. Üksus on pidevas valmisolekus ja teda kasutatakse BDOCi korrapidaja äranägemisel.

Nagu näha, ei ole toimkondade vahel just kesine. Üle kahe korra järjest keegi meist tavaliselt ühel kohal ei teeni. See aitab hoida vaimu värskeks ja tegelda erinevate ülesannetega.

MISSIOONIL OLIJATE ELUOLU

Elamistingimused baasis on head. Rühm on majutatud neljainimesemajakesse. Erandiks on rühmaülem ja rühmavanem, kes elavad majas kahekesi. Samuti elavad eraldi meie rühma kaks naisliiget.

Elamu suurus jääb 40–50 ruutmeetri vahemikku, seega on ruumi piisavalt. Igas majas on voodid, kapid varustuse ja isiklike asjade hoidmiseks ning külmkapp. Temperatuuri on hoones võimalik reguleerida kahe konditsioneeriga abil. Mõne sammu kaugusel majadest asuvad pesemisruumid ja tualetid, seega on hügieenivõimalused käejala juures.

Koha kinnitamiseks on *Camp Eagle Base*'is kaks sööklat – EUFORi Balkan Grill ja ameeriklaste Longhorn. Nende menüü on mitmekesine ja sobib erinevatele maitsetele.

Vaba aja veetmiseks on mitmeid võimalusi. Avatud on Eesti kontingendi maja, kus saab vaadata SAT TVd ja DVD-filme, lugeda ajalehti ja ajakirju ning mängida lauamänge.

Kodustega suhtlemiseks ja ennast maailma asjadega kursihoidmiseks on internetikohvik. Minimaalseks interneti kasutamise ajaks on 20 minutit, järjekorra puudumisel saab seal veeta aega kauemgi. Siseste saab teha kahest kauplusest – nii USA kui ka Taani armee omast.

ESTGUARD-1 Euroopa Liidu medalitseremoonial. Austria armee foto.

Lisaks on veel mitmed suveniiripoekesed ja müügiletid, kust võib leida kohalikku kraami.

Sportimisvõimalused on samuti avarad. Spordikompleks koosneb kahest hoonest: ühes asuvad jõusaal ja sulgpalliväljak, teises on võimalik mängida saaljalgpalli, korvpalli, saalihokit ja lauatennist. Üsna meie majutuskoha lähedal asub ühe miili pikkune jooksuring, mille keskel asub jalgpalliväljak. Kuigi kaugele ei jää ka kaks rannavõrkpalliväljakut. Laagri ameeriklaste pooltel on pesapalliväljak.

ELEVUST JA VÕISTLUSPINGET

Lisaks rutiinsele teenistusele ja laagrielule korraldatakse aeg-ajalt aset erakorralisi üritusi. Räägin kolmest, mida olen ka ise kogenud.

Eesti Vabariigi aastapäev 24. veebruaril algas rühmarivistusega. Sõnavõttudega esinesid esindaja Kaitseliidu peastaabi planeerimisosakonna ülema kt kolonelleitnant Toivo Jõgilaine, ESTGUARD-1 rühmaülem leitnant Margus Võsu ja Eesti kontingendi vanem Butmiri baasis vanemleitnant Kersti Kelder. Päeval peeti sõpruskohtumine saaljalgpallis Soome meeskonnaga, mille kahjuks kaotasime 0:6. Öhtul oli pidulik õhtusöök Balkan Grillis, sellest võtsid osa ESTGUARD-1 isikkoosseis ja külalised Kaitseliidu peastaabist, Eesti kontingendi liikmed Butmiri baasist, Rahuoperatsioonide Keskuse esindajad ning elu- ja teenistustingimustega tutvumas olnud ESTGUARD-2 liikmed. Hiljem jätkus seltskondlik koosviibimine Eesti majas.

Vahetult pärast puhkust, 4. aprillil anti meile üle Euroopa Liidu medalid "The European Security Defence Policy Service Medal". Aumärgid kinnitas rinda MNTF(N) piirkonna ülem, Austria brigaadikindral Karl Pronhagl. Sellele järgnes piknik.

7. aprillil peeti Tuzlas Paša-Bunari lasketiirus laskevõistlus Kaitseliidu laskurklasside saamiseks. Võitjaks osutus ESTGUARD-1 rühmavanem veebel Kaido Õim. Temale järgnesid MNTF(N) staabiohvitser kapten

Hoone *Camp Eagle Base*'is, mille esimesel korrusel on Eesti, teisel Türgi maja.

Marek Laanisto, ESTGUARD-1 laskur-autojuht kapral Andres Ansip, vanemlaskur nooremseersant Risto Zieds, rühmameedik nooremveebel Reemet Sits ja laskur reamees Almer Arend. Kokku täitsid laskurklassi normi või tõstsid oma järku 15 kaitseliitlast 29st.

Võib öelda, et teenistus Tuzlas on töömahukas, kuid üsna huvitav.

Plussiks on asjaolu, et saab suhelda kohalike elanike ja teiste riikide sõjaväelastega. See avardab maailmapilti ja annab juurde teadmisi teistest maadest ja rahvastest.

Juuni keskel saab ESTGUARD-1-st ajalugu. Teenistuskohustused *Camp Eagle Base*'is võtab aga üle ESTGUARD-2. **KK!**

MISSIOONIST TÄIENDUSEKS

Esimene täielikult Kaitseliidu baasil moodustatud missiooniüksus ESTGUARD-1 lähetati 1995. aasta detsembris Bosniasse ja Hertsegoviinasse pooleaastasele Euroopa Liidu juhitud rahutagamissioonile, mille ülesandeks on Tuzla lennubaasi valve ja kaitse Euroopa Liidu jõudude rahvusvahelise kompanii koosseisus.

AJALUGU

Oktoobris 1991 kuulutas Bosnia välja suveräänsuse. Sellele järgnes veebruaris 1992. aasta iseseisvusreferendum. Bosnia serblased reageerisid Serbia toetusel relvastatud vastupanuga, püüdes Bosniat ja Hertsegoviinat etnilisi piire mööda tükeldada ning serblaste alad ühendada. Märtsis 1994 loobusid bosnialased ja horvaadid omavahelisest võitlusest ning leppisid kokku Bosnia ja Hertsegoviina Föderatsiooni moodustamises. 21. novembril 1995 kirjutasid vaenupooled USA Ohio osariigis Daytonis alla vaherahule, mis lõpetas kolm aastat kestnud kodusõja. Lõplikule leppele kirjutati alla Pariisis 14. detsembril 1995. Daytoni lepe jagab Bosnia ja Hertsegoviina enam-vähem võrdselt Bosnia ja Hertsegoviina Föderatsiooni ning Serblaste Vabariigi vahel. Praegusel ajal tegeletakse riigis kahe riigi ühendamise üheks tervikuks.

Alates 1995. aastast on riigis tegutsenud rahuvalvemissioonid – alguses IFOR, siis SFOR ja praegu EUFOR.

Admiral Johan Pitka viimane retk

Suure tõenäosusega võime väita, et admiral Johan Pitka viimane retk 1944. aasta septembri ärevatel päevadel kulges Kose lähistelt läbi metsade ja niitude Alansile.

Tekst: HEIKI POTTER

Kevadsuvel täitub viis aastat admiral Johan Pitka memoriaali rajamisest tema oletatavas hukkamispaigas Alansi küla mail Harjumaal (vt ka Heiki Potter, "Tõde Admiral Johan Pitka hukkamisest", Kaitse Kodu! 3/2001, lk 16–18). 1944. aasta sündmustest on teada, et 22. septembril jättis 72-aastane admiral Kose-Rist lähistel metsavahelisel maanteel jumalaga oma vapralt okupatsioonivägede vastu seisnud väesalga kolme mehega ja sõitis nelja viimase mehega ööpimedale maanteele, kus juba liikusid venelaste väeosad (Voldemar Pinn, "Elu isamaa nimel", ilmunud Sirje Laidre ja Heido Otsa toimetatud kogumikus "Johan Pitka 125: kodanik ja admiral", Tallinn: Mats 1997). Teise versiooni kohaselt lahkus ta Kose-Ristilt 21. septembril – see teave tugineb ühe Pitka löögiüksuse mehe, Torontosse elama asunud sõjaveterani Robert Kree mi mälestustele (Kaupo Deemant, "Admiral Johan Pitka viimane võitlus", Vikerkaar 5/1991, lk 60–64).

FRAGMENT TOPOGRAAFILISEST KAARDIST MÕÕTKAVAGA 1:50 000.

Kaardi on koostanud aastatel 1947–1948 Nõukogude Armeed topograafid. Kirillitsas kirjutatud kohanimed on moonutatud: nt Лера (Lööra). Silda Lööra küla all pole sellel kaardil näidatud; see oli kas sõjas hävinud või oligi seal ainult koolmekoht, sest pinnastee jätkub mõlemal kaldal. 1953. aastal kaardistasid Eesti topograafid seal jalgsilla ja selle kõrval koolmekoha.

Kaardil on märgitud rooska joonega kaks oletatavat marsruuti, mida Pitka võis koos kaaslastega kasutada Kose-Risti lähistelt Alansile minekuks. Autoga läbimiseks sobis ainult lõunapoolne tee Marguse külast Kristle taluni ja sealt Lööra külla, kus siis silda enam ei olnud. Edasi jätkati jalgsi.

Vene topograafilise kaardi digitaalteostus Lui Hubel

Nõukogude armee Eesti laskurkorpuse üksused olid siis juba Kosele jõudnud ja liikusid sealt piki Tallinna maanteed Kolu teeristi kaudu Kohila suunas. Seega oli see tee läände liikumiseks ära lõigatud. Ainus võimalus oli sõita Kose-Ristilt Ojasoo-Kuimetsa kaudu Kohila suunas. Teatavasti oli Pitka määratud Kohila oma üksuse edasiseks koondumispaigaks (Mati Mandel,

Kirjanik ja Pitka võitluskaaslane Vabadussõja päevilt Karl August Hindrey on kirjutanud: "J. Pitka [...] meie vabadusheitluse kõige traagilisem kuju, kelle isikus ja saatuses on kõik elemendid olemas, et saada tulevikus legendaarseks ja rahvalaulude heerooseks."

"Kus on Pitka haud?", Maaleht, 3. märts 2005).

Mis edasi sai, võime ainult oletada. Autoga nad ilmselt kaugele ei

jõudnud. Tolleaegset topograafilist kaarti uurides näeme, et Kose-Ristist lõunasse jääb metsane maastik, mis võimaldas põgenikel varjuda. Kaitseleidu veterani Ants Vooremaa (sünd 1931) teada* oli Pitka ka varem sealkandis viibinud ja pidi maastikku tundma. Ilmselt õnnestus tal jõuda koos saatjatega metsateede kaudu Lööra küalani. Aga sealt üle Kuivajõe Alansi suunas autoga edasi ei saanud, jõel puudus sild. Arvatavasti ööbis ta üksi või koos kaaslastega mõnes talus või heinaküünis, et hommikul jätkata üksi teekonda Alansile. Mis tol ööl ja järgnevatel päevadel tegelikult toimus, jääb meile ilmselt alatiseks teadmata.

Kindlalt on teada, et ühel septembrikuu päeval ilmus admiral üksinda jalgsi Alansi külla. Seda kinnitavad tolleaegsete külainimeste mäles-

tused, aga ka Jaagu talu peremehe Oskar Nõmmela kirja pandud meenutused. Nõmmela arvates võis see olla reedesel päeval. Kui kalendrit tagasi kerides, siis pidi see olema 22. september.

Alansi küla Virumäe talu perepoja Väino Illimari (sünd 1931) meenutusel tuli ühel äreval sõja-aasta suvel neile Lööra poolt üks kikkhabe-mega onu. Pärast põgusat vestlust onuga andis isa oma toa seinalt talle kaasa Eesti maakaardi ja juhatas edasi Oskari juurde Jaagule. Hiljem sai Väino teada, et see onu oli admiral Pitka, kes põgenes punaväelaste eest.

Tuntud loodusteadlane ja kodu-uuri-ja Gustav Vilbaste (1885–1967) kirjutas oma elu lõpul (26. detsembril 1966) rahva mälestustest saadud vihjete alusel mõistukõnelise loo vendade Pääro ja Juhani vägitegudest ning hukkamisest (avaldatud 2001. aasta Kaitse Kodus nr 3 ilmunud eespool osundatud Heiki Potteri artiklis). See legenditaoline lugu oli adresseeritud Oskar Nõmmelale lootuse ja manitsusega, et ta avaldaks täpsemad andmed Juhani (Johan Pitka) hukkamise asjaolude kohta. Nõmmela vastas kohe: 29. detsembriga dateeritud kirja, kus Nõmmela kirjeldab põhjalikult 1944. aasta sündmusi Alansil ja kohtumist admiral Pitkaga, sai Gustav Vilbaste kätte järgmise aasta jaanuaris. Ta andis selle kirja koopia üle ühele Pitka perekonnale lähedasele isikule. Õnneks on kirjade originaalid koos muu looduse ja kodu-uurimisteemalise kirjavehetusega säilinud Gustav Vilbaste teadusliku pärandi hulgas Eesti Kirjandusmuuseumis. Võib arvata,

PITKA MEMORIAAL ALANSIL.

Lisaks Admiral Pitka monumendile [2001] püstitati 2003. aastal Lemomäele ka stalinlikes surmalaagrites hukkunud Pitka poegade August-Andrease, Edwardi ja Stanley mälestuskivid. Esiplaanil lennuväehvitser Stanley Pitka mälestuskivi. Stanley abikaasa Veeraga kohtus Oskar Nõmmela kauges põhjas vangilaagris ja jutustas talle lühidalt admiral Pitka hukkamisest.

et selle kaudu sai perekond teada admiral Pitka hukkamise asjaoludest. Seda kinnitavad Välis-Eesti ajakirjanduses 1979. aastal ilmunud kirjutised Johan Pitka hukkamise tunnistajast Oskar N-st (Voldemar

Kas ei võiks noored kaitseleitlased, aga miks ka mitte Pitka Relvavendade Ühendus korraldada legendaarse admiral ja Kaitseleidi asutaja mälestuse jäädvustamiseks iga aasta septembris mälestusretke Kose-Ristilt Alansile?

Pinn, "Kolmteist legendi Admiral Pitka lahkumisest" ("Punane terror ja Läänemaa", täienduste 1. osa), Haapsalu 1991).

OSKAR NÕMMELA (1893–1967)

Alansi küla Jaagu talu peremees, Eesti Kaitseväge leitnant (1920), Kaitseleidi Triigi-Kõue kompanii ülem ja Omakaitse rühmaülem (1941–1944) oli ilmselt viimane Johan Pitkaga suhelnud tsiviilne. Mõisteti Nõukogude Liidu julgeolekuorganite poolt 1946. aastal kümneks aastaks Omakaitseesse kuulumise eest sunnitööle. Vangilaagrist vabanes 1956. aastal, kuid määrati sundasumisele. Esmakordselt sai kodumaad ja koduküla külastada 1957. aasta suvel. Alaliseks pääses kodumaale 1963. aastal, mil asus elama Tartu invaliididekodusse. Pidas 1955. aastast kuni surmani päevikut (mis on kahjuks kadunud). Oli taara usule tugineva rahvusliku ideoloogia pooldaja ja taarlaste liikumise Kose hiie aktiivne liige. Seost admiral Pitka hukkamisega 1946. aasta ülekuulamistel ei tuvastatud, muidu ta nii "kergelt" poleks pääsenud.

Foto perekonna fotokogust

Vastuseta küsimusi on siiski veel palju. Kas Pitkal tekkis relvakonflikt ja kui, siis kellega? Või lahkus eakas admiral elust oma tahtel (mürgiampull, viimane kuul)? Kuhu said relv, Virumäe talust saadud maakaart, admiral isiklikud dokumendid? Arusaamatu on Nõmmela väide, et Pitka varjas ennast Saksa mundris eesti poiste eest. Vastuolulised on ka Nõmmela teated "Juhani" säilmete matmise osas: 1957. aasta kohtumisel Hengo Tulnolaga viitas ta hauale oma heinamaal (Kose-Uuemõis koduloomuuseumi fondi käsikiri nr 208), viimases kirjas Vil-

bastele aga tunnistab, et ei julgenud matmist ette võtta.

Kirjanik ja Pitka võitluskaaslane Vabadussõja päevilt Karl August Hindrey on kirjutanud: "J. Pitka [---] meie vabadusheitluse kõige traagilisem kuju, kelle isikus ja saatuses on kõik elemendid olemas, et saada tulevikus legendaarseks ja rahvalaulude heeroseks."

Kas see ennustus on nüüd täidetud Gustav Vilbaste rahva hulgast kogutud ainese põhjal kirja panduga? Et see tõesti nii oleks, sõltub paljus Kaitseliidu ja eriti selle noorteorganisatsioonide tegevusest. Kas ei võiks noored kaitseliitlased, aga miks ka mitte Pitka Relvavendade Ühendus korraldada legendaarse admiral ja Kaitseliidu asutaja mälestuse jäädvustamiseks iga aasta septembrikuus mälestusretke Kose-Ristilt Alansile?

PITKA MÄLESTUSRETKE TEEKONNA LEGEND

Kui võrrelda tänapäevast topograafilist kaarti sõjajärgse kaardiga, selgub, et poole sajandi jooksul on maastik tunduvalt muutunud. Kuivajõe-äärsed heinamaad on haritud kultuurrohumaaks, Alansi ja Lööra küla põllulapid on massiivistatud ja liigendatud kruusteedega ning kõik heinaküünid on hävinud. Kuid säilinud on Kose-Risti ja Kuivajõe vaheline mets.

Pitka retke kordamiseks jalgsimatkana sobib topograafilisel kaardil märgitud põhjapoolne, läbi valdavalt segametsa kulgev 4,8 km pikkune tee.

Teekonda võiks alustada Kose-Risti lähisteel (0,8 km maanteest lääne pool, metsakvartal 166) kruusakarjääri rajatud motokrossirajalt ja see kulgeks esialgu 3,5 km läbi metsade kuni Lööra küalani. Metsalõigu esimene 0,5 km tuleb minna mööda metsakvartalite 165 ja 169 vahelist sihiteed läände; siis 3 km piki ajaloolist metsarada lõunasse kuni Jõeääre ja Veski pere vahelise kruusateeni. Lööra külast jätkub teekond 1,3 km mööda põldudevahelisi kruusateid. Seejärel tuleb ületada Kuivajõgi (kas jalgsilla või koolme kaudu) ja minna kuni

Kohtumine Juhaniaga

Oskar Nõmmela mälestusi 1944.–1945. aasta sündmustest Alansil

See oli 1944. aasta suvel, kui meie õue tuli Juhan. Ta kavatses minna oma Hageri kandis elava vanatüdrukust õe poole, kuid ei tihanud suurt teed mööda minna. Seletasin siinseid metsi ja heinamaid. Esimalt juhatasin ta oma Aasu heinamaale, kus oli ilus metsatukk Aasumägi, mida piiras jõgi. Metsa minnes kohtasime kaht Saksa mundris noormeest. Juhan varjas nende eest oma nägu, tehes asja põõsastesse. Noormehed küsisid, kas ma Pitkat olen näinud. Vastasin eitavalt. Veel on meeles, et Juhani oli kaasas taskurelv, mille viimase kuuli lubas ta endale hoida.

Vist järgmisel päeval (meenub, et see oli laupäev) kohtasin Juhani oma karjamaal. Kostitasin teda piimaga (lüksik piimaga jäigi metsa) ja ajasime juttu. Juhan seletas, et sakslastel olevat üks võimas relv, mis pidi laial maa-alal kõik korruga hävitama; seda uskudes oli ta julgenud Soomest siia tulla. Meie jutuajamise ajal kostis Virumäe heinamaa poolt vile ja eestikeelset juttu; arvasin, et on Eesti korpuse punaväelased. Kiirustasin koju, Juhan jäi karjamaale. Selgus, et need olidki punaväkke mobiliseeritud Alansi küla mehed.

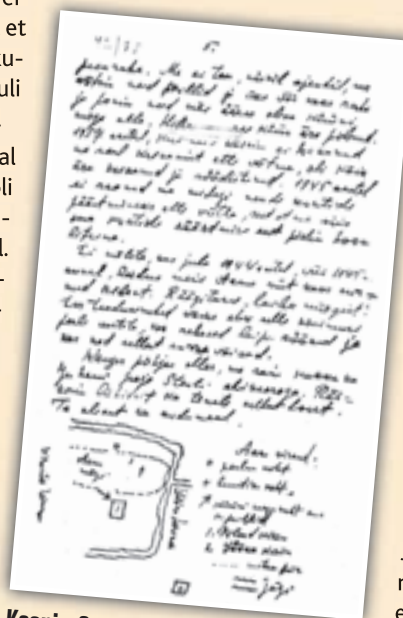
Järgmisel päeval käsutati mind koos teiste külameestega punaväelaste küüti. Pühapäeva hommikul karjamaalt hobust

tuues kohtasin oma heinamaaga piirneval Lööra heinamaal küüni juures salkkonda Saksa vormis eesti poisse. Samal päeval oli Jaagu talus käinud veel grupp punaväelasi, abikaasa arvates olid metsas "kammijad". Küüdist naasmisele järgmisel päeval (esmaspäeval) ma Juhani enam ei kohanud; lüpsiku sanga vahele oli jätetud paber märkusega: "Liigun edasi."

Alles järgmisel aastal hakati külas rääkima Aasumäe kandis olevast inimese pealuust. Räägiti ka surnud rebastest, kes olla justkui surnud laibamürgist. Augustis leidsin oma metsast kolbata luukere. Selle juures olevate riideräbalate ja prillide järele arvasin, et need on Juhani jäänused. Laskeriista luukere juures ei olnud. Võtsin prillid ja mõned Saksa mündid ning panin need mäe ääres oleva küüni nurga alla. Juhani maiste jäänuste matmist ei julgenud ma ette võtta; pidin siis oma kontide eest hoolitsema. 1957. aastal, kui samas paigas käisin, selgus, et küün oli ära põlenud ja ümbrus täis kasvanud.

Kaugel põhjas vangilaagris olles sain kokku Juhani poja Stenley abikaasaga, kellele rääkisin lühidalt ka sellest loost.

Oskar Nõmmela 29. detsembri 1966 kirja refereerinud H. Potter

Koopia Oskar Nõmmela 29. detsembriga 1966 dateeritud kirja ühest [5.] leheküljelt.

Rehe pereni, kus keerata läände. Rehe teeristist paistavad üle põldude juba admiral Pitka memoriaali** lipud (Eesti Kaart 1:50 000, Kose O-35-27, Eesti Kaardikeskus, 2000). **KK!**

* Ants Vooremaa hambaarstist isa patsientide hulgas oli ka Pitka perekond. See tõttu oli ta lapsepõlves kursis Pitka ja tema perekonna elu-

oluga. Vooremaa teada varjas Johan Pitka ennast enne välismaale põgenemist 1940. aasta suvel mõni aeg okupatsioonivõimude eest Oskar Nõmmela juures Alansil Jaagu talus.

** Märkus: Memoriaali monument asub kõrgendikul 68; Pitka ausamba (D) koordinaadid: x=6555360, y=565952 (L-Est-92).

Doonorlus on auasi

Tekst: NELE SARRAPIK

Legendi järgi oli maailma esimene doonor pelikan. Kes aga oli Kaitseliidu Tartu maleva esimene doonor, seda ei mäleta enam keegi.

Naiskodukaitse Tartu ringkonna eestvadamisel on Kaitseliidu Tartu malevas juba 4–5 aastat sügisest kevadeni iga kolme kuu tagant doonoripäev korraldatud. Ettevõtmise algatajaks on Tartu ringkonnast tuule tiibadesse saanud praegune Naiskodukaitse esinaine Airi Neve.

DOONORVERI PÄÄSTAB ELUSID

Doonoriks olemist võib pidada iga terve inimese aukohuseks. Doonoriverd vajatakse iga päev ja iga anetatud veredoos päästab kellegi elu. Vereandjale ei sünni doonorlusest mingit kahju, pigem saab ta hea tunde südamesse ja abistaja aura ümber pea.

Tartu maleva doonoripäevad sünnivad koostöös Tartu Ülikooli Verekeskuse töötajatega, kes iga kolme kuu tagant oma aparaadid ja verekotikesed maleva õppeklassi üles seavad. Lisaks Tartu maleva naiskodukaitsetele, kaitseliitlastele ja palgalistele töötajatele on doonoripäevad populaarsed ka samas majas resideerivate Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuste Kõrgema Sõjakooli kadettide ja kaadrikaitseväelaste seas.

Lisaks n-õ omainimestele astuvad peaaegu igalt doonoripäevalt läbi ja loovutavad oma verd ka nn sõbraliike organisatsioonide esindajad, kes tegelikult Kaitseliiduga millegi muu kui isiklike sõprussidemete kaudu seotud polegi. Sinkohal vääriivad mainimist naisüliõpilased korporatsioonist Filiae Patriae ja tublid kaardimeistrid Regiost.

ÜLEMAAILMNE VEREDOONORIPÄEV TULEKUL

Selle kevade viimane doonoripäev oli 20. aprillil. Küsides seal verd

loovutanute käest, miks nad on doonoriks hakanud, jäid inimesed kõigepealt mõttesse. Tundus, et tegu on umbes samalaadse küsimusega, nagu: “Miks te kuulute Kaitseliitu?” Mõlemale vastamine nõuab järelemõtlemist ja lõpuks ikkagi nentimist, et see lihtsalt on midagi, mida head inimesed teevad, see on patriotism ja missioonitunne.

Seda aga, et verd tullakse andma malevasse, kui võib ka lihtsalt verekeskuses käia, peeti iseenesest mõistetavaks, sest malevasse on ju verekeskus n-õ koju kätte tulnud ja vere andmiseks ei pea ekstra teise linnaosasse minema. Lisaks saab maleva doonoripäevadel alati palju

nalja, sest enamik vereandjaid on omavahel tuttavad ja sõbra kõrval doonorilaul lamada on ehk igati kindlam tunne.

Sel aastal on Naiskodukaitse Tartu ringkond doonorluse propageerimise ja toetamise suuremalt kui tavaliselt ette võtnud. Nimelt aidatakse sel aastal Eesti Doonorite Seltsil korraldada ja läbi viija ülemaailmse veredoonorite päeva tähistamist Tartus. Päev, mis on mõeldud eelkõige doonorite tänamiseks, leiab aset Vanemuise Kontserdimajas 10. juunil. Doonoreid tänatakse tasuta kontserdi ja suupistelauaga ning pika staažiga vereloovutajatele annab linnapea Laine Jänes üle ka sümboolsed meened. **KK!**

Kaitseväe Logistikakeskus pakub tööd LAOTÖÖLISELE-TÖSTUKIJUHILE

Nõudmised: traktori- ja tõstukijuhi load ning vastav töökogemus, kohusetunne, pingetaluvus, hea füüsiline vastupidavus. Kasuks tuleb: keskharidus.

Asukoht: Pikva küla, Anija vald.
Tööaeg: täistööaeg.
Lisateave telefonidel 608 4064, 533 11043

Kaitseväe Logistikakeskus on kaitseväe juhataja alluvuses asuv sõjaväelisel korraldatud administratiivselt ja majanduslikult iseseisev kaitseväe asutus, mis loodi 20. juulil 2002 ning mille tegevuse eesmärgiks on logistilise toetuse tagamine kaitseväele, sh kaitseväe infrastruktuuri haldamine ja arendamine. Kaitseväe Logistikakeskus asub Tallinnas Suur-Sõjamäe 23a.

Kaitseväe Logistikakeskus otsib oma meeskonda LAOHOIDJAT, kelle tööülesandeks on laotöö riide- ja erivarustuse laos.

Nõudmised kandidaadile: ■ hea tervis ja koormustaluvus, ■ vähemalt keskharidus, ■ eesti keele oskus, ■ kohusetundlikkus.

Kasuks tuleb: ■ tõstukijuhi lubade olemasolu, ■ allohvitseri auaste.

Edukale kandidaadile pakume: ■ huvitavat, vastutusrikast ja pingelist tööd, ■ stabiilset teenistussuhet veebli auastmega ametikohal, ■ kaitseväteenisuse seadusest tulenevaid soodustusi.

Lisateave riide- ja erivarustuse lao juhatajalt srs Kaira Laanistolt telefonil 717 4092 või 527 0392.
CV ja avalduse koos palgasooviga palume saata hiljemalt 25. maiks 2006 elektrooniliselt aadressil kaira.laanisto@mil.ee.

Võsul ootab Naiskodukaitse õppe- ja puhkekeskus

Naiskodukaitsel on Võsul kaunis ja hubane puhkemaja. Selles on 24 voodikohta: ülemisel korrusel on nelja- ja alumisel kaheinimesetoad. Igas toas on tualettruum ja allkorruse tubades ka dušinurk. Hoones on saun ja köök, kus puhkajad saavad süüa teha. Saalis on 22 õppekohta. Maja juures on parkla ja avar aed, kus saab grillida ja puhata. Ja mere äärde jõuab kümnekonna minutiga.

Kõik see kõlab nii, nagu oleks tegu kalli puhkekoduga. Kuid ei – see puhkamisvõimalus on taskukohane ka eestimaist palka teenivale inimesele. Organisatsiooni liikmetele kehtib soodus-hind 50 krooni ööpäevas inimese kohta. Kogu maja ööpäevane rent on 1500 krooni, kuid see ei sisalda sauna kasutamist – sauna rendihind arvutatakse välja kütmise aja põhjal.

Kuid iga hea asjaga kaasnevad ka mured. Et puhkemajas ei ole ühtegi palgalist töötajat, tuleb hakkama saada vabatahtlike abiga. Naiskodukaitsjad käivad näiteks igal sügisel ja kevadel puhkekeskuse aeda riisumas ja maja koristamas. Hoone on suur, seetõttu pole remont jõudnud veel igale poole ja sealgi, kus see on kunagi tehtud, vajavad ruumid juba värskendamist. Raha on aga vähe. Siit ka palve teile, Kaitseliidu pere. Tulge Võsu õppe- ja puhkekeskusesse puhkama, nii teenib maja kiiremini remondiraha.

Või teeme hoopis hoone ühiste jõududega korda? Organisatsioon on ju suur ja liikmetel erinevad võimalused. Vajame nii töökäsi kui ka nõuandjaid. Ehk oskab keegi leida koguni sponsoreid?

On kevad ja kodudes uuenduste aeg. Mõnedki korralikud vanemad asjad vahetatakse välja. Ehk sobib midagi teile juba tarbetust, kuid kasutuskorras kraamist Võsu puhkemajja?

ELLE VINNI, Naiskodukaitse Kirde piirkonna vanem

PAINTBALL

MÜÜK + RENT + MÄNGUD

Kas oma tarbeks, nii noh harrastuse mõttes. Või tahad oma seltskonnaga lähedat taktikalist meeskonnamängu mängida. Või soovid alustada hoopis paintballi rendiäri. Hr Surmal on Sinu jaoks lahendus!

Eelmisel aastal sai tõesti tublit tööd tehtud ja müüdnud üle 100 paintballi komplekti. Selle aasta plaanid on tunduvalt suuremad. Selleks olen suurendanud märgatavalt laoseisu, et Su vajadused saaksid kiiremini ning kvaliteetsemalt lahendatud. Kui Sul vähegi on paintballi kohta küsimusi – võta ühendust!

www.surm.ee ☎ surm@surm.ee ☎ 50 41 346

Pedagoogikakursused Kaitseliidu Koolis: Kursus, kus inimesi kahvliga torgitakse

Tekst: RIINA NEMVALTS, nooremleitnant

Kaitseliidu Kooli tegevuse üheks osaks on nn pedagoogikakursused. See ei ole minu arvates kõige õnnestunud määratlus, kuid midagi paremat ka asemele pakkuda ei oska. Seetõttu käsitlengi instruktorikursust, treenerikursust ja väljaõppetehnoloogiakursust järgnevas artikliteseerias ühisnimetaja pedagoogikakursused all. Antud kirjatüki otsene teema on instruktorikursus, teistest annan ülevaate edaspidi.

Instruktorikursus on Kaitseliidu Koolis kõige enam kordi läbi viidud kursus. Praeguseks on selle minu andmetel läbinud 201 inimest (koos nooremallohvitseride baaskursuse raames läbiviidava instruktoriõppega). Esimest korda viidi see Kaitseliidu Kooli egiidi all läbi 2001. aasta mais. Enne seda oli aastatel 1996–2000 Taani kolleegide juhtimisel koolitatud 92 inimest.

EELLUGU EHK MINA JA INSTRUKTORIKURSUS

Minu suhe instruktorikursusesse on olnud eriline. Olles ise selle kursuse 1999. aastal Taani Kodukaitse Akadeemia poolt korraldatuna läbinud ning ainult kaks korda videotreenerina praktiseerinud, pidin 2001. aasta juulist Kaitseliidu Kooli tööle asununa hakkama juhtima instruktorikursuse ja jaopealike instruktoriõppe läbiviimist. See ei olnud ülesanne, mida saaks nimetada lihtsaks, kuna tegelikult ei olnud minu taustateadmised inimese õppimisest ega kogemused õppetöö läbiviimisest kaugeltki piisavad. Polnud ka kedagi, kellelt nõu

küsida, sest eestlastel puudus vastavasisuline oskusteaave. Taani kolleegid olid küll varmad selgitama oma kogemuste najal, kuidas midagi teha, kuid jäid jänni selgitamisega, miks nii teha. Kursuse kirjalikuks aluseks oli Taani kolleegidelt päranduseks saadud vaid teatav kogus pealiskaudseid, struktureerimata ja mitte just kõige ladusamasse eesti keelde tõlgitud jaotusmaterjale.

Et kursuse läbiviimiseks tuli mul endal töö käigus pidevalt õppida, tähendas see ülipikki, kuni 20-tunniseid tööpäevi esimeste kursuste ettevalmistamise ja läbiviimise ajal, intensiivset iseõppimist asjasse puutuvat

Taani kolleegid olid küll varmad selgitama oma kogemuste najal, kuidas midagi teha, kuid jäid jänni selgitamisega, miks nii teha.

kirjandust lugedes ja interpreteerides ning suurt psüühilist pinget kursuse ajal. Seesmiselt motiveeritud vajadus

mõista ja mõtestada instruktorikursusel toimuvat õppimist päädis teemakohase magistritööga. Nüüdseks võin öelda, et olen loonud teadmise sellest, mida kujutab endast tervikuna üks niisugune instruktorikursus, mida me Kaitseliidu Koolis läbi viime.

Nagu ülaltoodust saab järeldada, on instruktorikursuse mudeli baasiks Taani Kuningriigist imporditud “alusmaterjal”. Kuid tõe ja täpsuse huvides lisan kohe, et tegemist ei ole “Taani pedagoogikaga”, kuigi olen seda ikka ja jälle olnud sunnitud erinevatest allikatest kuulma. Küsimusele, millega on tegu, annangi järgneva vastuse.

“TAANI PEDAGOOGIKA” KUI RAHVUSVAHELISELT TUNNUSTATUD ÕPETAJAKOOLITUSE MEETOD

Kaitseliidu Kooli instruktorikursus on statsionaarõppes viis päeva kestev kursus, millele eelneb kaugõpe ja millele peaks järgnema praktika. Nagu eelnev lause viitab, on üks osa tervikust veel puudu. Selle juurde, mis täpsemalt ja mispärast puudu on, jõuan mõnes järgmises artiklis. Esiialgu räägin olemasolevast.

Instruktorikursuse kaugõpe käib elektroonilise kirjavahetusena. See tähendab, et kursuselased saavad elektrooniliselt teatava arvu küsimusi, millele vastamise teoreetiliseks aluseks on “Rakenduspedagoogika õpik”.

Et inimene kipub õpetama samasugusel viisil, nagu teda ennast on õpetatud, on instruktorikursuse jooksul olulisel kohal erinevate õppiskogemuste võimaldamine. Seega tuleb grupitööd õppida grupitöö kaudu.

Foto: Deiv Bogens

Instruktorikursuse tunnianalüüsi puhul on kõige olulisemal kohal alati äsja tunni läbi viinud instruktorihakatis. Grupikaaslastel on öelda oluline sõna selle kohta, kuidas äsja lõppenud tund nende õppimisele kaasa aitab. Treeneri ülesanne on luua ise tagaplaanile jäädes sihipärase küsimise, aktiivse kuulamise ning informatsiooni vahendamise ja üldistamise kaudu õppimisvõimalusi. Foto: Deiv Bogens

Kaugõppe raames toimub õppimine info omandamise tähenduses. Olulisim on seonduvate mõistete meelde jätmine ja nende tähenduse mõistmine ning käsiraamatuga tutvumine, et olla valmis kasutama seda nii statsionaarõppes kui ka edaspidises instruktoritegevuses.

Instruktorikursuse statsionaarõpe viiakse läbi järgnevalt toodud etappide kaupa:

- 1) instruktor valib tunni teema;
- 2) instruktor valmistab tunni ette;
- 3) instruktor viib tunni läbi;
- 4) treener viib enesega vastandamise meetodit kasutades läbi instruktori treeningu;
- 5) protsessi ja tulemusi analüüsitakse tegevuse korregerimise eesmärgil.

Sama tsüklit korratakse iga päev iga kursuslase puhul eraldi. See tähendab, et iga kursuslane viib läbi sama palju tunde, kui palju päevi kestab kursus, ja osaleb nii mitmes grupikaaslase poolt läbi viidud tunnis, kui palju on grupis lisaks temale inimesi, korrutatuna kursuse päevade arvuga.

Kaitseliidu Kooli instruktorikursus on statsionaarõppes viis päeva kestev koolitus, millele eelneb kaugõpe ja millele peaks järgnema praktika.

Instruktorikursuse statsionaarõppe läbiviimise meetodiks on mikroõpe. See on *Oxford English Dictionary* definitsiooni järgi: "Õpetaja treenimise meetod, mis kujundatuna spetsiifiliste vilumuste arendamiseks sisaldab õpetamist väikesele arvule õpilastele lühikese aja jooksul ja sellele järgnevat (sageli filmitud) sessiooni analüüsi."

Et üldiselt mõistetaksegi instruktorikursuse all just selle statsionaarõppe osa, väärib viimatinimetatu olemus täpsemat käsitlemist.

MIKROÕPPE SAAMISLUGU

Mikroõpe kui õpetajakoolituse tehnika töötati esialgsel kujul välja 1963. aastal Ameerika Ühendriikides Stanfordi ülikoolis. Mitmed mikroõppe uurijad väidavad, et Ameerika teadlaste huviks oli eelkõige leida "vahend", mis tagaks õpilaste võimalikult efektiivse õppimise. Vahendina nähti teatud kindlate õpetamistegevuste järgimist, mida hakatigi mikroõppe kaasabil käitumisharjumusteks treenima.

Paralleelselt Ameerika teadlastega tegelesid uute õpetajakoolituse tehnikate väljatöötamisega ka Euroopa

haridusteadlased. Mikroõpe Euroopas kasvas välja kohandatud Ameerika mudelist ja Tübingeni ülikoolis välja töötatud Euroopa oma lähenemisest, mida esialgsel kujul nimetati õpetajakäitumise treenimiseks väikestes rühmades videosalvestuste kaasabil. Euroopa uuringute ajendiks oli soov reformida seni ülemäära teoreetilist ja autoriteedikeskset õpetajakoolitust.

Mikroõppe väljatöötamise ja esialgse arengu kontekstiks Ameerikas olid hariduse kaks peamist arengusuunda, lisaks audio-videotehnika areng. Esimese haridussuuna sisuks oli sotsiaal- ja humanistlikust psühholoogiast tulenev huvi isiksusliku kasvu ja potentsiaali arendamise vastu. Selle kontseptuaalse raamistiku moodustasid teraapiagrupid, transaktsioonianalüüs, loov probleemilahendus ja sotsiaalse õppimise teooria. Teise suuna raames aga tunti huvi inimese käitumise efektiivsuse suurendamise vastu ning see mõjutas uurimusi õppimisest ja teadmiste ülekandmisest. Sama efekti andsid küberneetika ja arvutitehnoloogia areng. Peamiselt tunni huvi selle vastu, kuidas suurendada õppimist vähima võimaliku ressurside panustamisega lühima aja jooksul – nn efektiivse õppimise mudel. Kahte viimatinimetatud suunda rahastas sageli USA kaitseministeerium.

Võrreldes Euroopaga jäigi Ameerikas pikemaks ajaks

iga kursuslane viib läbi sama palju tunde, kui palju päevi kestab kursus, ja osaleb nii mitmes grupikaaslase poolt läbi viidud tunnis, kui palju on grupis lisaks temale inimesi, korrutatuna kursuse päevade arvuga.

mikroõppes toimuva mõtestamiseks domineerima hariduse nn teine suund. Kuid nüüdisaegne mikroõpe on mõlemal mandril

läbi teinud põhimõttelise muudatuse selles osas, kuidas mõistetakse selle raames toimuvat õppimist ja õpetamist. Enam ei tegeldaks üksikute üldtegevusest eristatud õpetamisvõtete masinliku treenimise, vaid õpetaja käitumise kui terviku analüüsimisega tema õpikeskkonna loomise võime osas. Sellegipoolest on võimalik ja enamasti ka otstarbekas seada konkreetseid eesmärgid igale mikroõppe seansile vastavalt õppijate vajadustele, valmisolekule ja professionaalse arengu tasemele.

Instruktorikursusel õpetavate treenerite töö ei ole kerge teha, kuid ometi jätkub neil jõudu säravalt naeratada ka nädalavahetuste hilistel õhtutundidel, kui suur osa Eesti rahvast nädalatööst lõugastub. Pildil naeratavad treenerid Liisa Aru (vasakul) ja Maret Kommer (paremal). Foto: Deiv Bogens

Selleks võivad olla näiteks abivahendite või meetodite kasutamine, küsimistehnika, tunni struktuur, eesmärgipärasus, õpetaja pakutav emotsionaalne toetus, õpetaja senisõnastamata õppimiskäsitused, õpetamisorientatsioon jms. Loogilise muudatusena on teisenenud ka juhendaja ehk treeneri roll. Enam ei ole see vaieldamatu autoriteet ja teadmise ainuvaldaja, vaid eelkõige õpikeskkonna looja. Praktiseeritakse ka niisugust mikroõpet, mille õppegrupp viib läbi iseseisvalt, ilma et sinna oleks üldse kaasatud juhendaja või treener.

Tänapäeval rakendatakse mikroõpet kõigil mandritel õpetajate kutse-eelses ettevalmistuses. Ja seda nii õpetajakoolitusse võtmisel kutsesobivuseksamina, õpetaja tegevusliku kompetentsuse arendamiseks õppe jooksul kui ka lõpueksamina õpetajakoolituse lõpus. Eestis ei ole mikroõpe formaalharidussüsteemi õpetajakoolitusse veel jõudnud, kuid seda rakendatakse erinevate teiseidena kaitsejõududes instruktorite õpetamisel. Kaitseliidu Koolis instruktorikursuse raames rakendatavat mikroõpet võib minule teada olevate andmete järgi pidada kõige nüüdisaegsemaks, kui võrrelda seda mujal Eesti kaitsejõududes kasutatavate modifikatsioonidega.

MIKS JA KUIDAS INSTRUKTORIKURSUSEL INIMESI KAHVLIGA TORGITAKSE

Niisugune lause, et instruktorikursuse puhul on tegemist erakordselt hirmuäratava kursusega, millel osalejaid piinatakse justkui kahvliga torkides, pärineb ühelt kunagiselt nooremallohvitseride kursusel Kaitseliidus (toona jaopealike kursus Kaitseliidus) osalejalt, kes väitis, et nii olid talle öelnud temast varem kursuse läbinud kolleegid. Mulle tundub, et instruktorikursuse niisugune kuulsus on omamoodi ära teenitud ja samas ka teenimatu. Mis võib olla selle põhjuseks?

Ühe osana on ilmselt tegemist müüdiga, mis kunagi looduna levib ja taastoodab iseennast. Ehkki enamik kursuslasi lahku instruktorikursusest rahulolevana, pakub selle läbinutele ilmselt teatavat lõbu hirmutada nooremaid kolleege ülipikkade päevade, videotreeningu ja hindamisega. Ehkki teatava kõhedusega kursuse ees tuleb meil instruktorikursuse alguses ikka ja jälle kokku puutuda, võib niisuguste lugude jutustamise üle siiski rõõmu tunda: instruktorikursus ei jäta ükskõikseks, ükskõiksus on aga peamine õppimise takistaja.

Teisalt on instruktorikursuse kui raske kursuse maine ka õigustatud.

Esiteks sellepärast, et esimesed kursused (millest kahvlilood alguse said) ilmselt olidki õppijatele raskemad kui praegused. Ja seda lihtsal põhjusel – kursuse läbiviijad ise olid alles algajad. Haridusteadlaste poolt on üldiselt tunnustatud teadmine, et uues rollis olev inimene keskendub kõigepealt iseenda “ellujäämisele”. See tähendab, et tundmatusse olukorda sattuv inimene tegeleb intensiivselt uue rolli õppimise ja oma “mina” määratlemisega. Algaja õpetaja põhiküsimused on: Mida nad minust arvavad? Kas ma saan sellega hakkama? Kas minu jutt on arusaadav? jms. Õppijate vajadustele suudetakse tähelepanu koondada alles siis, kui on omandatud teemakohane teave ja asjakohased protseduurid ning loodud on positiivne kujutus endast antud rolli täitjana. Kuna oleme iga instruktorikursuse eel kasutanud vähemalt kolm päeva selleks, et aidata vabatahtlikel videotreeneritel ikka ja jälle treeneri rollimudelit õppida,

Loogilise muudatusena on teisenenud ka juhendaja ehk treeneri roll. Enam ei ole see vaieldamatu autoriteet ja teadmise ainuvaldaja, vaid eelkõige õpikeskkonna looja.

on tulemuseks üha paindlikum ja õppijakesksem õppeprotsess.

Teiseks sellepärast, et mikroõpe ei jäta võimalust rahu-

likult klassis tukkuda, samal ajal kui õpetaja klassi ees õpetada pingutab. Kogu aeg tuleb ise tegutseda: valmistada oma tunnid ette, viia läbi, analüüsida, osaleda aktiivselt grupikaaslaste tundides õppijate ja treeningute ajal analüüsijatena. Ning seda kõike viis päeva järjest, iga päev vähemalt 14 tundi. Lisaks tuleb omandada erialane sõnavara ja kuna keskseteks nõueteks kursusel on loominguilisus ja õppijakesksus, olla valmis katsetama üha uute meetodite, vahendite ja võtetega.

Kolmandaks sellepärast, et videotreening sunnib inimest tegelema avalikult iseenda, oma juba tugevate ja veel arendamist vajavate külgedega. Kusjuures huvitaval kombel võivad ühtmoodi raskeks osutuda mõlemad. Inimesele on küll enamasti omane püüd näida parem, kui ta ise end arvab olevat, ja varjata oma nõrkusi, lootes, et keegi neid tähele ei pane. Eestlane on aga omamoodi inimene ning seetõttu võib erilisel keerulisel osutuda hoopis enda kiitmine. Tegelikult õppimiseks aga on vaja märgata ja käsitleda mõlemat

– nii edu tagavaid kui ka ebaedu tingivaid asjaolusid. Mõnes mõttes on tegemist küll suhtumise küsimusega, kuid mitte ainult. Kui inimene ei ole varasemalt tegeanud oma “mina” määramisega, ei pruugi tal ollagi vastavasisulist enesekohast sõnavara. See kõik kokku tähendab tegelemist täiskasvanu minapildiga, mis on tugevat emotsionaalset pinget tekitav eelkõige õppivale instruktorile endale, aga ka kogu grupile.

Neljandaks sellepärast, et instruktorikursusel tegeletakse soorituste hindamisega. Et aga hinded ja hindamine seonduvad täiskasvanutel eelkõige kooliajaga, mis – kurb küll – ei ole sageli jätnud kõige meeldivamaid mälestusi, ning see on vahetult seotud enesehinnangu kujunemisega, loob situatsioon taas kord vägagi suurt emotsionaalset pinget. Lisaks tuleb kursustel ümber harjuda soorituste mõõtmise ja sellele hinnangulise väärtuse omistamisega vastavalt normaaljaotusele. Lahti selgitatuna instruktorikursuse kontekstis tähendab see lähtumist eeldusest, et keskmist sooritust on kõige rohkem, suurepäraseid ja väga nõrku aga tunduvalt vähem. Seega pole 100%-line sooritus ei mitte “suurepärase (A)”, vaid “rahuldav (C)”. Niisugune hindamissüsteem võimaldab selekteerida väga heade eeldustega instruktorid ja need õppijad, kelle tugevamaks küljeks ei saa pidada õpetamist. Asjale lisab vürtsi tõsiasi, et viimase pooleteise aastaga oleme kursusele sisse viinud enesehindamissüsteemi. See tähendab, et õppijad ei saa passiivselt istuda ja õpetaja langetatud “kohtuotsust” kuulata, vaid hindavad end ise. Oma arvamuse ütlevad ka teised grupiliikmed ja treener, kuid seda alles pärast “peategelast”.

Ülaltoodu viitab, et instruktorikursusel osalemine tähendab pidevat mõttetööd ja emotsioonidega toimetulekut. Seega pole midagi imestada, et kursust tajutakse raskena. Kahvliga torkimise kohta veel niipalju, et antud tsitaadi autor tõdes ise kursuse jooksul, et pole see asi nii hull ühtigi – hirmul olid suured silmad ja vanematel kolleegidel “suur suu”.

MIS VÕIMALUSED ON ÕPPIJAL INSTRUKTORIKURSUSEL?

Iga instruktorikursus algab sellega, et tuletame kursustele meelde: “Sina ise vastutad oma arengu ja selle eest, mida sa siin õpid!” See tähendab, et instruktorikursuse raames ei mõisteta ega mõtestata õpetamist teadmiste-oskuste ülekandmisena õpetajalt õpilasele, vaid hoopis situatsiooni loomisena selleks, et õppija saaks ise otsustada oma õppimise üle. Seda kõike muidugi üldise sihi raames, milleks on kursuse lõpetanute võimelisus viia läbi lühikesi eesmärgipäraseid õpetavaid ja harjutavaid õppetunde “Sõduri baaskursuse Kaitseliidus” teemadel.

Tegu on efektiivse õppetunni mudeli käitumusliku omandamisega. Lisaks sellele pakub instruktorikursusel osalemine mitmesuguseid teisi õppimisvõimalusi, mis kõik toetavad õppijate isiksuslikku ja ametialast kasvu. Tabelis 1 on toodud erinevate uurimuste tulemused selle kohta, missugused on õppimisvõimalused ja õppimise tulemused mikroõppes.

TABEL 1

ÕPPIMISVÕIMALUS	ÕPPIMISTULEMUS	
Kaasõppijate õpetamistegevuse nägemine	laiendab	õpetamisoskuste repertuaari
Ekspereimenterimine uute võtete ja vahenditega	laiendab	õpetamisoskuste repertuaari
Korduv praktika tunde läbi viies	parandab	õpetamisvõtteid
Tagasiside saamine oma õpetamistegevuse kohta	suurendab	eneseteadlikkust
Oma käitumise nägemine audio-videosalvestiste vahendusel	suurendab	eneseteadlikkust
Oma käitumise nägemine audio-videosalvestiste vahendusel	motiveerib muutma	käitumist
Oma käitumise nägemine audio-videosalvestiste vahendusel	loob aluse	eneseanalüüsile
Tagasiside saamine oma õpetamistegevuse kohta	loob aluse	eneseanalüüsiks
Enda õpetamiskäitumise analüüsimisel	areneb	analüüsimisoskus
Enda õpetamiskäitumise analüüsimine	võimaldab uurida	isiklike uskumusi õppimisest ja õpetamisest
Koostöös õppimine väikegrupis (5 inimest)	parandab	kommunikatiivseid ja sotsiaalseid oskusi
Kommunikatiivsed oskused	võimaldavad	analüüsiva kahekõne loomise oskuse arengut
Analüüsiva kahekõne oskus	võimaldab konstrueerida	uusi isiklike teooriaid õppimisest ja õpetamisest

Ülaltoodu kokkuvõtteks võib tõdeda, et Kaitseliidu Koolis läbi viidav instruktorikursus on viie aasta pikuse arendustöö tulemusena jõudnud etappi, kus võib öelda, et tegemist on tervikliku kursusega, millel on oma kontseptuaalsed lähtealused ja kogemustega läbiviijad. Kursusel on õppimisainet nii algajatele kui ka edasijõudnud instruktoritele. See aga, kui võrd kursuses kätketud potentsiaal realiseerub, sõltub konkreetselt seal osalevatest inimestest. See tõdemus ilmselt aga pole enam ühelegi lugejale uudiseks. **KK!**

Nooremleitnant Riina Nemvalts on Kaitseliidu Kooli instruktor, haridusteaduste magister andragoogikas.

Tekst: INDREK RAUDSEPP, kapten, Kaitseliidu Tartu maleva vaneminstruktor

Aeg on sõdalaste suurim vaenlane, kuid ka parim liitlane

Kõik inimesed on ilmselget kokku puutunud olukorraga, kus kurja juureks on aeg. Ehk lihtsamalt öeldes – jäänud ajahätta. Ei saada tööga õigeaegselt valmis, ei jõutud eksamil piisavalt kiiresti vastatud või väljus rong sihikindlalt liiga õigeaegselt. Sealjuures õigustatakse end, et aega ei jätkunud. Kell käis liiga kiiresti! Kuid füüsikud väidavad, et aeg on väga ühtlaselt muutuv väärtus. Ajasse tuleb lihtsalt õigesti suhtuda. Aega tuleb varuda ja ainus võimalus selleks on alustada tegevusega õigeaegselt ja kogu aeg sihipäraselt ära kasutada.

AEG JA AJALUGU

Sõjaajalugu kubiseb lugudest, kus lahingu saatuse kõige otsustavamaks teguriks oli aeg. Välja võib tuua kaks äärmust: esimest saab iseloomustada fraasiga “see kõik käis nii kiirest” ja teine äärmus on selline, kus lahingu-tegevuse lõppu ei paista kusagilt.

Esimene näitab ilmselgelt ründajate edu. See on olukord, kus kaitsjad ei jõua ennast mobiliseerida ja ründajatele korrastatud vastupanu osutada. Sõda on selleks ajaks juba ammu läbi, kui kaitsjad n-ö sooja sisse saavad. Näiteid on piisavalt tatarlaste hordide valitusretkedest kuni Lahesõjani. Muidugi on võimalik, et selline võit ei ole lõplik ja muutub sujuvalt kaotuseks, kuid kirjeldan kõigepealt lihtsaid mudeleid. See, kas kiiresti saavutatud edu ka hoida suudetakse, on juba omaette jutt. Seega on esimese juhu klassikaline näide selline, kus ründajate kiired mobiilsed väed löövad puruks kaitsjate kiiruga mobiliseeritud jõud, hõivavad olulised strateegilised punktid ja panevad hõivatud riigi etteotsa uued valitsejad. Kui uus valitseja suudab hirmu ja armuga ära hoida uued vaenutegevused, on sõda läbi.

Teine äärmus on selline, kus ründajate kiire edu kukub läbi või ei suuda hilisem valitsemine okupeeritud riiki

kindlalt ohjata. Need kaks näidet on küll veidi erinevatest kategooriatest, sest teise puhul tuleb algul siiski edu saavutada. Ent põhiline on see, et ründajate hoog saab peatatud ja kaitsjatel tekib võimalus väge koguda. Sõna Blizkrieg (saksa k välksõda) on kõigile tuttav. Plaaniti hästi ja kiiresti. Oli ka edu, kuid mitte lõpuni, ja kui vastane sai oma sõjamasina tööle, rullis see peaaegu kogu Euroopast üle.

Kahe äärmuse suhteliselt lähestikku paiknevate ja samas geograafilises regioonis toimunud konfliktide ilusateks näideteks on Esimese ja Teise maailmasõja Saksamaa ja Prantsusmaa vahelised lahingud. Ühte iseloomustab kõige paremini Erich Maria Remarque'i romaani pealkiri “Läänerindel muutusteta”, teises episoodis võeti Prantsusmaa ära “mõne üksiku” püssipauguga.

Seega mõtleb ründaja oma plaane tehes pingsalt, kuidas aega võita, ja kaitsjad, kuidas aega mitte kaotada. Ja kummagi jaoks on omad reeglid. Ründaja võtab reeglina aluseks just kaitsjate kehtestatud normatiivid. See tähendab, et kui ründajad saavad üle silla poolteise tunniga alates rünnaku algusest ja sillavalve (õhkimis)meeskonna valmisolek võtab kaks tundi, on suur teoreetiline võimalus, et seda valvemeeskonda ei ole vähemalt sellel objektil võimalik kasutada. Sama kehtib ka igasuguste muude ajaga määratud tegevuste korral.

Reeglina on kõik need normatiivid vastasele teada ja tema edu saavutamise võti on olla oma liikumisel kiirem, kui kaitsjate kehtiv normatiiv antud ruumipunktis vastupanu alustamiseks ette näeb. Kui näiteks bussijuht tahab reisijatele millegipärast tunga teha, läbib ta peatused 10 minutit sõiduplaanis ettenähtust varem ja suurem osa reisijaid jääb maha. Mitte kõik, kuid siiski paljud. Bussijuhi plaan õnnestuks. Kui mõnel riigil on plaan Eesti okupeerida, on võtmeküsimus, kuidas teha seda vähem

kui kahe nädalaga. See on aeg, mil Eestile kui NATO riigile saabub abi väljastpoolt. Praegust kaitsepoliitikat arvestades ei tohiks see keeruline olla.

Aja tähtsusest rääkimiseks ei ole vaja enam pikemalt aega raisata. Vaja on juhtida juhtide tähelepanu sellele, kuidas aega mitte kaotada, sest on ju Kaitseliit, nagu nimigi ütleb, puhtalt kaitseotstarbeline. Vaja on keskenduda just nimelt juhtide tähelepanu võitmisele, sest praktika on näidanud, et just nemad on suurimad ajaröövliid või -kulutajad. Seega praktiliste näpunäidete juurde.

AJA JAOTAMINE

Kui lahingutegevus juba käib, on võimalik ikka määratleda seda aega, mil vastane peaks jõudma vastupanu planeeriva üksuse vastutusala. Seda muidugi juhul, kui ei ole tegemist eesmise üksusega, kes on vaenlasega juba kontaktis, vaid kui eespool asuvad omad jõud, kellel on ülesanne teatud aeg vastu pidada. Siis on lihtne arvestada, millal peavad üksused olema lahinguvalmis. Kuid siin on varitsemas ka üks oht – eesmised üksused ei pruugi nii kaua vastu pidada, kui kästud. Kuid planeerimisel võetakse reeglina aluseks ikka kõrgemalt poolt ette antud ajad. Kõrgemad staabid annavad oma plaane tehes üldjuhul siiski võimalikult loomutruu ajagraafiku, kus on arvestatud omade ja vastasjõudude tasakaalu.

Seega, mida kõrgem otsustustasand, seda rohkem tuleb mõelda ja arvutada. Selleks on võetud kasutusele aja jagamise printsiibid, kus iga ülem saab enda kasutusse mingi kindla osa vaenlasega kontaktini jäävast ajast.

Ameeriklaste lahingumäärustik määrab selleks kolmandikprintsii. Šveitsi määrustik annab veerandprintsii. See tähendab, et üksuse ülemal on oma plaanide väljatöötamiseks neljandik ehk veerand ajast, mis jääb lahingutegevuse arvatava alguse või valmisoleku saavutamise ja kõrgema käsu saamise vahele. Kolmveerand ajast jääb allüksuste ülematele plaanide tegemiseks ja üksuste lahinguvõime saavutamiseks. Piltlikult näeb see välja nii:

TABEL 1. AJA JAOTAMINE ŠVEITSI PRINTSIIBIL

1/4	1/4	1/4	1/4	Pataljon
↑	1/4	1/4	1/4	Kompanii
PLANEERIMISAEG →	1/4	1/4	1/4	Rühm

Tabelis 2 näitan, kui palju on vastava taseme juhil aega oma lahinguplaani väljatöötamiseks. Tabelis on võrreldud kaht printsiipi. Valmisoleku ajad on 1, 2 ja 3 ööpäeva.

Tabelist 2 saab välja lugeda näiteks aja, mis on ülemal käsu väljatöötamiseks ja selle edastamiseks, et alumine tasand saaks alustada oma plaanide koostamist. Oma

TABEL 2. VALMISOLEKU AJAD 1, 2 JA 3 ÖÖPÄEVA VASTAVALT ŠVEITSI JA USA AJAJAOTUSPRINTSIIBILE

Valmisolek (h)	24	48	72	24	48	72
Armee	6,0	12,0	18,0	8,0	16,0	24,0
Brigaad	4,5	9,0	13,5	5,3	10,7	16,0
Pataljon	3,4	6,8	10,1	3,6	7,1	10,7
Kompanii	2,5	5,1	7,6	2,4	4,7	7,1
Rühm	1,9	3,8	5,7	1,6	3,2	4,7
Jagu	1,4	2,8	4,3	1,1	2,1	3,2
Sõdurid	4,3	8,5	12,8	2,1	4,2	6,3
	veerandprintsii			kolmandikprintsii		

praktikast lähtuvalt tean öelda, et ainus veidigi reaalne ajamõõde on valmisolek kolme ööpäevaga. Kas sinna mahuvad ka maastikuluure ning käsu saamiseks kusa-gile kindlasse punkti liikumine ja tagasitulek, on küsitav. Pataljoni tasandil on mõlemal printsiibil sarnane plaanide koostamise aeg. Vahet näiliselt nagu ei olegi, kuid erinevuse põhjus peab siiski kusagil peidus olema.

Kõige alumine rida näitab, kui palju on reakoosseisul tegelikku aega positsioone ette valmistada. Sõdurid ei võitle paberite, vaid tõelise vaenlasega ja sellest tuleneb ka kahekordne ajavahe. Mobiilsete killukaitset omavate soomusüksustega võiks toimida selline aja jaotamise printsiip, kus

ülemad saavad veidi rohkem mõtlemisaega.

Olukorras, kus lahingusse peab minema jalavägi, mitte soomustatud üksused, on asi kaheldav. Kas näiteks 6 ja 12 tunniga ette valmistatud positsioonidel on kvalitatiivne vahe? Arvan, et on. Seega tuleks enne mõningate printsiipide kasutuselevõttu need maastikul läbi mängida ja testida nende sobivust Eesti oludesse. Alles seejärel saab otsustada, kumb printsiip on mõistlikum.

Ükskõik kumba printsiipi rakendada, ajalimiidist üleminek toob kogu allüksuste planeerimisse ja ettevalmistustesse nihke. Tsiterin siinkohal üht mind aastate eest Šveitsis õpetanud koloneli: “Parem keskpärane plaan õigeaegselt kui väga hea plaan pärast seda hetke, kui vaenlane on teist juba üle sõitnud.” Tundub lihtne, kuid minu praktikas ei ole see kordagi õnnestunud. Ikka sünnib keskpärane plaan suure ajanihkega ehk liiga hilja. Kuid see on treenigu küsimus. Peaasi, et toimub järjekindel tegevus ideaali saavutamise suunas.

AJA SÄÄSTLIK MAJANDAMINE

Selleks, et ajaga toime tulla, kirjeldan tüüpilisemaid probleeme ajaga ümberkäimisel:

- ei osata teiste aega hinnata ega peeta kinni ajapiirangust;
- ei ole sisse harjutatud tööjaotust, kus igaüks teab, oskab ja tahab täita ametikohale pandud ülesandeid;

NÕUANDED

Annan mõningad konkreetseid näpunäiteid, mida järgides saame oma üksuseid tõhusamaks muuta.

- Püüa kindlasti ajagraafikust kinni pidada. Pigem veidi kehvemini, kuid õigeaegselt!
- Kasuta tõhusalt tööjaotust. Üksus on efektiivne, kui igaüks täidab oma ülesanded, sest siis võib loota, et seda teevad ka teised. Eriti puudutab see juhte. Rühmaülemal on oma ülesanded, rühmavanemal omad ja jaoülematel omad. Kui püütakse täita mõne teise võitleja kohustusi, jäävad omad reeglina lohakile.
- Jaga õigeaegselt infot allapoole, et allüksused jõuaksid teha ettevalmistusi.
- Ajahätta jäädes hoiata ülemaat niipea, kui see oht tekib. See võimaldab ülematel hakata mõtlema alternatiividele või päästa ajahätta jäänud üksuse langemise "sõbraliku tule" läbi.
- Püüa iga õppuse käigus harjutada aja planeerimist ja ajagraafikust kinni pidamist.

- ajast kinnipidamist ei peeta õppuse lahutamatuks osaks (eriti puudutab see õppuste alustamise aega).

Kellele ei tule tuttav ette õppuste alustamise pilt, kus instruktor jookseb nagu kukk mööda platsi ja kohale saabunud reakoosseis vaatab seda tuima näoga pealt ning katkub suitsu. Aeg aga venib. Õppuste alguse kellaeg tähendab kohalejõudmise aega. Loomulikult mõni hilineb, mõni jätab midagi vajalikku kaasa võtmata ja seda on vaja siis terve saatkonnaga tooma minna. Grilli- või õllepeo puhul võiksime endale sellist kummivenitamist lubada, kuid sõjalise õppe puhul on selline ajaraiskamine lubamatu. Sõjaväelises tähen-

ga õppuse algusajast kinnipidamine on treeningu oluline osa ja sellele tuleb pöörata rõhutatult suurt tähelepanu. Kaitseliidu kõige suurem ressurss ongi ju vabatahtlike vaba aeg.

duses tähendab rännaku alguseks märgitud aeg rännaku lähtejoone täiskirrusel ületamist, mitte viimast suitsukonide kustutamist või varustuse pealelaadimise lõppu.

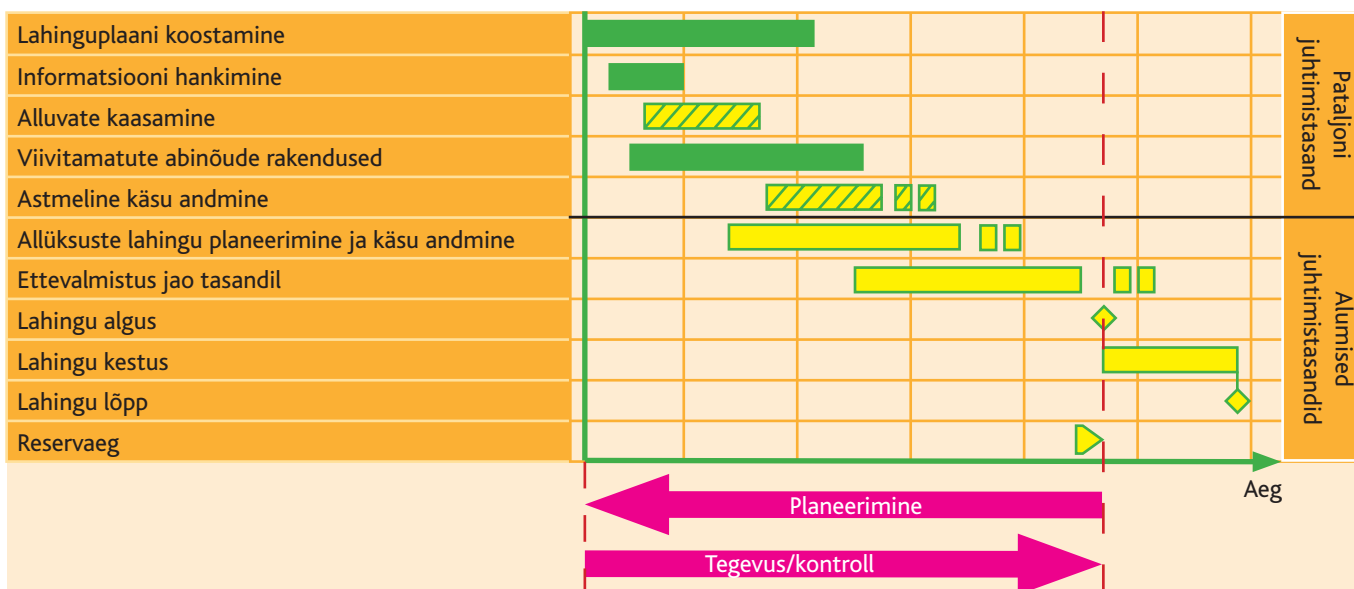
Kõike seda on võimalik iga õppuse alguses treenida. Tegelikult ei peaks rääkima võimalikkusest, vaid suisa kohustusest. Väga lihtne on rikkuda vabatahtlike kujutelmaga, et iga õppus algabki KVMiga (loe: kaitsevälise molutamisega). Pool tundi siia-sinna ei ole probleem. Tegelikult on see probleem ja mitte väike. Kui niisugune asi saab harjumuseks, ei ole sellise kogemusega üksusega midagi peale hakata. Seega on iga õppuse algusajast kinnipidamine treeningu oluline osa ja sellele tuleb pöörata rõhutatult suurt tähelepanu. Kaitseliidu kõige suurem ressurss ongi ju vabatahtlike vaba aeg. Kui pealikud ei oska seda väärtustada ja hinnata, ei taha aega hinnata oskavad vabatahtlikud teine kord seda ressursi enam raisata lasta.

Viimane aeg on endale harjumuseks kujundada, et käskudes määratud kellaajad tähendavadki seda ja ainult seda, millal mingi üritus algab. Näiteks käsu andmise puhul tähendab see, et kõik istuvad oma kohtadel ja on valmis märkmeid tegema. Loomulikult peaks enne

seeda olema kätte saadud käsu kirjalik osa ja see juba läbi loetud, et õppuse (või sõjalukorra) tõttu ärevil mõte suudaks ülema esitlusega kaasas käia ja arusaamatud kohad saaksid kohe-maid üle täpsustatud.

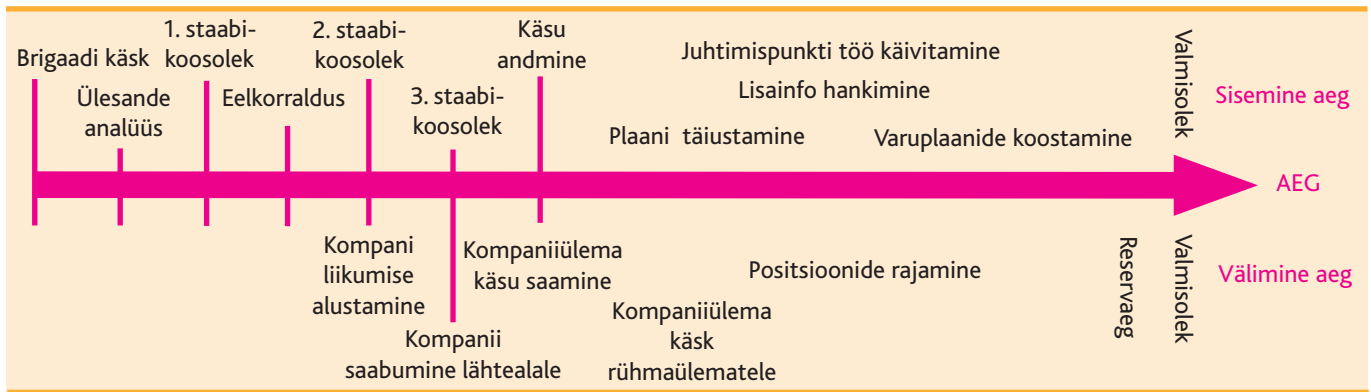
Kui ülem ei alusta mõne hilineja tõttu oma koosolekut õigeaegselt, seab ta ohtu kogu oma plaani. Kuigi hilinejad võivad niiviisi jääda ilma mõnest väga olulisest nüansist. Siiski on sellest tingitud halvad tagajärjed reeglina väiksemad kui kogu üksuse tegevuse edasilükumine või häving. Seega on paikapandud ajaplaanist kinnipidamine õppuste oluline osa.

JOONIS 1. NÄIDE PARALLEELSETEST JA JÄRGNEVATEST TEGEVUSEST PATALJONI TASEMEL

Allikas: Reglement "Führung und Stabsorganisation der Armee" XXI (2004).

JOONIS 2. AJASKAALA NÄIDE

AJAPLAANI KOOSTAMINE

Ajaplaani hakatakse koostama kästud valmisoleku saavutamise hetkest tagurpidi käsü saamise hetke poole. Kõigepealt jätame väikese ajavaru ja võtame näiteks veerandi ajast endale käsü väljatöötamiseks.

Staabiöö puhul on kasutusel kaks mõistet: sisemine ja välimine aeg. Sisemine aeg kirjeldab staabitöö graafikut ja välimine aeg kirjeldab üksuste tegevust. Need kaks aega jooksevad paralleelselt, mitte järjestikku. Selleks, et allüksused oskaksid ettevalmistusi teha, tuleb staabil oluliste aja ja ruumiga seotud info saamisel anda see edasi allapoole. Kui pataljon saab käsü asuda kaitsesse, saavad allüksused ajal, kui staap koostab lahinguplaani, liikuda ettevalmistusalale ja oodata seal edasisi korraldusi.

Staabiöö puhul on kasutusel kaks mõistet: sisemine ja välimine aeg. Sisemine aeg kirjeldab staabitöö graafikut ja välimine aeg kirjeldab üksuste tegevust. Need kaks aega jooksevad paralleelselt, mitte järjestikku.

Aja jagamise printsiibi põhjal saame panna paika kindla kellaaja, millal saavad käsü kompaniiülemad. Kui tahame ettevalmistustega valmis jõuda, tuleb vähemalt esialgne käsü anda õigeaegselt. Käsü lihvimine võib jätkuda ka pärast käsü andmist. Ettekujutuse paralleelsetest ja järgnevatest tegevustest pataljoni tasemel annab joonis 1.

Nagu näha, toimuvad erinevatel tasemetel tegevused samaaegselt. Tavaliselt nii keerulist skeemi ei joonistata. Tehakse üks ajatelg ja kirjutatakse näiteks ülespoole seda joont sisemised ehk staabile olulised kellaajad ja allapoole joont paralleelselt allüksustele olulised täriminid. See võiks välja näha umbes nii nagu joonisel 2.

Kuigi olen toonud näiteid pataljoni tasemelt, on hea omada ülevaadet ka tegevusest jao tasemel, seda eelkõige tervikliku pildi saamiseks. Allüksuste meestele võib muidu tunduda, et ülemad joovad viis tundi kohvi ja nemad peavad põõsa all passima, selle asemel, et juba kaevikuid kaevata. Tegelikult saab samu printsiipe järgida kõigil juhtimistasanditel. **KK!**

Kaitseliidu Pärnumaa maleva pealik kapten MEHIS BORN

Sündinud 9. detsembril 1967 Pärnus	
HARIDUS	
1983 – Pärnu 9. 8-klassiline kool	
1986 – Pärnu Kutsekeskkool	
2003– ... Tallinna Ülikool, kutsepedagoogika eriala	
SÕJALINE HARIDUS JA TÄIENDKOOLITUS	
1994 – Kaitsejõudude peastaabi nooremohvitseride ettevalmistus- ja täienduskursused	
2000 – Taani Kodukaitse Akadeemia instruktorikursus	
2001 – Taani Kodukaitse Akadeemia juhtimiskursus I	
2001–2003 – Rootsi CFB (Centralförbundet för Befälsutbildning = Ohvitseride Väljaõppe Kesklit) ellujäämisõppe instruktori kursused ja praktika	
2002 – pataljoniülema kursus Rootsi Kuningriigis	
2003 – omandanud ellujäämisõppe instruktori kvalifikatsiooni	
2003 – Kaitseministeeriumi kõrgemad riigikaitsekursused	
2003 – Taani Kodukaitse Akadeemia juhtimiskursus II	
2004 – Taani Kodukaitse Akadeemia juhtimiskursus III	
TEENISTUSKÄIK	
1986–1988 – ajateenistus Nõukogude armees, raadiolokaatori operaator	
1992–1994 – Pärnu ja Pärnumaa riigikaitseosakonna korrapidaja	
1994 – Pärnu ja Pärnumaa riigikaitseosakonna õppekeskuse ohvitser	
1994–1996 – Pärnu ja Pärnumaa riigikaitseosakonna kutsealuste jaoskonna ülem	
1996–2000 – Pärnu ja Pärnumaa riigikaitseosakonna mobilisatsiooni-jaoskonna ülem, osakonna ülema asetäitja	
2000–2004 – Kaitseliidu Pärnumaa maleva staabiülem, vaneminstruktor, Pärnu garnisoni komandant	
2004–2006 – Kaitseliidu Sakala maleva pealik, garnisoni ülem	
2006– ... – Kaitseliidu Pärnumaa maleva pealik	
Kaitseliidu liige aastast 1990	
AUASTMED	AUTASUD
1994 – lipnik	2001 – Kaitseliidu II klassi teenetemedal
1996 – nooremleitnant	2004 – mälestusmedal “10 aastat taastatud kaitseväge”
2000 – leitnant	2005 – Kaitseliidu Sakala maleva rinnamärk
2004 – kapten	
PEREKOND: abielus, 2 poega	
HOBID: sõjaajalugu ja vanavara, tervisesport, karikatuuride joonistamine	

Mida sööd, seda suudad

Mõningaid soovitusi patrullvõistlusteks valmistujaile

Patrullvõistlused on keerukas spordiala, mis eeldab harrastajalt peale füüsilise jõu ja vastupidavuse ka tähelepanu, reaktsioonikiirust, koordinatsiooni- ja kontsentratsioonivõimet.

Tekst: ANNE MUST, lipnik

Sageli pole patrullvõistluste harrastajad professionaalsed sportlased ning võistlusteks valmistumisel ei võeta aluseks mitte spetsialisti abil konkreetset indiviidi ja tema eesmärke arvestav optimeeritud treeningu- ja toitumisplaan, vaid lähtutakse spartalikest põhimõtetest “mida rohkem, seda parem” ja “kui pole valu, pole tulemust”. Eriti valusalt treenitakse pärast ebaõnnestunud võistlust, kuid tulemuseks võivad olla ülepingutusest põhjustatud kurnatus ja tervisehäädad.

Eks mittesportlasel ole algul raske uskuda, et sportlikud saavutused ei ole lineaarses seoses treeningu intensiivsusega, vaid saadakse treeningu kombineerimisel taastumise ja õige toitumisega nii treeningu-, võistlus- kui ka taastumisperioodidel. Õeldakse küll, et õige sõdur sööb kõike, mis hamba all ei karju, ent milleks olla põikpäine, kui aja jooksul on sporditeadlased välja selgitanud, kuidas ja millest peaks sportlane toituma, et oma treeningutulemusi võimendada ning säilitada. Toitumispõhimõtted ei kehti ainult tipp sportlastele, neid järgides on võimalik oma füüsilist vormi parandada/säilitada ka harrastajal.

Käesoleva kirjatüki eesmärgiks on anda nii teaduslikel uurimustel kui ka praktilisel kogemusel põhinev ülevaade, miks on kasulik ühel või teisel viisil toituda ja kuidas see aitab kaasa sportlikule sooritusele.

VEDELIKUTARBIMINE

Keskmiselt kaotab inimene treeningul higistamise ja väljahingatud õhu kaudu liitri vett tunnis. Täpsem hulk sõltub muidugi kehast, pikkusest, välistemperatuurist,

õhuniiskusest, treeningu pikkusest, pingutusest ja treenituse astmest.

Enamasti on sportlased vedelikutarbimise vajadusest teadlikud: et ennetada veekaotust, tuleb regulaarselt juua ka janutundeta, sest füüsiline pingutus pärsib janutunde teket ja inimene ei taju vedeliku kaotust enne, kui on liiga hilja. Vee vähesus muudab vere viskoosseks, selle tulemusena peab süda tegema rohkem tööd, et veri kehas ringi liiguks, halveneb kudede hapnikuvastustus, soojuse äraandmine ja tekib oht üle kuumeneda. Juba 2% keha-

massi vähenemine veekaotuse tõttu halvendab nii vaimset kui ka füüsilist sooritust ligi 20%.

Higistamisel ei kaota organism mitte ainult vett, vaid ka elutegevuseks vajalikke elektrolüüte, nagu naatriumi ja magneesiumi. Elektrolüüdivaegus pärsib aga närvisüsteemi ja lihaste töö võimet. Pikemaajalisemate vastupidavusalade harrastajaid varitseb ka vastupidine oht: vee ületarbimise korral veri “lahjeneb”. Higistamisel kaotatakse naatriumi, ent paljas vesi elektrolüüte ei sisalda ja organism jääb naatriumipuudusesse.

Vanad targad olijad Pommi-Aadu meeskonnast teevad oma elu ja toitumise ka karmides väliloludes hubaseks ja tervistsäästvaks.

Nii veevaeguse kui ka naatriumi-puuduse välised sümptomid on sarnased: apaatia, segasus, iiveldus, kurnatus. Raskemad juhud võivad viia isegi koomani.

Parim vahend mõlema ohu vältimiseks on tarbida vedelikke, mis sisaldavad elektrolüüte samas kontsentratsioonis nagu normaalne vereplasma. Sääraseid jooke nimetatakse isotoonilisteks ja nende hulka kuulub enamik müügil olevaid spordijooke, näiteks Arctic Sport, Isostar, Powerade, Gatorade ja Hella Iso Drink, ning joogipulbreid, nagu Carbococ 4 ja Born Drink.

Siinjuures tuleks aga tähele panna, et mitte kõik spordijogid pole isotoonilised. Näiteks Maximi, Extrani või kodumaist päritolu Carbococ 2 Light joogipulbrist saab hoopis hüpotoonilise joogi, see aga tähendab, et joogi elektrolüüdikontsentratsioon on väiksem kui vereplasmal. Hüpotoonilised joogid vastupidavusalade harrastajatele hästi ei sobi. Kui aga tarbida juurde piisavalt soolaseid toiduaineid, ei tohiks hüpotoonilise joogi tarvitamine probleeme tekitada.

Kindlasti ei tohiks treeningul/võistlusel tarbida põhijoojina limonaadi, teed, kohvi ega alkoholi. Kõik need joogid sisaldavad diureetilise toimega aineid, mis suurendavad vee väljutamist organismist. Kui tekib vajadus mingi ergutava toimega aine järele, võiks kofeiini asemel proovida adaptogeenseid ravimtaimi, nagu siberi ženšenn (*Eleutherococcus senticosus*), leusea (*Rhaponticum carthamoides*), kuldjuur (*Rhodiola rosea*) või sidrunväändik (*Schisandra chinensis*). Need on apteegis saadaval tinktuuri või ekstraktina, mida on võimalik segada joogi hulka või manustada tilkadena keele alla.

SÜSIVESIKUTE TARBIMINE

Vastupidavusalade harrastajail tasuks toidusedeli koostamisel üldjuhul lihtsuhkruid (glükoos) vältida. Need imenduvad küll kiiresti, ent tulemusena tekkiv "energiashööst" on põgus ja tagajärjed ebameeldivad. Suur hulk verre imendunud suhkrut põhjustab glükoosi rakkudesse transportiva hormooni insu-

TOITUMISSOOVITUSED MILITAAR-SPORTLIKEKS VÕISTLUSTEKS VALMISTUJALE

TREENINGUPERIOOD: üldised tervisliku toitumise põhimõtted. Süsivesikurikkad eined (puder, pasta) tuleks jätta ennelõunaks, õhtusöök peaks olema rasvavaene ja valgurikas (veiseliha, kanaliha, merekalad, munavalged, rasvatu kodujuust). Süsivesikutest tuleks eelistada täisteratooteid, aed- ja juurvilju (brokoli, kaalikas, kapsas, porgand), vältida magusat ja jahutooteid. Süüa tuleks 5–6 korda päevas ja väikeste portsjonite kaupa. Loomsete rasvade (rasvane sealih, rasvased piimatooted, margariin) asemel tarvitada oliivi-, rapsi- või linaseemneõli. Toidulisanditest multivitamiinid koos mineraalainetega (seleen, tsink, raud, magneesium, kaltsium).

NÄDAL ENNE VÕISTLUST: süsivesikute "laadimine". 70% toidust peaksid moodustama riis, pasta, kartul, täisteratooted.

VÕISTLUSE AJAL: regulaarselt väikestes kogustes tarbitav süsivesiku- ja valgurikas toit (võib kasutada ka sportlastele mõeldud taastusjoogipulbreid), isotooniline jook, päevas kuni 400 mg magneesiumi.

VÕISTLUSTE JÄREL: süsivesiku- ja valgurikas eine, multivitamiinid koos mineraalainetega, paari päeva jooksul 2 liitrit vedelikku päevas.

liini hulga hüppelise kasvu. Insuliin likvideerib kiirelt vaba glükoosi, ent see liiga tormiliselt kulgev protsess võib viia veresuhkru mõneks ajaks liiga madalale. Enne, kui tööle jõuavad hakata mehhanismid, mis toodavad energiat maksas talletatud suhkravarudest, kogeb inimene sageli seisundit, mida nimetatakse reaktiivseks hüpoglükeemiaks – terav nälgjatunne, uimasus, ärrituvus, nõrkus, käte värisemine, südame pekslemine. Säärased sümptomid aga ei soodusta arusaadavalt näiteks paremaid lasketulemusi.

Seega oleks kasulikum tagada süsivesikute "ühtlane juurdevool" verre. Selleks tuleks glükoosi, puuviljasuhkru ja lauasuuhkru asemel tarbida liitsüsivesikuid, mille lammutamine ja imendumine võtab rohkem aega ja põhjustab seetõttu väiksemaid kõikumisi veresuhkrus. Liitsüsivesikuid saab kõigest tärklisist sisaldavatest toiduainetest: makaronidest, riisist, tatrast, kartulitest, jahutoodetest.

Reaalselt on füüsilise soorituse sõltuvus rakutoidust glükoosist kõige enam seotud glükogeenina lihaskudedesse salvestatud suhkrurudest. Lihase glükogeenilao maksimumaalseks täitmiseks tuleks ligikaudu nädala jooksul enne võistlust läbi viia süsivesikute "laadimine", st suurendada toidus liitsüsivesikute osa kuni 70%ni, vähendades samal ajal rasvade tarbimist.

Mis puutub võistluse ajal tarbitavatesse tahketesse süsivesikuallikatesse, siis tuleks kommidel ja šo-

kolaadile eelistada/lisada võileibu, pirukaid või müslibatoone. Treeninguvabal perioodil on arukas süsivesikute tarbimist piirata, sest üldtuntud tõsiasi on see, et liigne suhkur salvestub organismis rasvana.

MILLINE TOIT VALIDA VÕISTLUSE AJAKS

Selge on see, et võistluse ajal peavad lihased palju tööd tegema ja seega tarbivad palju energiat. Organism seab aga vastavalt indiviidi eesmärkidele prioriteete, sest energiasursid on piiratud. Ka seedimine on aktiivselt energiat tarbiv protsess. Kui tööd peavad tegema lihased, korraldab organism verevarustuse niimoodi ümber, et hapniku ja energia saamise prioriteet on lihastel. Seega pidurdub seedetegevus füüsilise pingutuse ajal. Sellel asjaolul on mitu tagajärge: raskestiseeditav toit püsib seedekulglas, tekitades raskustunnet, iiveldust ja kõhuvalu. Teiseks ei saa töötavad lihased piisavalt energiat kätte, sest seedimisprotsess seisab ja toitained ei imendu. Kolmandaks võib puhkepausil lülituda prioriteet ümber seedimisele ja lihastöö efektiivsus väheneb.

Mis aitaks? Võistluse ajal oleks kaval tarbida korraka väikeses koguses, ent piisavalt sagedaste intervallidega võimalikult kergesti seeditavat toitu. Kõige parem valik oleks spetsiaalsed vedelad energiarikkad toidusedugud – vedel toit seedub palju hõlpsamalt kui tahke.

Võistlusteks valmistumise ja taastumise perioodil on aga kindlasti

eelistatum valik korralik toitev (aga mitte rasvane) praad.

LIIGA ENERGIARIKKA VÕI -VAESE TOIDU TARBIMINE

Mitmepäevastel patrullvõistlustel tähendab iga söömisele kulutatud hetk lühemat uneaega ja suuremat võimalust vastutegevuse poolt tabatud saada. Nii pole ka ime, kui söömist võimalikult kaua edasi lükatakse või püütakse kompekkidega kõhtu ära petta.

Tegelikult peaks igas tunnis sööma vähemalt 200–300 kcal toiteväärtusega eine, mis sisaldab nii süsivesikuid, valke kui ka rasva (näiteks müslibatoon, valgubatoon või lihapirukas). Pidev energia juurdevool toitainete näol on ülioluline, sest energiapuudusel ei kahane mitte ainult organismi töövõime, vaid võetakse glükoosi tootmiseks kasutusele lihasvalgud, organism hakkab n-ö lihast sööma. Tulemuseks on lihasmassi vähene mine ja sellest tulenevalt ka füüsiliste võimete langus.

Teistpidi on halb ka süüa liiga palju või liiga energiarikast toitu. Nagu eespool nimetatud, kulutab organism ka seedimisele energiat ja see pärast peaks tarbitav toiduhulk olema nii energeetiliselt väärtuselt kui ka ajaliselt võimalikult proportsionaalne kulutatava energiahulgaga.

VALKUDE TARBIMINE

Füüsilise pingutuse puhul on tötegi jateks lihased. Lihaskomponentide tänu lihasrakkudes sisalduvatele kokkutõmbavõimelistele valkudele. Kõik, mis liigub, kulub, ja nii vajavad ka lihasvalgud pidevalt uuendamist.

Umbes poolteist tundi pärast treeningu või võistluse algust ammen duvad organismi süsivesikuvarud ja kui uusi süsivesikuid toiduga peale ei tule, võetakse energia tootmiseks kasutusele lihasvalgud. Lihasmassi säilitamiseks on oluline piisav valkude tarbimine, sest siis kasutatakse esmajärgus ära veres leiduvad vabad valgukomponendid ja lihasvalgud jäävad puutumata. Profisportlased kasutavad toidulisandina enamasti vadakuvalku (peentöödeldud lõs sipulber), mis esiteks sisaldab kõiki

MÕNINGATE MOONAKOTTI SOBIVATE TOIDUAINETE LIGIKAUDED ENERGEETILISED VÄÄRTUSED JA TOITAINESISALDUS 100 G KOHTA

Toiduaine	Kalorsus (kcal)	Süsivesikuid (g)	Valke (g)	Rasva (g)
Sarapuupähklid	655	6	16	64
Rosinad	272	69	2	0,5
Halvaa	516	51	13	30
Kuivatatud banaanid	519	58	2	29
Müslibatoon	422	55	14	16
Valgubatoon	357	39	30	9
Kiirpasta	420	55	14	16
Lahustuv kartulipuder	350	67	9	5
Lahustuv kaerahelbepuder	350	64	11	5
Lihapirukas	385	25	7	28
Täisteraleib	326	57	11	8
Juust	360	0	23	29
Vinnutatud loomaliha	176	2	38	2
Kuivatatud kala	248	0	50	1
Seasink	357	0	14	33
Loomasink	218	0	19	16
Kanaliha	161	0	18	18

organismile vajalikke aminohappeid ja teiseks on kiiresti imenduv.

Samas ei maksa valgutarbimisega liialdada. Organism tuleb korruga toime ainult piiratud hulga valgu töötlemisega. Üleliigne valk muudetakse süsihappegaasiks, veeks ja ammoniaagiks. Ammoniaak on aga organismile toksiline, põhjustades kiiret väsimist ja tekitades neerude ülekoormust selle jääkaine organismist väljutamisel. Seega ei tohiks tarbitav ööpäevane valgukogus ületada 1,5 g ühe kg kehakaalu kohta. 70 kg kaaluva inimese puhul teeb see kokku 105 g. Valgu "üledoosi" on tavatoidust raske saada, sest ka kõige valgurikkamad toiduained sisaldavad valke üsna väikeses kontsentratsioonis. Näiteks üks kohuke (45 g) sisaldab valku kõigest 5,5 g, samas kui toidulisanditootja Tai Kane taastusjoogipulber GPWD 45 g kaaluv pakend sisaldab 25 g valku.

TOITUMINE TAASTUMISPERIOODIL

Pärast kurnavat võistlust on militaarsportlase ainsaks unistuseks kodune voodi. Väsimus on võtnud söögiisu ja seega loobutakse toitvast einest magusa uni kasuks. Ükskõik kui ahvatlev uni parasjagu poleks, on seesama hetk väga oluline energiavarude taastamiseks. Organism

on sel momendil kõige vastuvõtlikum süsivesiku-, valgu-, vitamiini- ja mineraalirikka eine toimele.

Vahetult pärast pingutuse lõppu on organismis aktiivne ensüüm nimega glükokeeni süntaas – aine, mis taastab lihaste glükokeenivarusid. Hiljem ei toimu see protsess enam nii hõlpsalt ja tühja kõhuga magama minnes jätkub võistluselt tulnud väsinud sõjamehe organismis lihasmassi lammutamine energia saamiseks. Soe supp või pastarook on enamasti piisav kulutatud ressurside asendamiseks ja taastumisaja oluliseks lühendamiseks. Samuti peaks esimesele taastuseinele lisama antioksidante (E-vitamiin, roheline tee). Võistluse kestel suurel hulgal hapniku tarbimine on põhjustanud organismi suhtes agressiivsete vabade hapnikuradikaalide vabanemist ja antioksidandid aitavad organismil vabu radikaale kahjutuks muuta.

Meeles tuleb pidada ka seda, et organismile ei ole pingutus lõppenud finišijoone ületamisega. Lihastöö käigus tekkinud ainevahetusjääkide eemaldamiseks organismist kulub päevi. Selleks tuleks võistlusjärgsel nädalal palju vedelikku tarbida, soovitatavalt mineraalvett, rohelist teed või puuviljamahla.

PINGUTUS SUURENDAB VASTUVÕTLIKKUST HAIGUSTELE

Organism tõlgendab pikaajalist füüsilist pingutust stressisituatsioonina ning hakkab tootma stressihormoone, näiteks kortisooli ja adrenaliini. Stressihormoonide ülesanne on mobiliseerida organismi energiaravud töötavate lihaste heaks, ent pikaajalisel toimimisel hakkavad nad alla suruma immuunsüsteemi funktsioone.

Tuleb arvestada, et pärast kurnavat võistlust on sportlase organism palju vastuvõtlikum infektsioonidele. Organismi sattunud bakterid, mis tavaolukorras kiirelt immuunsüsteemi poolt hävitatakse, saavad nüüd segamatult paljunedada ja oma elutegevuse käigus organismi kahjustada. Eriti sagedased on ülemiste hingamisteede infektsioonid, mida soodustab asjaolu, et pikemat aega kestnud forsseeritud hingamise käigus on hingamisteede limaskest saanud kahjustada (eriti talvistel võistlustel) ja haigustekitavatel võõrorganismidel on kerge sisse tungida.

Kortisooli mõju immuunsüsteemile on võimalik võistluste ajal pärssida piisaval hulgal süsivesikute tarvitamisega, kuivõrd üheks kortisooli vabanemise stiimuliks on madal veresuhkur. Samuti oleks hea nii

treeninguperioodil kui ka pärast võistlusi tarvitada C-vitamiini ja tsingipreparaate. Uurimused on näidanud, et võistluseelsel perioodil C-vitamiini ja tsinki tarvitavad maratonijooksjad haigestusid pärast maratoni oluliselt harvemini hingamisteede haigustesse. Parim vahend immuunsüsteemi turgutamiseks pärast võistlust on aga end korralikult välja magada.

KUUE SAMBA VAHELT METSASIHILE

Autor proovis ülaltoodud teooriaid järgides toituda patrullvõistluse Valge Laev. Nädal enne võistlust sai söödud peamiselt pastasid, risottot ja kartuliputru. Võistluseelne hommikusöök koosnes banaanist, kerahelbepudrust, suitsuvorstivõileivast ja jogurtist. Enne rajaleminekut sai joodud pool liitrit spordijooki. Rajale võtsin kaasa poolteist liitrit Gatorade'i spordijooki, 50 g vinnutatud veiseliha, 150 g kuivatatud banaane ja pool liitrit taastusjooki Glutamine Peptide Whey Drink. Veiseliha oli rohkem "kõhupetmiseks", kuivõrd aimata oli, et ühel hetkel muutub magus vastumeelseks ja tekib soov midagi soolast hamba alla panna.

Söögikogusest tuli täpselt välja, paratamatult tekkis mingil hetkel igatus sooja toidu järele, ent nälg ei andnud hetkekski otseselt tunda.

Suurematel väsimushetkedel sai "dopinguks" võetud lonks sibiri žensenni- ja leuseatinktuuri. Teekonna esimesel poolel oli iga energiasööst üsna tajutav, ent lõpukilomeetritel jäi ainsaks liikumapanevaks väeks siiski tahted.

Taastusjooži efekt ilmnis aga alles pärast võistluse lõppu. Mõnetunnise puhkuse järel jalule tõustes olid lihased küll kanged, ent see möödus üsna kiiresti ja järgmiseks päevaks olid nii keha kui ka vaim sama värsked kui enne võistluse algust.

Südame löögisageduse monitor näitas võistluse lõpul, et rajal olid kahekümne tunni jooksul kulutatud 5375 kcal. Lihtne arvutus näitab, et kulutatud energiahulk oli mitu korda suurem trassil söödud toiduainete energeetilisest väärtusest. Paraku saavad sellist "krediiti" endale lubada vaid vähenõudlikumad võitlejad, kel piisavad talvevarud naha alla kogutud. Seega soovitatakse toidukoguse ja -sortimendi valikul lähtuda siiski personaalsetest eelistustest ja sellest, kuivõrd varustuse kaal on samuti oluline. Tähtis on see, et kaasavõetav toit sisaldaks kõiki organismile vajalike aineid, oleks piisava energeetilise väärtusega ja maitselt vastuvõetav. **KK!**

KAITSE KODU!

KAITSELIIDU AJAKIRI KAITSE KODU! VÕTAB SESES LAIENDAMISEGA TÖÖLE

REPORTERI

NÕUDMISED

- HUVI KAITSELIIDU JA TEMA ERIORGANISATSIOONIDE TEGEVUSE JA ARENGU VASTU
- AJAKIRJANDUSLIKU TÖÖ KOGEMUS
- HEA EESTI KEELE OSKUS JA VÄHEMALT KAHE VÕÕRKEELE VALDAMINE SUHTLUSTASANDIL
- TÄNAPÄEVASE KONTORITEHNIKA TUNDMINE
- VALMISOLEK TÖÖLÄHETUSTEKS

PAKUME

- TÖÖKOHTA TALLINNA KESKLINNAS
- HUVITAVAT JA VAHELDUSRIKAST TÖÖD
- STABIILSET SISSETULEKUT
- AVALIKUST TEENISTUSEST TULENEVAID SOODUSTUSI

CV JA MOTIVATSIOONIKIRI SAATA
15. JUUNIKS 2006
ADDRESSIL: POSTKAST@KAITSELIIT.EE

Jüriöö karikas 2006 taktikalises laskmises

Tekst: TANEL JÄRVET, nooremleitnant, Kaitseliidu Tallinna malev

Jüripäeval, 23. aprillil võisteldi kuuendat korda Jüriöö karikale püstoli taktikalises (*practical-*) laskmises. Võistlus viidi läbi Kaitseliidu Tallinna maleva Männiku lasketiiru taktikalise laskmise kompleksis. Osales 23 võistkonda, kokku 87 laskurit. Ilm oli nagu tellitud, päike paistis ja sooja 15 kraadi.

Kuiva treeningu tegemiseks oli eraldi ala. Nägin, kuidas laskurid seal taktikaid, salvevahetusi, relva kabuurist haaramist ja märgile viimist trenenisid.

OHUTUSTEHNIKA JA RELVAD

Taktikalises laskmises tuleb järgida kaht ohutustehnika põhireeglit.

Esiteks: püstol on suunatud ainult märkidele. 90-kraadisest sektorist välja suunamisele (ka tühja relvaga) järgnes diskvalifitseerimine.

Teiseks: sõrm peab liikumisel ja salvevahetusel olema päästikult ära.

Võistlusel kasutati mitmesuguseid relvi: Glock, Sig Sauer, Heckler & Koch USP, PM, CZ, Walther ja Viking. Mitmed võistkonnad kasutasidki just hiljuti kaitseväes kasutusele võetud

Taani võistkond rajaga tutvumas.

püstoleid Heckler & Koch USP, mis on taktikaliseks laskmiseks väga hea relv. Märgin siiski, et Kaitseliidu Järva maleva liige Janek Tseljadinov saavutas püstoliga PM kokkuvõttes 12. koha. Heckler & Koch USP laskjad jäid kõik temast tahapoole. Nii et endiselt laseb mees, mitte relv.

Võistlejail tuli sooritada eri radadel igapähele 10–16 lasku. Padruneid kulus igal võistlejal kokku 65–70. Üks taktikalise laskmise võistlus annab julgelt 2–3 treeningu mahu, eelkõige erinevate võistlussituatsioonide tõttu. Õp-

pida sai ka teiste võistlejate taktikaid jälgides: kuidas liikuda, mis järjekorras märke lasta, et rada kiiremini läbida.

Taktikaline laskmine arendab relva käsitlemise, salvevahetuse ja tõrgete eemaldamise tehnikat, sest võrdse laskeoskuse juures on võimalik laskeaega lühendada eelkõige hea relvakäsitsemisega.

VÕISTLUSALAD JA TULEMUSED

Raja tulemus arvutati, jagades saavutatud punktide arvu ajaga (aeg käivituse laskekella helisignaali ja kell fikseeris viimase lasu helilaine, mille peale aeg peatus). Relva tühjaklaadimine ja kontroll jäid ajavõttust väljapoole.

Märklehes olid tsoonid A, B, C ja D, mis andsid punkte vastavalt 5, 3, 3 ja 1. Kahe tabamusega märklehe A-tsooni oli võimalik saada 10 punkti.

1. rada: kokku viis märklehte vahega 3–4 meetrit, millest igasse tuli tabada kaks lasku, seega kokku teha 10 lasku. Lähteasendil istus võistleja pingil ja tema relv oli kabuuris. Kiireimal võistlejal kulus raja läbimiseks 5,6 sekundit, keskmised ajad jäid vahemikku 7–13 sekundit.

Liikuv märk laskesektori keskpäigas.

2. rada: kui võistleja suutis metallmärgi maha lasta, käivitus liikuv märk, mis sõitis kahe sekundiga võistleja eest mööda. Selle aja jooksul tuli saada märki kaks tabamust. Rada nõudis täit keskendumist – väljaõppe seisukohalt ongi see taktikalise laskmise tugev külg. Reaalsuses tuleb samuti relva kasutamisel olla maksimaalselt kiire, kuid ei tohi samas kaotada täpsust.

3. rada: määrke oli viis, lisaks üks metallmärk. Raja läbimiseks kulus võistlejatel 8–17 sekundit. Esmakordselt kasutasime kõikuvat märki, mis kadus iga 2–3 sekundi tagant pantvangi varju ja ilmus siis taas ca 2 sekundiks nähtavale.

4. rada: lasta tuli varje tagant, samuti põlvelt. Enne põlvelt laskmist oli kohustuslik salvevahetus. Laskude arv oli 14. Distsants oli ca 6–12 meetrit, aega kulus võistlejatel 18–35 sekundit. Varje tagant märgi tabamiseks pidi suutma hoida stabiilset asendit, muidu kippusid lasud mööda minema. Taktikalises laskmises peab igas märklehes olema vähemalt kaks tabamust, puuduv tabamus annab kümme miinuspunkti. Samas pole piiratud, kui palju padruneid tohib salvedesse laadida või mitut salve kasutada. Kuivõrd aeg peatub viimase lasu sooritamise järel, toimub ülelaskmine laskuri enda ajast.

5. rada: laskude arv oli 16. Tegemist oli autokummidest ja puidutahvlitest rajatud ruumide puhastamisega distantsilt 3–7 meetrit. Raja läbimiseks kulutasid võistlejad 17–35 sekundit. Meenub, kuidas kohtunike laskmisel öeldi omavahel: “Laseb vanaema.” St, et lasta tuli rahulikus tempos, sest rajal oli mitmeid pantvangi kujutavaid märklehti.

Pantvangi tabamine toonuks kümme miinuspunkti, mis on üsna vales punktikaotus.

PÄRNU JA ALUTAGUSE ESILETÕUS

Vaadates, kuidas olid võistlusel esindatud Eesti piirkonnad, võib märkida, et aastatega on kujunenud tugev püstolilaskurite grupp Pärnus. Seal on talvisel ajal harjutamiseks olemas sisetiirud (Raba tänava ja Pai-

JÜRIÕO KARIKA VÕISTKONDLIK ESIKOLMIK (VÕISTKONDA KUULUS NELI LASKURIT, ARVESSE LÄKS KOLME PAREMA TULEMUS)

Koht	Võistkond	Liikmed	Tulemus (punkti)
1.	Kaitseliidu Tallinna maleva Põhja kompanii I	n-ltn Kalvi Abel, n-ltn Tanel Järvet, lpn Argo Altmäe, rms Steve Kümnik	790,8
2.	Kaitseliidu Pärnumaa malev	ltn Andres Kutser, ltn Villiko Nurmoja, lpn Teet Vaar, rms Lauri Abel	769
3.	Pärnu pataljon I	st-vbl Aare Väliste, vbl Kaspar Koovit, srs Toomas Juksaar, kpr Kersti Järva	638,7

MEESTE ESIKOLMIK

Koht	Võistleja	Võistkond	Tulemus (punkti)
1.	n-ltn Kalvi Abel	Kaitseliidu Tallinna maleva Põhja kompanii I	283,3
2.	Timo Sarenius	Soome	277,7
3.	ltn Andres Kutser	Kaitseliidu Pärnumaa malev	275,8

NAISTE ESIKOLMIK

Koht	Võistleja	Võistkond	Tulemus (punkti)
1.	kpr Kersti Järva	Pärnu pataljon	135,8
2.	lpn Anne Must	Kaitseliidu Tartu malev	96,1
3.	Violeta Pavarotnikiene	Leedu	66,6

kuse Politseikooli tiir) ning välitiiruna suvisteks võistlusteks Potsepa karjäär. Nii tekib järelkasvu, mille tõestuseks oli Pärnut esindamas kolm võistkonda. (Pärnu kandi huvilistel on võimalik ühendust võtta Lauri Abeliga aadressil lauri.abel@kool.pol.ee või telefonil 5621 2637.)

Kaitseliidu Järva maleva liige Janek Tseljadinov suutis Makarovi püstoliga lasta välja üldarvestuses 12. tulemuse.

Ida-Virumaal on Alutaguse malevas taktikalise laskmist vedamas leitnant Margus Grauberg. Kaitseliitlastest, politseinikest ja piirivalvuritest on tekkinud ca 20-liikmeline grupp, kus sirgumas tugevad laskurid. 25.–26. märtsil peeti Aidu karjääris taktikalise laskmise võistlus, mis oli raskuselt Jüriõo karikaga igati võrdne. (Huvilistel on võimalik leitnant Margus Graubergi-ga ühendust võtta aadressil mg1972@hotmail.ee või telefonil 5340 5671.)

Loodan et ka Kaitseliidu Tartu malevas tekib tuumik, kes taktikalise laskmist vedama hakkab. Tartus on korralikud sisetiirud sõjakoolis ja Nooruse tänavas ning välitiiruna saab kasutada Uniküla karjääri, kus saab ka taktikalise laskmise võistlusi läbi viia.

Märkimist vääriavad juunioride head tulemused üldarvestuses: Felix Viirlo (24. koht) ja Daniel Viirlo (32. koht).

Järgmisel aastal on kindlasti eraldi arvestus ka senioride klassis (50-aastased ja vanemad). Täna siinkohal ka Eesti *Practical*-laskmise regiooni kohtunikke. **KK!**

Akadeemilistel kaitseliitlastel on spordiklubi

Tekst: IVO VOOR, spordiklubi Akadeemiline Malevkond

Kaitseliit koondab inimesi, kes on kehaliselt aktiivsed ega põlga uusi väljakutseid. Parim viis ennast proovile panna ja muidu hästi tunda on teha sporti ja treenida keha. Kaitseliit on sportimiseks õige koht.

SALAPÄRANE TÄHEÜHEND SK AKMK

Kaitseliidu Tartu maleva juures tegutseb salapärase lühendi taha peituv SK AKMK ehk spordiklubi Akadeemiline Malevkond. Akadeemiliste kaitseliitlaste spordiklubi on asutatud 15. septembril 2003, kuid peame ennast siiski juba 1930. aastatel Kaitseliidu Tartu maleva juures tegutsenud spordiklubi tegevuse jätkajaks.

Vajadus registreerida spordiklubi juriidilise isikuna (mittetulundusühinguna), tekkis siis, kui saime selgeks, et spordiklubina saame tulevikus laiema kandepinna kui lihtsalt käputäie hoovil palli taguvate kaitseliitlastena. Asutajatel olid juba algteadmised klubilisest tegevusest ning kogemused mittetulundusühingu juhtimisest, aga ennekõike tahtmine ja ettevõtlikkus.

Põhikirja järgi võivad spordiklubi liikmeks saada lisaks Akadeemilise malevkonna ja Tartu maleva kaitseliitlastele ka kõik teised, kes tunnistavad spordiklubi põhikirja. Põhikiri rõhutab sportlikke eluviise, rahva-meelsust, positiivset ellusuhtumist ja kõike seda, mida populariseerib ka Kaitseliit. Kaitseliitu kuuluvate ja sinna mittekuuluvate liikmete suhe klubis on põhikirjaga siiski reguleeritud.

Klubi põhitegevus on suunatud spordi harrastamisele ja tingimuste loomisele oma liikmete vaba aja sportlikuks veetmiseks. Tegevuse eesmärkideks on:

- Kaitseliidu kui ühiskondliku riigikaitseorganisatsiooni tegevuse populariseerimine;
- klubi liikmete ühistest huvidest lähtudes sportimiseks ja vaba aja veetmiseks soodsate tingimuste loomine, erinevate spordialade arendamine tervisespordi vormidest kuni võistlusspordini, liikmete ühiskondliku ja kehalise aktiivsuse suurendamine;
- spordi ja ühiskondliku aktiivsuse ning teadlikkuse suurendamine klubiväliselt;
- hariduse ja tervise väärtustamine ning üldiste kõlblusnormide levitamine.

ALUSTASIME VÕRKPALLIST

Tegelemine võrkpalliga on võrreldes muude pallimängudega suhteliselt odav. See on meeskonnamäng, mida pea igaüks mingil tasemel oskab ning mis on üht-aegu rahvalik ja seltskondlik. Oleme kahel aastal osa võtnud Elioni rahvaliigast, 2005. sügisel alustasid mängimist nii SK AKMK meeskond kui ka naiskond. Kokkuvõttes saime rohkem võite kui kaotusi.

2006. aasta plaan on võtta toetajate abiga osa kõigist Lõuna-Eestis peetavatest võrkpalliliigadest ja -turniir-

ridest. Otsime täiendust nii meeskui ka naiskonda, seda eelkõige kaitseliitlaste seast. Naiskodukaitse liikmed tunnevad suurt huvi tennisemängu vastu. Praegu otsime võimalusi selle ala harrastamiseks.

Spordiklubis hakatakse tegelema ka laskmisega. Praegu lasketreeninguid ei toimu, sest malevkonna kodu juures asuval lasketiirul pole veel tegevusluba. Loa saamise järel hakatakse loodetavasti korraldama SK AKMK laskeseksiooni regulaarseid lasketreeninguid. Kavas on komplekteerida jalgpallimeeskond ja registreeruda viienda liiga mängudele. Takistuseks on seni olnud organiseerimistöö mahukus, sest põhitöö kõrvalt tuleb mängima saada vähemalt 20 meest.

Toetust oleme saanud Kaitseliidu Tartu maleva eelarvest ja liikmete annetustest, Tartu Ülikoolilt, aga alati on spordiklubilased midagi maksnud ka omast rahakotist. Alati ei ole toetatud otseselt rahaga: näiteks oleme saanud kaitseliitlaste abiga lasta tasuta trükkida kirju võistlussärkidele, soodsamat saaliüüri jms.

Seni on organisaatorid teinud klubitööd vabatahtlikuna ja palgata. Tasu on see, kui näed noorte meeste kuraasi, vanade osavõtlikkust ja naisvõrkpallurite säravaid silmi. Seepärast üleskutse igaühele: Tule panti! Lisateavet leiad SK AKMK koduleheküljelt (<http://www.ut.ee/akmk>). **KK!**

Akadeemiliste kaitseliitlaste spordiklubi on asutatud 15. septembril 2003, kuid peame ennast siiski juba 1930. aastatel Kaitseliidu Tartu maleva juures tegutsenud spordiklubi tegevuse jätkajaks.

Akadeemilised kaitseliitlaste teevad sporti lustiga ning võivad mängu mõnuga.

OMA NÄOGA FIRMA – SUREFIRE

Juhtimise rajamine insenerimõttel põhinevale tootmisele ei ole äris just tavapärase. Märksa sagedamini kohtab turunduskaalutlustest lähtuvaid ettevõtteid, kes tahavad oma kukru kasvatamiseks müüa tooteid maksimaalse hinnaga, mida tarbija on nõus maksma. Peasi on, et aktsionärid oleksid rahul. Selliste põhimõtete järgi juhitakse ka enamikku taskulampe tootvaid ettevõtteid.

SureFire on teistsugune. Firma asutaja ja president dr John Matthews on kaitsnud California Tehnoloogiainstituudis laserholograafiateemalise doktoritöö elektrotehnika erialal. Tema esimene firma oli teerajajaks laserite tööstusliku kasutamise vallas. Hiljem on ta tegelnud lasersihikuga relvade arendamisega. Sellest kasvasid välja relvadele kinnitatavad lambid, millest tekkis tavapäraste taskulampide tootmise idee. Nii sündiski SureFire.

Ühtlasi süstis dr Matthews oma armastuse tipptasemel insenerimõtte vastu ka otse firma SureFire südamesse. "Teeme ainult parimat," on loits, mida firma insenerid koosolekutel iga päev kuulda võivad. Ja need koosolekud on rahvarohked, sest SureFire'i palgal on peaaegu 40 inseneri – iga kümne töölise kohta insener –, sest valgustehnoloogia areneb pidevalt.

Taktikalise valgusti üheks eripäraseks kasutusala on sõjalised erioperatsioonid. Kui minevikus oleks sõdur tavalise taskulambi lahingu ajal põlema pannud, oleksid omad ta tõenäoliselt maha lasknud, sest tema lambikese valguskiir oleks andnud vaenlasele suurepärase selguse vägede positsioonidest ja võimaluse selle põhjal tuld juhtida.

Ent tänapäeva relvakonfliktides ei ole vaenlase väljajuurimine enam nii lihtne kui Teise maailmasõja päevil, mil Ühendriikide sõjavägi kasutas majade kind-

lustamiseks lihtsat võtet: tuleb heita ruumi granaat ja pärast plahvatust hooga sisse tormata. Tol ajal ei jätetud ühtegi vaenlast jalule. Tänapäeval, kui sõjad on muutunud poliitiliselt tundlikumaks, ei saa enam hoonet niisama lihtsalt koos inimestega õhku lasta. See tuleb läbi otsida. Lahingupiirkonnas võib olla liikvel ka tsiviilisikuid ja vahet ei tule teha mitte üksnes sõpradel ja vaenlastel, vaid ka neutraalsed tsiviilisikud ära tunda. Seetõttu läheb võitlejatel vaja valgust.

Sellises olukorras on taktikalisel valgustil sootuks uued ja omalaadsed kasutusala.

Taskulamp on töövahend, millega inimene saab kontrollida ümbritsevat keskkonda. Sarnaselt teiste töövahenditega on igal taskulambil üks põhiline kasutusala, mis sõltub lambi ehitusest. Näiteks kuue liitiumakuga SureFire M6 Guardian®, mille valgusjõud on pimestav 500 luumenit, on suurepäraseks töövahendiks eriuksuse liikmele, kes peab näiteks narkopesa ründamisel vastast pimestama. Samas on M6 sedavõrd suur ja raske, et ei sobi pöranda all tegutsevale ohvitserile ega tsiviilisikule, kes vajab pigem midagi, mida on lihtne kaasas kanda ja taskusse peita.

Kui kasutate taskulampi enesekaitseks, peab selle valgusjõud olema vähemalt 60 luumenit. Firma SureFire hinnangul peaks sellest valgusjõust piisama, et ajutiselt pimedusega kohanenu silmadega kallaltungijad. Inimesed, kes ei tööta politseis, sõjaväes ega päästeüksuses, ei vaja enamasti lampe, mille valgusjõud ületab 140 luumenit.

Pange tähele! Paljude SureFire'i taskulampide valgusjõud on reguleeritav sellesse paigaldatud valguselemendi abil. Näiteks FBI ja U.S. Air Marshals'i üksuste standardvarustusse kuuluv Z2 CombatLight sisaldab tehases väljumisel P60-tüüpi valguselementi, mis suudab 60 minuti jooksul välja anda 65 luumenit. Kui mudelisse Z2 paigaldada lisavalikuna pakutav valguselement P61, saavutatakse väljundvalgusjõuks pimestav 120 luumenit, ent taskulambi tööaeg kahaneb 20 minutini.

Lisainfo: <http://www.bac-military.ee>

Baltic Armaments Co. Ltd., Veerenni 56, PK 21, 11313 Tallinn, Eesti
Tel: +372 646 0113; faks +372 646 0113, e-mail rifle2@rifle.ee

Soomes osatakse riigikaitseõpetus atraktiivseks muuta

Fotod: ANU ALLEKAND

Kaitseliidu noorteorganisatsioonid on välja kujundamas koostööd Soome Riigikaitsekoolituse Assotsiatsiooniga. Selle eesmärgiks on lisaks noortejuhtide kogemuste vahetamisele anda kahe riigi õpilastele võimalus teineteise tegevusega tutvumas käia. Praegu on kokku lepitud, et nii tänavusele Ernakesele kui ka Mini-Ernale tulevad soomlased vaatlejatena, et järgmisel aastal välja panna ka oma võistkonnad. Kummalgi võistlusel teise koha pälviv Eesti võistkond aga läheb auhinna-reisile Soome.

Kaitseliidu ülema nõunik Anu Allekand ja Noorte Kotkaste peavanim kapten Aivar Sarapik käisid 22. ja 23. aprillil Soomes Helsingi Kaartin Jääkärirykmentis jälgimas 350 Helsingi keskkooliõpilasele korraldatud kolmepäevast riigikaitsekursust.

Soome Riigikaitseõpetuse Assotsiatsiooni pilootprogrammi raames korraldatakse selliseid kevadisi ja sügisesi tutvumislaagreid gümnaasiumide lõpuklasside õpilastele juba viis aastat. Aastas saavad kaitseväega tutvuda kuni 33 000 vabatahtlikku abiturienti kogu Soomes. Kusjuures seda tehakse ressursisäästlikult – rügemendi juures tegutseva allohvitseride kooli õppurid saavad noori juhendades juhibraktikat, vabatahtlikud välikokakursustel osalejad toitlustamispraktikat ja õpilased näevad kolme päeva jooksul mitut liiki Soome armee pakutavat väljaõpet. Laagris tutvutakse näiteks orienteerumise, riviõppe, välimeditsiini, enesekaitse, jaorünnaku, kaevikute rullimise ja palju muuga. Õpilased saavad nii Pasi soomukis maastikul sõitmise kui ka telkides ja kasarmus ööbimise kogemuse.

Allohvitserid tutvustavad enesekaitset.

Välikokad saavad erialapraktikat.

Õpilased tutvuvad välimeditsiiniga.

Skautide marss.

Oma külaskäigu teisel päeval jälgisid Kaitseliidu noortejuhid Helsingi kesklinnas korraldatud Soome skautluse sajanda aastapäeva tähistamiseks korraldatud Helsingi piirkonna skautide rongkäiku. Sellise rongkäigu korraldavad skaudid igal aastal nädal enne legendaarseid Vappu pidustusi, st maiööd. Tänavu marssis Helsingis 3000–4000 skautlikku noort ja teist sama palju täiskasvanuid kogunes tänavate äärde neid jälgima. Lippude järgi otsustades oli väljas umbes poolsada rühma.

Helsingi skaudid kogunemas parlamendihoone treppidele.

Kindral Tõnissoni rännak-jooks 2006

22. aprillil korraldatud rännak-jooksuga tähistati nii aasta möödumist kindral Aleksander Tõnissoni ausamba avamisest 19. juunil 2005 Jõhvis kui ka tema 131. sünniaastapäeva 17. aprillil.

Tekst: KADRI-LIIS BOGENS ja LIISU TASA, Alutaguse ringkonna Illuka rühm kodutütred

Kell 10 oli kindral Tõnissoni rännak-jooksu pidulik alustamine Jõhvis kindrali ausamba juures, aga meie kogunesime 10.30 Pannjärve tervise- ja sportkeskusesse, kus tehti kohaloleku kontroll. Seejärel anti militaarjooksu start. Rajale suundusid varustusega kaitseväelased ja Viru Üksik-jalaväe pataljoni sõdurid – nende distantsi pikkuseks oli 20 kilomeetrit.

KADRI-LIIS BOGENS:

Minu meelest oli rada väga raske, kuid mu sõbranna Ave, kes on kõva sportlane, ergutas mind, kui väsimata kippusin, ja aitas finišisse. Pingutus vääriski vaeva: sain teise koha ja kaela hõbedase medali. Ave tuli võitjaks ning pälvis parima kodutütred auhinna.

Kell 11.40 lähetati 8–12-aastased lapsed kolmekilomeetrisele rajale ja kell 11.50 13–17-aastased võistlejad viiekilomeetrisele jooksule. Koos nendega startisid ka rahvajooksust osavõtjad, kellel tuli läbida kümnekilomeetrine rada.

Rajad olid rasked, mägised ja mõnes kohas jäised, aga see-eest hästi tähistatud, mistõttu keegi ei eksinud.

Üks meist – Kadri-Liis Bogens – osales 8–12-aastaste, teine – Liisu Tasa – 13–17-aastaste jooksus. Finišis said kõik lõpetajad endale mälestusdiplomi ja võitjad kaela medalid.

Suur tänu kokkadele, kelle keedetud supp ja tee maitsesid pärast jooksu iseäranis hästi. Nii et ka nemad tegid kõik selleks, et saaksime öelda: tore võistlus oli! **KK!**

LIISU TASA:

Osalesin 13–17-aastaste jooksus. Mul vedas, sest selles vanuserühmas võistlesin kodutütredest vaid Kristeliga kahekesi. Kristel on nii kõva sportlane, et teda ei suuda ma ealeski võita. Kuid suurema pingutuseta sain teise koha, kusjuures olin rajal kiirem koguni mõnestki poisist. Hea meel on mul ka sellepärast, et vanema vanuseastme poiste kolmikvõidu said Illuka rühma noorkotkad.

VASTAJA VÕIDAB ALATI

KAITSE KODUS! 1/2006 ILMUNUD MÄLUMÄNGUKÜSIMUSTE VASTUSED.

1. Alo Matiisen.
2. Konstantin Päts, Jüri Vilms ja Konstantin Konik.
3. Viimsi mõis, mille Laidoner sai teenete eest Vabadussõjas.
4. Aleksander Tõnisson.
5. Sakala.
6. Julius Kuperjanov, kes on maetud Tartusse Raadi kalmistule.
7. Ansambli Propeller kontsert.
8. Lydia Koidula.
9. Peeter I (Suur), Vabaduse väljak, sest seal asus Peeter I ausammas.
10. 1933. aastal arhitekt Alar Kotli projekti järgi ehitatud Vigala kiriku torn, mis on ühtlasi nii Vabadussõjas langenute kui ka 1905. aasta revolutsioonis ja Esimeses maailmasõjas hukkunute mälestusmärk. Tahvliitel torni seinas on hukkunute nimed, tahvliite kohal konsoolidel seisavad graniitskulptuurid Sõdur ja Talumees. Kõrgel kiriku ukse kohal asub Vabadusrist. Torn ennistati algsel kujul mais 1988, esimesena Eesti vabadussambaist.

Päris õigeid vastuseid toimetuse seekord ei saanudki, seetõttu loositi auhind välja kõigi vastanute vahel. Kaitseväe meene saab loosi tahtel **PIRET KUUSIK**. Toimetuse võtab võitjaga ühendust.

Peremees Tõnu Pendis viipab käega, kuid tema truu abimees Arleta juba teab, kuhu vaadata ja kuidas reageerida. Need oskused on nõudnud aga pidevat tööd ja treeningut. Ainult siis on koeral selge nii töö kui ka see, et koerajuhile tuleb kiiresti ja täielikult alluda.

Valvekoer ongi kuri

Tekst ja fotod: VIIRE VILLANDI

Mäletan lapsepõlvest, et teenistuskoera mõistega seostus eelkõige suvelaagrites demonstreeritud tige piirivalvekoer, kes vatijopes figurandi varukatpidi kinni püüdis. See koer näis nii kuri, et ei meelitanud isegi koertega harjunud last ligi astuma. Kuigi tänapäevane varukatrenn pole tollasega enam võrreldav, on valvekoer endiselt kuri ja sissetungijale ohtlik.

VALVEKOERA ÄRA EI OSTA

Koerte haukumine ei saada üksnes linnaserva eramupiirkonna vaikselt tänaval jalutavat võõrast, vaid ka õhtusel ajal laoplatside ja tööstusrajatiste vahel kondajat.

“Valvekoera efekt on eelkõige psühholoogiline,” selgitab koerte kuulekustreener ja kolme saksa lambakoeraga Tartus Ropka tööstuslinnakus suurt osa AS TREFi territooriumist valvamas käiv Tõnu Pendis. “Siin Ropkas on peaaegu igal platsil koeraga valvur ja koerad annavad haukudes üksteisele edasi teate, et keegi on lähikonnas liikvel.” Sellel koerte “kõnekooril” on oma mõju – juhuslik huligaanitseja naljalt neljajalgsete valvurite territooriumile ei kipu.

Tõnu Pendis selgitab, et tal on valvata väga suur territoorium, seetõttu on koertest, kes sellel silma peal aitavad hoida, suur abi. “Õigeid valvekoeri tuleb pidevalt treenida. Neis peab kinnistuma automatism käsule kuuletuda,” selgitab ta. Valvekoer ei pea üksnes sissetungija või pahategija varrukast haarama – kuigi nn varukatrenn on valvekoerte väljaõppe üks põhielement –, vaid ka sellest käsu peale lahti laskma. Koer ei pea üksnes kurjategijat kinni pidama ja paigale sundima, vaid korraldusel tema juurest ka lahkuma. Näiteks Saksamaal, kus aretustöö on tunduvalt ran-

gem, jäävad koerad, kes võistlustel figuranti käsu peale kuulekalt lahti ei lase, paaritusest kõrvale.

Tõnu Pendis praegusest kolmest töökoerast on peamine Luhaotsa kennelist pärit nelja-aastane Arleta. “Arleta pole tegelikult töö-, vaid näitusekoer,” selgitab Tartu Saksa Lambakoerte Klubi Uran aktiivne liige Pendis. “Praegu on ta ka parimas võistlejaes.” Lisaks Arletale on Pendisele seltsiks Luhaotsa Senni ja päris töökoerte soost Fest Kiefer Zenta. Kõik nad on saksa

lambakoerad – see tõug sobib valvekoeraks eriti hästi.

“Valvekoer on õppinud valvama ja ta on tõesti kuri, kui oma tööd teeb,” ütleb Pendis. Nii et meelitus- te või vorstirõngaga sellist looma ära ei osta.

KOER JA PEREMEES

Kurja koeraga on aga see lugu, et nende ohtlikkusest ei räägita üks-

nes linnalegende. Kahjuks on ka tegelikkuses ette tulnud, et kurjaks õpetatud koer võtab peremehe üle võimust. Tõnu Pendis noogutab selle jutu peale ja ütleb, et mõistagi on korralik valvekoer oma grupis alfa, see tähendab liider. Ja kui inimene ei oska koera silmis ise alfa olla, vaid läheb teda, kes ta end ise olukorra tegelikult kontrollijaks ja valitsejaks peab, segama, on kurva lõpuga konflikt võimalik.

“Koera, eriti valvekoera välja õpetades ei tohi hetkekski unustada, et ollakse tema peremees,” selgitab Pendis mängureeglite paikapanekut. Võõra sissetungija vastu aga peabki valvekoer tige olema. Tige, kuid kuulekas. Samas peab peremees ka jälgima, et töö koera ohtu ei seaks. “Mulle on Arleta nii oluline sõber, et ma ikka mõtlen enne vähemalt kümme sekundit, kui ta pahategijale peale ässitan,” ütleb Pendis ja lisab selgituseks: “Sest kurikaelal võib näiteks nuga kaasas olla.”

Oma üheksa-aastasest valvuri- praktika ajast teab ta vaid ühte korda meenutada, mil koer tõesti joomast ja kuuletumatut sissetungijat kinni pidama tuli saata. Enamasti piisab juba sellest, et lõrisev loom on ligiduses.

Koera valvatavast territooriumist soovib Pendis heaga eemale hoida. “Alati ei pruugi olla valvekoeraks igati kuuletuv loom, vaid lihtsalt üksjagu kuulekustrenni teinud kodukoer,” selgitab Pendis, kes peab oma tõeliseks kutsumuseks just koerakoolitaja tööd, millele ta pühendab valvuriametist ülejääva aja. “Või on tegu noore koeraga, kelle kuuletumine pole veel nii automaatseks saanud nagu korralikult treenitud täiskasvanud koerale omane ning kes võib te- gutsedes liialt hasarti minna.” Ka suurüritustel piirajatel abiks olevad koerad on enamasti just väljaõppe saanud kodukoerad. **KK!**

Õpi orienteeruma: Kuidas mõõta kaugusi?

Tekst: KALLE KALM

Laias laastus võib kaugusi mõõta kahel viisil: otseselt ja kaudselt. Otsese mõõtmise puhul kasutatakse eririistu ja mõõtevahendeid ning lugem saadakse pikkusühikutes. Kaudse mõõtmise puhul hinnatakse kaugusi kas silmamõõduliselt või mõõtühikutes, mis pole pikkusühikud (nt aeg, sammud) ning arvutatakse saadud andmed hiljem ümber pikkusühikuteks.

SILMAMÕÕT JA LIIKUMISKIIRUS

Silmamõõduline hindamine on võimalik väga vähestel juhtudel, sest eeldab väga head nähtavust. Samas on see väga ebatäpne meetod, mille puhul võib viga ulatuda isegi 100%ni. See pärast ongi kauguste silmamõõduline hindamine soovitatav vaid erandjuhtudel, kui pole võimalik kaugust teisiti mõõta. Lisaks peab mõõtjal olema vilunud silm. Oma praktikast lähtudes soovitan hinnata kaugusi silmamõõduliselt 20–30 m piires (maksimaalselt 50 m).

Tunduvalt täpsem on mõõtmine ajaga, sest on üldteada, et inimene läbib käies tunnis 5–6 km. Kui liikuda kiirusega 6 km/h, läbib minutiga 100 m. Teades aega, mis on kulunud vahemaa läbimiseks, saame välja arvutada ka teekonna ligikaudse pikkuse või kauguse mingi objektini.

Kindlasti on aga vaja enne kontrollida oma liikumiskiirust nii kõndides kui ka joostes, sest aeg-ajalt on vaja kaugusi hinnata ka joostes. Seda on kõige parem teha staadionil, sest sealse raja pikkus on teada. Staadioni puudumisel võib kiiruse mõõtmise ette võtta mõnel vaiksemal maanteel, kus on olemas kilomeetripostid.

Ajast aega on inimesed tegelnud asukoha määramise ja kauguste mõõtmisega. Seda on vaja nii maal kui ka merel. Pidevalt on täiustunud ja arenenud mõõtmisvahendid ja -meetodid. Püüan anda praktilisi näpunäiteid kauguste mõõtmiseks lihtsate vahenditega.

Kiirust võiks mõõta ka veidi kiiremal jooksul. Olenevalt treenitusest kulutab sörkjooksja 1 km läbimiseks 4–6 minutit. Kõik need andmed enda kohta on vaja meelde jätta, aga algajatel tasub need koguni üles kirjutada.

MÕÕDULINT KUI LIHTSAIM MÕÕTERIIST

Riistu, mida kasutatakse kauguste mõõtmiseks, on palju ja erinevaid (mehaanilised, optilised, elektroonilised), erinev on ka nende mõõtmistäpsus. Kindlasti saavutatakse aga algelisimagi mõõteriistaga täpsem tulemus kui kaudsel meetodil. Jätame väga keerulised ja eriteadmisi nõudvad riistad kõrvale ning vaatame mõningaid lihtsamaid ja kättesaadavaid.

Kõige levinum mõõtevahend on mõõdulint. Neid valmistatakse erinevatel viisidel pikkustes alates meetrist ja lõpetades 50

m pikkuse maamõõtjalindiga. Lindiga mõõtmisel on üldjuhul vaja kahte inimest ning mida pikem on lint, seda rohkem nõuab sellega

töötamine hoolikust ja isegi füüsilist jõudu. Hea lint on üsna kalline, nõuab hoolikat ümberkäimist mõõtmisel ning puhastamist ja õlitamist pärast möödastamisi.

Võimalik on aga valmistada endale ise lint. Selleks sobib kõige paremini nõukogudeaegne telefonikaabel, mis on piisavalt peenike ja tugev ega veni ning ei kaalu ka kuigi palju. Vaja läheb umbes 51 m pikkust kaablijuppi. Etalonlindi järgi tehakse selle algusesse ja iga 5 m järele sõlm ning veetakse see korralikult kokku. Lugemise hõlbustamiseks peaks iga teine sõlm olema topeltsõlm. Kaabli otstesse tuleks teha veel aasad, et seda oleks mugavam käes hoida. Ja mõõtevahend, mis ei jää alla korralikule lindile, ongi valmis.

“Lint” tuleb kerida mingile poolile või valmistada selle tarbeks spetsiaalne hark, et mõõtmisvahendit oleks mugavam transportida. Mii-nuseks on see, et nii ei saa mõõta täpsemalt kui ±5 m, aga selle probleemi saab lahendada, kui taskus on teine lint, millega saab mõõta lühemaid vahemaid ja täpsemalt.

SAMMUPIKKUS KUI MAAMÕÕDUSIRKEL

Kui maastikul pole eriti suuri takistusi, võib üksinda töötades kasutada mõõtmiseks ka vana head kahe-meetrise haaravahega mõõtesirkli.

Kui maastikul pole eriti suuri takistusi, võib üksinda töötades kasutada mõõtmiseks ka vana head kahe-meetrise haaravahega mõõtesirkli. Igal inimesel on aga kaasas ka oma isiklik kokkupandav mõõtesirkel – tema jalad.

Töötada saab kiirelt ja tulemus on üsna täpne. Igal inimesel on aga kaasas ka oma isiklik kokkupandav mõõtesirkel – tema jalad.

Sammudega mõõtmine tundub esmapilgul keeruline ja ebatäpne, kuid selgitan kohe, et kaudsetest mõõtmismeetoditest on see usal-

dusväärseim ja täpseim. Õppinud mehed ja head “riistad” suudavad garanteerida normaaltingimustes vea, mis ei ületa 2%. Aga ka suhteliselt väikese kogemuse ja harjutamisega on 5%line viga saavutatav ja see on juba piisav täpsus, kui võrrelda silmamõõdulise mõõtmisega. Nii et tasub proovida.

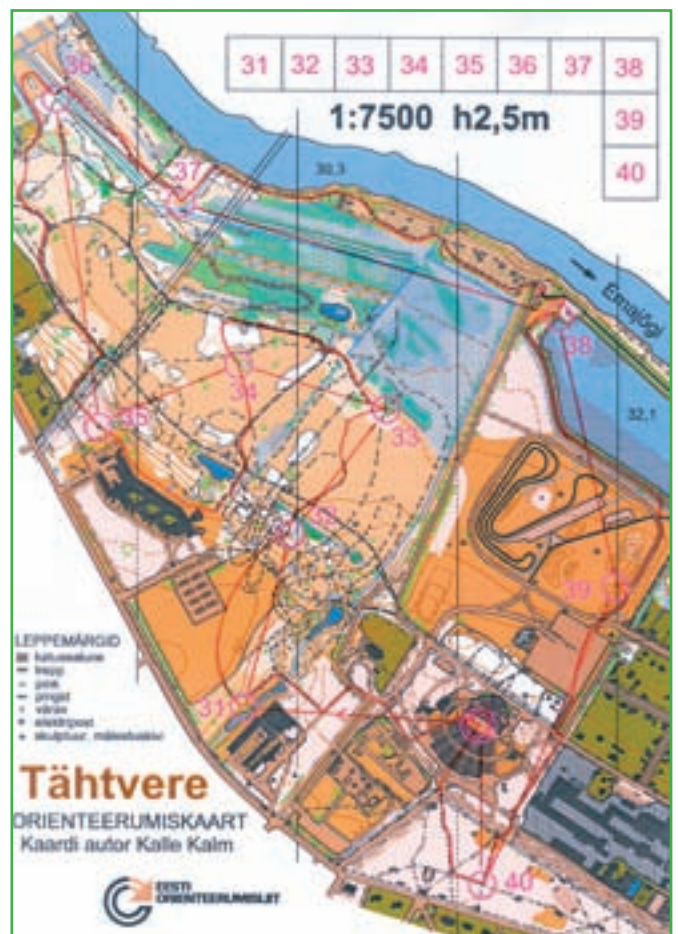
Kogu sammumõõtmise tehnoloogia ja usaldusväärne tulemus põhineb sammupikkusel, mis peab olema alati konstantne, st ühepikkune. Sammupikkus sõltub aga paljudest asjaoludest (inimese pikkus, riietus, jalatsid, pinnas, takistused, reljeefi tõusnurk jne). Kõige tähtsamad on selle juures inimese pikkus ja sellele vastavalt sammupikkus, mida tuleb teada ja millest tuleb kindlasti kinni pidada. Et oleks vähem aritmeetikat, loetakse sammumõõtmise juures sammupaare (sp).

Nüüd vaadake tabelit. Seal on antud soovitatavad sammupaaride arvud inimesele, kelle kasv on 165–195 cm. Need, kelle pikkus jääb tabelis toodud piiridest välja, peavad valida pikkusele lähima skaala. Nüüd tuleb seada sammud staadionile või mõõta välja 100 m lõik ning püüda seal kõndida tabelis toodud sammupikkusega. Seda tuleb teha mitmeid kordi ja päevi järjest, et sammupikkus kinnistuks.

Kui on saavutatud mingi stabiilne sammupikkus normaaltingimustes, tuleb mõõta 100 m pikkused lõigud ka raskendatud tingimustes (nt vastu mäge, soos, lumes, kõrges rohus jne). Kohe on näha, et sealse normaal-sammuga pole kauguste mõõtmisel midagi peale hakata. Et säilitada kindel sammupikkus, tuleb nüüd hakata sammu venitama. Mida raskemad on tingimused, seda rohkem tuleb hakata sammu venitama. Seejärel minge uuesti normaaltingimustesse ja vaadake, kuidas tuleb hakata sammupikkust jälle tagasi tõmbama. Harjutada tuleb pidevalt, et tekiks sammupikkuse tunnetus ja stabiilsus erinevates tingimustes.

TABEL. SAMMUDE HULK VAHEMAA KOHTA SÕLTUVALT INIMISE KASVUST

Kaardil (mm)		Looduses (m)	Looduses (sp)		
mõõtkava 1:5000	mõõtkava 1:10 000		inimese kasv 170 cm	inimese kasv 180 cm	inimese kasv 190 cm
1	0,5	5	3	2,75	2,5
2	1	10	6	5,5	5
3	1,5	15	9	8,25	7,5
4	2	20	12	11	10
5	2,5	25	15	13,75	12,5
6	3	30	18	16,5	15
7	3,5	35	21	19,25	17,5
8	4	40	24	22	20
9	4,5	45	27	24,75	22,5
10	5	50	30	27,5	25
11	5,5	55	33	30,25	27,5
12	6	60	36	33	30
13	6,5	65	39	35,75	32,5
14	7	70	42	38,5	35
15	7,5	75	45	41,25	37,5
16	8	80	48	44	40
17	8,5	85	51	46,75	42,5
18	9	90	54	49,5	45
19	9,5	95	57	52,25	47,5
20	10	100	60	55	50

Praktikas kasutatakse sellist samumudega mõõtmist ilmselt kõige rohkem orienteerumiskaartide joonistamisel, kus sellisel viisil on saavutatud väga suur suhteline kaarditäpsus.

Kasulik on teha kindlaks sammupaaride arv 100 m kohta joostes ja loomulikult sedagi erinevates oludes, sest ka seda võib mingil hetkel tarvis minna. Head astumist. **KK!**

ÜLESANDED

1. Võtke eeskujuks artikli juures avaldatud tabel ja täiendage seda. Valmistage tabel kaartidele mõõtkavaga 1:7500 ja 1:20 000 ning inimestele, kelle kasv on 160 cm ja 200 cm.

2. Mõõtke artikli juures olevalt kaardilt orienteerumisraja pikkus ja võistleja liikumistee pikkus. Mitu protsenti on liikumistee rajast pikem? Vastusesse pange kirja kõik need kolm suurust. Aga pärast orienteerumisvõistlust kandke ka oma liikumistee kindlasti samuti kaardile ja võrrelge seda sõprade omadega.

Vastuseid ootame aadressil postkast@kaitseliit.ee 20. juuniks 2006.

KAITSE KODUS! 1/2006 ILMUNUD ORIENTEERUMISÜLESANNETE VASTUSED:

1. Geograafilised meridiaanid
2. Mets
3. Avatud maastik (ala)
4. Segamets
5. Kivi
6. Magnetilisse põhja (magnetilisele põhjapoolusele)
7. Keeluala
8. Halb läbitavus (halb joostavus)
9. Suur toru
10. Allikas

Kaardipusle: Kaardil oli Tartu orienteerumisklubi Ilves embleem.

KAITSELIIDU MEENE TEENIS ÄRA JAAN KARELSOHN, KES TEADIS ÜHEKSAT ÕIGET VASTUST. Toimetus võtab võitjaga ühendust.

“Vastaja võidab alati” on Kaitse Kodu! noortelehe Proovikivi nuputamisrubriik. Siin hakkavad ilmuma 10 küsimusest koosnev ajaloo ja Eesti teemaline viktoriin ning kaardi- ja orienteerumisülesanded. Edaspidi lisandub ehk muudki huvitavat. Küsimused on mõeldud kodutütre- ja noorkotkaealistele ehk 8–16-aastastele õpilastele.

TÄHELEPANU! Suur küsimisvõistlus “KÜSIMINE TEEB TARGAKS” jätkub!

Ootame 20. juuniks aadressil postkast@kaitseliit.ee sinu koostatud kümnet küsimust, teemaks ajalugu, Eestimaa, kodukaitse, sõjandus ja kõik muu, mida arvad sobivat Kaitse Kodu! noortelehe temaatikaga. Lisage ka õiged vastused ja loetelu kasutatud kirjandusest. Parimad küsimustikud ilmuvad Kaitse Kodu! noortelisa rubriigis “Vastaja võidab alati”.

1. 1937. aastal tuli Eesti Laskurliidu võistkond Helsingis maailmameistriks ja sai enda valdusse ihaldatud rändauhinna – Argentiina karika. Lisaks karikale saadi auhinnaks veel midagi või kedagi ja see auhind pani aluse ühele väga tuntud Tallinna asutusele. Millisele?

2. Pildil on üks Eesti loodusteadlane ja publitsist. Sündis see mees 29. jaanuaril 1935 Aruba saarel. Neli aastat hiljem tuli ta vanemate ja vennaga Eestisse esialgsete plaanidega ajutiselt oma sünnimaad vaatama. Sõja tõttu jäidki nad Eestisse. Kes on see mees?

3. Suitsupääsuke (pildil paremal) on peale Eesti veel ühe riigi rahvuslind. Millise riigi?

4. Ta oli viimane eestlasest elukutseline maadleja. Ta sündis 1887. aastal Luunja vallas Tartumaal. Tuli elukutselisena seitse korda maailma- ja viis korda Euroopa meistriks. Pärast sõda sattus mees Saksamaale interneeritute laagrisse, kust omakorda Nõukogude vägede kätte. Pärast seda pandi see mees maadlustreeneriks Pu-naarmee väeossa Saksamaal. Ta suri 1949. aastal Berliinis. Kellest on jutt?

5. Ainult ühe riigi lipul peale Eesti oma on kasutatud sinist, musta ja valget. Seda lippu näed kõrvaloleval joonisel. Paradoksaasel kombel on ka selle riigi elanike arv ligikaudu võrdne Eesti elanike arvuga. Mis riigi lipp see on?

6. Küsitav ajakiri ilmus aastatel 1935–1940. Oma poliitiliselt suunitlusest oli ajakiri vasaktsentristlik ja opositsioonis Pätsi režiimiga. Ajakirjas võtsid sõna paljud tuntud avaliku elu tegelased nagu A. H. Tammsaare, Friedebert Tuglas, Gustav Suits, Hugo Raudsepp ja teised. Oma esimese trükiproovi tegid ajakirjas Juhan Smuul ja Ralf Parve. Ajakiri paistis silma operatiivsusega (näiteks avalda juba 1939. aastal üldjoontes Molotovi-Ribbentropi pakti salaprotokollid). Oma opositsioonilise hoiaku pärast suleti küsitav ajakiri mitu korda. Vaatamata vasakpoolsusele oli see ajakiri esimene, mis pärast 1940. aasta juunipöört kinni pandi. Mis oli selle ajakirja nimi?

7. 1934. aastal pidid toimuma Eesti esimesed presidendivalimised, aga nagu me teame jäid need eelnenuid riigipöörde tõttu ära. Presidendikandidaate oli neli: Johan Laidoner, Konstantin Päts ja August Rei ning veel üks mees, keda peeti valimiste favoriidiks. Ta oli lõpetanud 1902. aastal Vilniuse sõjakooli, hiljem olnud muu hulgas Eesti Vabariigi sõjaminister ja 1925. aastal kindralmajorina erru läinud. Kes oli see mees?

8. Kui kaua kestab päikese tõus ja loojang Narvast Vilsandini ehk mitu minutit on kohalike aegade vahe Eesti läänepoolseima ja idapoolseima punkti vahel (vastust ootame täpsusega ±2 minutit).

9. Selles loetelus on seitse Eestimaa valda: Viiratsi, Tarvastu, Põdrala, Puka, Rõngu, Rannu ja ... vald. Vahel kutsutakse neid valdasid Seitsmeks vennaks, kes hoiavad kaheksandat. Milline Eesti vald sobib lünka? Mis neid valdasid ühendab?

10. Kohe pärast Eesti okupeerimist N Liidu poolt 1940. aasta suvel algas Eesti senise ühiskonnakorralduse lõhkumine. Ühe esimese asjana likvideeriti Kaitseliit, mille asemele loodi 1940. aasta juuli alguses Rahva Omakaitse. See likvideeriti juba paari kuu pärast, põhjuseks miilitsa moodustamine, aga ka organisatsiooni vähene kasutegur ja selle liikmete distsiplineerimatus. Organisatsiooni ametlik lühend oli RO, mida kanti ka käisel. Kuidas luges seda lühendit rahvasuu?

KÜSIMUSED KOOSTAS TARTU ÜLIÕPILASTE MÄLUMÄNGU KLUBI

Hoidke alt ...

									LAURI 2006	Ohvitseri teenin-daja	<i>Ruma</i>	▼	Kalevi-poja koer	Pool-saar Aasias
									Kaavik	→				
									<i>Ruma</i>		Business Kirjanik	→		
									Soome jooksu-kuulsus	→				
									Rong inglise k.	→				
									Lühi-sõnum	→			Apteek Tallinnas	
									<i>Ruma</i>		Kolm-Pank Eestis	→		
<i>Ruma</i>	Raketi-väe all-üksus	Oleum lühend.	Endine F-1 sõitja	Kreeka täht	Okei!	Järv Türgis	<i>Ruma</i>	Lennuki-mark	Troopika-pöösas Oda-viskaja	→				Näitleja
Sõjaväe auaste Venem.-l	→	→	→	→	→	→		→			Võõrap. m.nimi Piirits	→		→
USA osariik	→						Pill Linn Lätis	→						Härrad
<i>Ruma</i>		Võrgu-nõel Uimasus	→		Naatrium Eesti Eurolaul 2004	→		Lill Samm	→					→
Doku-mentat-siooni kontroll	→					Tänav Tallinnas Koori-juht	→				USA rockbänd Ravim-taim	→		
Tähtis hape	→			<i>Ruma</i>									Valus! Juurde-kasv	→
Negat-sioon	→		Läbi-Krüpton	→			Riik Aasias Köver idamaine möök	→				Tint inglise k. Ürgaeg	→	
Mööbli-firma	→				Kartlik Tasku-kell	→			Riide-sort Mister	→				Noot
Naise nimi	→								Kalad Küla Sõmer-palu vallas	→				→
Rinde vasak või parem tiib	→													
Faire suivre	→		... pogodi! Köide	→		Veealune lõhke-seade MÖLDRE	→							
<i>Ruma</i>		Aja-kirjanik LUNDVER	→											
Püha mõte	→				Endine tantsujuht Lennuki-mark	→								
Neo-düüm	→		Siberi hirm	→										
Kuulus Anna kirjan-dusest	→													

- Ilusat emadepäeva
- Kevadekuulutajad
- Ühesõnaentsüklopeedia
- Järvikrüpto
- Eesti linnad. Kunda
- Homokapp

GRAND PRIX 2000 KROONI

POOLAASTAAUHIND
VIDEOKAAMERA
CANON MV800

Laskevõistlusi Männikul

Tekst: MART PUUSEPP, major

ÕHKRELVAVÕISTLUS "MÄNNIKU ÕHK"

Kui Männiku laskekompleksis valmis 2002. aastal õhkrelvatiir, alustati ka õhkrelvalaskevõistluste "Männiku õhk" korraldamist. Tänavu oli osavõtjaid juba 113 (nii Kaitseliidust, Piirivalvest, kaitseväest kui ka mujalt). Et tiirus on ainult kuus laskerada, kestis võistlus veebruari lõpul ja märtsi alguses mitu päeva. Omas klassis võitsid õhupüstilaskmises (40 lasku) Ain Muru (LK MälK, 389 silma), Ludmilla Korttagina (LK MälK, 390 s), Paula Lepparu (LK MälK, 385 s) ja Kaido Irdt (Ülenurme, 375 s) ning õhupüstolilaskmises (40 lasku) Erik Amann (Piirivalve, 378 s), Heili Johanson (LK MälK, 359 s), Priidu Lepp (LK MälK, 337 s) ja Ragne Olvet (LK MälK, 318 s).

ENDEL RIKANDI MÄLESTUSVÕISTLUSED

9. aprillil möödus 100 aastat kahekordse laskmise maailmameistri, kunagise Kaitseliidu Tallinna maleva liikme Endel Rikandi sünnist. Selle tähistamiseks korraldas Kaitseliidu Tallinna malev mälestusvõistlused, mis olid ühtlasi suvehooaja avavõistlused. Männiku lasketiirus võisteldi harjutuses 40 lasku lamades 50 meetrit – just sellel alal pälvis Endel Rikand 1935. aastal Roomas ühe oma maailmameistriülitluse (sama tiitli sai ta ka samalt distantsilt põlvelt lastes). Mälestusvõistlustel oli täiskasvanutest võidukas Ain Muru (KL MälK), noortest Priidu Lepp (KL MälK). Auhinnad anti kuulsaima laskespordi auhinna Argentiina karika ees, mille taustal oli võitjatel võimalus ennast ka pildistada lasta. **KK!**

SUMMARY

QUO VADIS, NAISKODUKAITSE?

Dagmar Mattiisen has been leading Naiskodukaitse for almost 15 years, since 1991 when the organization was established. Now, when she has resigned, she writes shortly about the activities and the endeavours of the organization in quickly changing Estonia. She finds that although the modern world creates new tasks, Naiskodukaitse shouldn't forget its original principles. The organization should support regional units of Kaitseliit and help to train new members. Also, Naiskodukaitse should develop those courses in national defence, which women can accomplish very well. Pp. 11–12.

ESTGUARD – 1 MISSION AT HOMESTRETCH

At the beginning of June the first peacekeeping platoon, which was fully composed of Kaitseliit members, will come home from Bosnia-Herzegovina. They have been serving half a year at Tuzla airport in Camp Eagle Base with Austrian, Czech and Slovakian platoons. The aim of European Union mission is to prevent ethnic violence in former Yugoslavia. Tuzla airport is an important supply base for peacekeeping forces and for two years Kaitseliit platoons will be guarding it. Guarding units do not attend in exciting and dangerous raids nor look in mountains for armed guerrillas. They demonstrate that Europe wants that bloodstained wars would never recur in Balkans. First Kaitseliit platoon in peacekeeping mission wants to wish good serving time for next Kaitseliit platoon by introducing their life in Bosnia-Herzegovina. Pp. 19–20.

LAST TRIP OF ADMIRAL JOHAN PITKA

Admiral Johan Pitka is a legend for his innovative acting during creating Estonian Republic after I World War and trying to restore the republic after II World War. He was surrounded by certain mystery already in his lifetime and also his death has remained covered with secrets. It is only known that he left his co fighters after hopeless resistance attempt against Red Army near Tallinn at Kose-Risti on 22nd September 1944. After that there is no certain reports about his movements. Several people have still carried on with collecting the data about the admiral's last trip and they have constructed the probable description about the trip. Probably the admiral perished in woods near Alansi village. A monument has been built on the land of Alansi village to the memory of the originator of Kaitseliit and Estonian Navy. People who admire the work of Johan Pitka find that also today people should visit the places where admiral spent his last hours. Pp. 21–23.

VÄLIKOKA RETSEPTIRAAMATUST

Naiskodukaitse Kirde piirkonna vanem ELLE VINNI soovitab

ÕHUKE SEALIHAPANNAKOOK (1 portsjon = 300 gr)

KOOSTISAINED	1 INIMENE	10 INIMEST	100 INIMEST
seasuitsuribi	75 g	750 g	7,5 kg
nisujahu	110 g	1,1 kg = 1,9 l	11 kg
muna	½ muna	5 muna	50 muna
toidurasv	20 g	200 g	2 kg
suhkur	2 g	20 g = 1 sl	200 g
piimapulber	30 g	300 g = 7,5 dl	3 kg
vesi	3 dl	3 l	30 l
sool	1 g	1–2 tl	0,25–0,5 dl

Valmistamine

Vahusta munad ja lisa pool veest. Vahusta segusse vaheldumisi piimapulber ja jahu. Lisa ülejäänud vesi ja sool. Lase segul seista ja paisuda vähemalt 20 minutit. Lõika sealiha väikesteks, 5x5x5 mm suurusteks kuubikuteks ja pruunista tükid. Pane sealiha tükid taagnasse ja sega. Küpseta pannkooke mõlemalt küljelt. Sega vahetevahel tainast, et jahu põhja ei langeks.

Näpunäide

Serveeri koos pohlamoosiga.

Et liha jaguneks ühtlaselt, tõstetakse praeplaadile kõigepealt natuke lihatükke ja seejärel lisatakse munasegu.

Kaitseväe Ühendatud Õppeasutused

Riia 12, 51013 Tartu

e-post: ekv@ksk.edu.ee

Õppeasutuste kantselei: 717 6110

RAKENDUSKÕRGHARIDUS SÕJAVÄELISE JUHTIMISE ERIALAL

õppeaeg 3 aastat

Sisseastumiskõhanded

- Eesti kodakondsus
- keskharidus
- läbitud ajateenistus
- vanus mitte üle 25 aasta
- vastavus lepingulisse tegevteenistusse võtmise nõuetele

Pakume

- tänapäevast ja arenevat õpikeskkonda
- kõigile kadettidele riiklikku stipendiumi 3190 krooni kuus
- tasuta majutust ja toitlustamist
- ohvitseri ametikohta kaitsejõududes kõigile lõpetanutele

MAGISTRIÕPE SÕJAVÄELISE JUHTIMISE ERIALAL

õppeaeg 2 aastat

Sisseastumiskõhanded

- Eesti kodakondsus
- sõjaväelise kõrghariduse I aste või sellega võrdsustatud haridus
- vähemalt kolmeaastane teenistuskogemus pärast sõjaväelise kõrghariduse I astme läbimist
- positiivne atestatsioon
- jooksva aastal sooritatud kehaliste võimete test
- NATO STANAG 6001 tase 2222 (inglise keel)
- kõlblikkus tegevteenistuseks

Pakume

- tänapäevast ja arenevat õpikeskkonda
- senise teenistustasu, korteri- ja toiduraha säilitamist
- teenistust ohvitseri ametikohal kaitsejõududes kõigile lõpetanutele

Täpsem info sisseastumise kohta www.ksk.edu.ee

Group 4 Securicor on rahvusvaheline turvateenuseid osutav kontsern, kus töötab 360 000 inimest rohkem kui 100 riigis. Eestis esindab kontserni rohkem kui 4000 töötajaga AS Falck Eesti. AS Tallinna Lennujaam on Põhja-Euroopa tunnustatud ja kiiresti arenev lennujaam, mida läbib üle miljoni reisija aastas. AS Falck Eesti ülesanne on tagada Tallinna Lennujaama territooriumi valve ning lennueelne julgestuskontroll.

Seoses Tallinna Lennujaama laiendamisega võetakse täiendavalt tööle

LENNUNDUSJULGESTUSE SPETSIALISTE

Töö kirjeldus

Lennueelne julgestus Tallinna Lennujaamas

Nõudmised kandidaadile

- keskharidus
- vähemalt 20-aastane EV kodanik
- eesti keele oskus kesktasemel

Falck Eesti pakub

- huvitavat ja vastutusrikast tööd kiiresti arenevas kaasaegses keskkonnas
- mitmekülgset koolitust
- karjäärivõimalust
- vahetustega tööd
- vajadusel ühiselamukohta

**Konkursil osalemiseks tulla AS Falck Eesti Värbamiskeskusesse, Mustamäe tee 5.
Avatud E,T,N,R 9-17, K9-19. Lisainfo tel 688 8393 ja lühinumbril 133 22**